

Lokalna akcijska skupina Mežiške doline – LAS MD

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA
LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO MEŽIŠKE DOLINE
ZA OBDOBJE 2014 - 2020**

RAVNE NA KOROŠKEM, OKTOBER 2015

DOPOLNITVE, APRIL 2016

I. SPREMEMBA, SEPTEMBER 2018

II. SPREMEMBA, NOVEMBER 2019 + popravki januar 2020

III. SPREMEMBA, MAREC 2021 + popravki maj 2021

IV. SPREMEMBA, DECEMBER 2021

2	Kazalo	
1	SLR	1
2	Kazalo	2
3	Osebná izkaznica LAS	5
4	Povzetek SLR	6
5	Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR	7
5.1	Splošne geografske značilnosti območja LAS	7
5.1.1	Utemeljitev geografske zaokroženosti območja LAS	7
5.1.2	Velikost območja LAS	8
5.1.3	Strukturne danosti območja LAS	10
5.1.4	Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami	14
5.2	Gospodarski položaj območja LAS	16
5.2.1	Opis glavnih gospodarskih dejavnosti na območju LAS	16
5.2.2	Stanje na področju gospodarstva	20
5.2.3	Stopnja brezposelnosti na območju LAS	22
5.3	Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS	25
5.3.1	Število in gostota prebivalcev na območju LAS	25
5.3.2	Izobrazbena struktura prebivalstva	26
5.3.3	Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS	27
5.3.4	Opis ranljivih skupin	28
5.4	Izkušnje z izvajanjem pristopa LEADER v obdobju 2007 – 2013	29
5.4.1	Izkušnje s pripravo SLR v obdobju 2007 – 2013	29
5.4.2	Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur na opredeljenem področju	30
5.4.3	Opis uspešno izvedenih projektov	32
6	Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	32
6.1	Gospodarstvo	32
6.2	Turizem	33
6.3	Kmetijstvo, razvoj podeželja	34
6.4	Naravna, kulturna in tehniška dediščina	35
6.5	Okolje in ohranjanje narave	36
6.6	Demografija, kvaliteta bivanja in socialna vključenost v Mežiški dolini	37
7	Podroben opis tematskih področij ukrepanja	40
7.1	Ustvarjanje delovnih mest	40
7.2	Razvoj osnovnih storitev	42
7.3	Varstvo okolja in ohranjanje narave	43
7.4	Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	44
8	Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije	46
9	Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	48
9.1	Razvojne potrebe in izzivi območja	48
9.2	Razvojni potenciali območja	49
9.3	Strateški razvojni cilji območja	50
9.4	Specifični cilji območja in področja ukrepanja	51
9.5	Opis specifičnih ciljev in kazalnikov v SLR	53
10	Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	60
10.1	Opis poziva za oblikovanje LAS in postopek ustanovitve LAS	60
10.2	Opis aktivnosti (predstavitve, sestanki, povezovanje)	60
10.3	Opis postopka vključevanja lokalnih akterjev v pripravo SLR	62

11	Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti	63
11.1	Vključevanje strokovnih organizacij v pripravo SLR.....	63
11.2	Geografsko področje, ki ga pokrivata sklada	63
11.3	Tematska področja, ukrepi po posameznem skladu	63
11.4	Podrobnejši opis prenosa ciljev v ukrepe in odgovornost za izvajanje	64
11.5	Potek aktivnosti sodelovanja med LAS	73
12	Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	75
13	Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje	79
13.1	Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS.....	79
13.2	Opis kadrovskih kapacitet, finančnih virov, izkušenj in znanj vodilnega partnerja	80
14	Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	83
14.1	Skupščina LAS Mežiške doline (v nadaljevanju: Skupščina)	83
14.2	Upravni odbor LAS Mežiške doline	84
14.3	Predsednik LAS	85
14.4	Nadzorni odbor LAS	85
14.5	Ocenjevalna komisija.....	85
15	Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij	86
15.1	Postopek izvedbe javnega poziva	86
15.1.1	Priprava javnega poziva za predložitev predlogov operacij	86
15.1.2	Vsebina javnega poziva	86
15.2	Postopek izbire in potrjevanja operacij	86
15.3	MERILA ZA OCENJEVANJE VLOG	90
16	Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem	93
17	Priloge	97

Kazalo slik:

Slika 1: Območje Mežiške doline v prostoru	7
Slika 2: Površina, število prebivalcev, gostota prebivalcev in meje občin Ravne na Koroškem in Črna na Koroškem.....	8
Slika 3: Površina, število prebivalcev, gostota prebivalcev in meje občin Prevalje in Mežica	8

Kazalo Preglednic in Grafikonov:

Grafikon 1: Brezposelne osebe v Mežiški dolini glede na stopnjo izobrazbe, december 2011	23
Grafikon 2: Brezposelne osebe v Mežiški dolini glede na stopnjo izobrazbe, december 2014	23
Grafikon 3: Prebivalstvena piramida Mežiške doline (julij 2014).....	26
Preglednica 1:Velikost (v hektarih) in delež površin Mežiške doline, vključenih v Naturo 2000 (l. 2015)..	12
Preglednica 2: Dopolnilne dejavnosti v kmetijstvu v Mežiški dolini v letih 2007 in 20015	17
Preglednica 3: Prenočitve domačih in tujih turistov v Mežiški dolini med leti 2010 in 2014.....	20
Preglednica 4: BDP na prebivalca, EUR (tekoče cene), v Sloveniji in na Koroškem v izbranih letih	20
Preglednica 5: Število in prihodek (1000 EUR) podjetij na izbranih območjih v letih 2011, 2012 in 2013.	21
Preglednica 6: Poslovanje gospodarskih družb Mežiške doline v letu 2014 (1000 EUR)	21
Preglednica 7: Podatki o gospodarskih družbah Mežiške doline v letu 2014	21
Preglednica 8: Gospodarske družbe v Mežiški dolini z največjim številom zaposlenih v letu 2014	22
Preglednica 9: Investicije v osnovna sredstva po skupinah in občinah Mežiške doline (v 1000 EUR).....	23
Preglednica 10: Delovno aktivno prebivalstvo v Mežiški dolini od leta 2008 do leta 2015	23
Preglednica 11: Kazalniki brezposelnosti in stopnja delovne aktivnosti v Mežiški dolini	23
Preglednica 12: Kategorije brezposelnih oseb v Mežiški dolini, maj 2015.....	24
Preglednica 13: Registrirane brezposelne osebe v Mežiški dolini med leti 2010 in 2015	24
Preglednica 14: Število prebivalcev v Mežiški dolini v zadnjih desetih letih 2005 - 2014	25
Preglednica 15: Prebivalstvo Mežiške doline, staro 15 ali več let, po izobrazbi (leto 2014)	26
Preglednica 16: Število učencev v Mežiški dolini (osnovne šole 2007 – 2014)	27
Preglednica 17: Število dijakov po občinah stalnega prebivališča v Mežiški dolini, (2007 – 2014)	28
Preglednica 18: Specifični cilji, kazalniki in mejne vrednosti.....	52
Preglednica 19: Kazalniki uspešnosti EKSRP.....	58
Preglednica 20: Kazalniki uspešnosti ESRR.....	59
Preglednica 21: Ukrepi za doseg ciljev SLR	71
Preglednica 22: Razdelitev sredstev po posameznem skladu	94
Preglednica 23: Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih.....	95
Preglednica 24: Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja	96
Preglednica 25: Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih	966

3 Osebna izkaznica LAS

Naziv LAS	Lokalno partnerstvo LAS Mežiške doline		
Naslov LAS	Prežihova ulica 17, 2390 Ravne na Koroškem		
Naslov varnega elektronskega predala	las-md@poslovna.posta.si		
Spletna stran LAS	www.las-md.si		
Predsednik LAS	Milan Škafar		
Vodilni partner LAS	A.L.P. Peca d.o.o.		
Naslov vodilnega partnerja LAS	Prežihova ulica 17, 2390 Ravne na Koroškem		
Številka transakcijskega računa LAS	10100-0054737968, Banka Koper d.d.		
Velikost območja LAS	303,9 km ²		
Število prebivalcev LAS	25.038		
Število občin	4		
Vključene občine (naštejte)	Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	DA ☐ NE ☒		
Kohezijska regija	Vzhodna		
SLR bo financirana (označi)	☒ EKSRP	☒ ESRR	ESPR
Glavni sklad (označi)	EKSRP	☒ ESRR	ESPR
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	9.10.2015		
Število članov LAS	46		

Strategija lokalnega razvoja Mežiške doline za obdobje 2014 – 2020 opredeljuje izhodišča za lokalni razvoj na območju štirih občin Mežiške doline in sicer: Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem. Območje LAS Mežiške doline pokriva 303km², na območju pa živi 25.108 prebivalcev. Območje predstavlja zaokroženo geografsko in funkcionalno celoto, ki jo povezujejo skupne socialne in ekonomske značilnosti ter dolgoletna podeželska tradicija in industrijska dediščina.

Območje je homogeno in dovolj veliko, da premore dovolj kritične mase človeških in ekonomskih virov za uresničitev SLR, ki smo jo oblikovali za območje, ki ima skupne izzive in cilje. Pri izdelavi tega pomembnega dokumenta smo spodbujali in krepili partnersko sodelovanje. V pripravo smo vključevali tako strokovne institucije, kot tudi širok krog zainteresiranih lokalnih akterjev, ki zastopajo interese različnih skupin na območju. Vsi sodelujoči so konstruktivno prispevali k vsebini SLR. Skozi celoten proces priprave SLR smo uresničevali načelo oz. pristop »od spodaj navzgor«, saj smo cilje in ukrepe za doseg le-teh oblikovali na osnovi pobud in predlogov, ki izhajajo iz potreb lokalnega okolja.

SLR Mežiške doline je v skladu s cilji Programa razvoja podeželja RS 2014-2020, Operativnim programom za kohezijsko politiko 2014-2020 in Regionalnim razvojnim programom Koroške regije.

V SLR smo vključili vsa štiri tematska področja ukrepanja, ki so bila opredeljena kot ključni izzivi pri zasledovanju ciljev EU in so relevantna tudi za razvojne potrebe območja LAS.

V prvi vrsti si bomo prizadevali za ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest, predvsem s spodbujanjem podjetnosti s poudarkom na razvoju socialnega podjetništva in z aktiviranjem lokalnih človeških potencialov, predvsem mladih. Razvili in nadgradili bomo lokalno ponudbo ter okrepili povpraševanje po lokalnih pridelkih in izdelkih ter oživili mestne tržnice.

Razvijali bomo trajnostni turizem in s povezovanjem in sodelovanjem pomembnih akterjev bomo Mežiško dolino predstavili kot turistični produkt za 3E turizem za zahtevne domače in tuje goste. Razvijali bomo dejavnosti za prosti čas, kulturne dejavnosti in spodbujali aktivni in zdrav življenjski slog ter zagotavljali infrastrukturo za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje v Mežiški dolini. Z usmerjenimi aktivnostmi bomo informirali in osveščali prebivalstvo o pomenu varstva okolja in narave. Vzpostavili bomo inovativna partnerstva in povezave za oblikovanje in izvajanje aktivnosti za prepoznane ranljive ciljne skupine na območju Mežiške doline

Zavedamo se, da samo s sredstvi CLLD ne bomo mogli uresničiti vseh strateških ciljev območja, verjamemo pa, da lahko z javno-zasebnih partnerstvom, medsektorskim sodelovanjem, ob pomoči sredstev CLLD ter lastnih človeških in finančnih potencialov prispevamo k celovitemu in trajnostnemu razvoju lokalnega okolja.

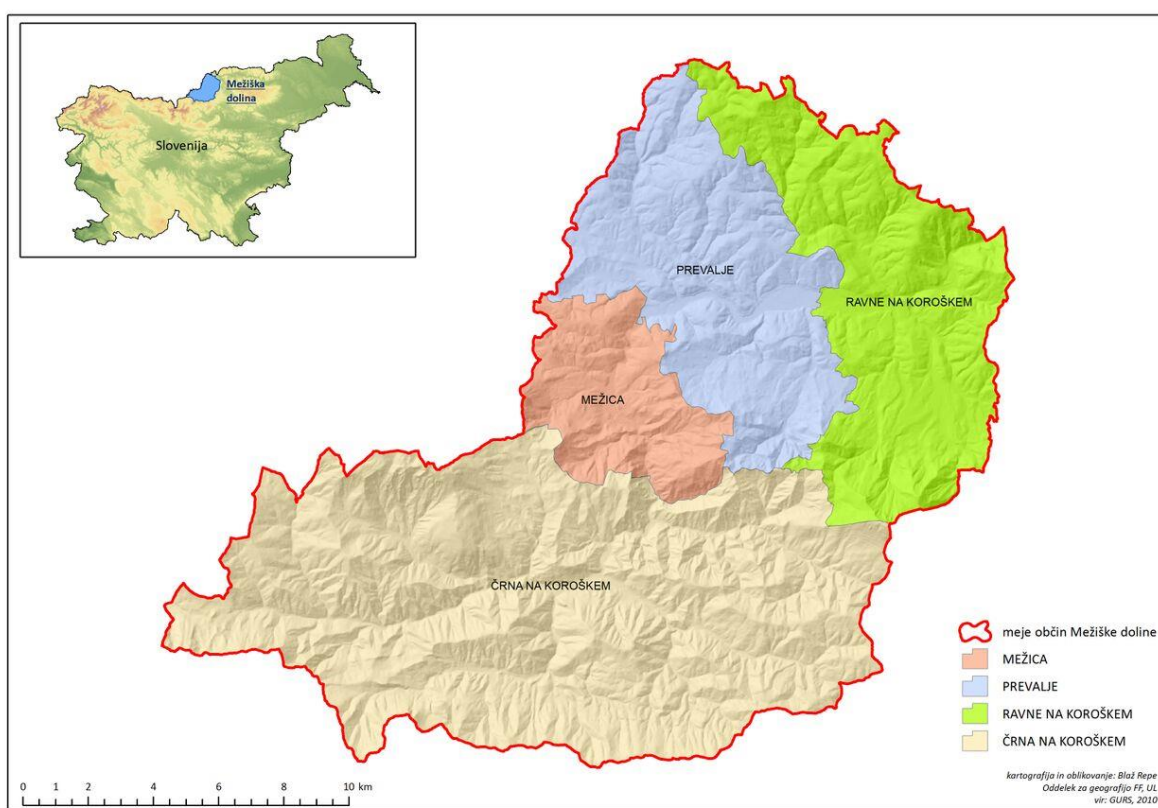
5 Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR

5.1 Splošne geografske značilnosti območja LAS

5.1.1 Utemeljitev geografske zaokroženosti območja LAS

Območje LAS obsega Mežiško dolino. Leži na severu Slovenije ob meji z Avstrijo, ki poteka skozi vse štiri občine: Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem. Območje predstavlja zahodni del Koroške regije in zajema slabih 30 % njene površine. Južna in vzhodna meja območja LAS se ujema z nekdanjo deželno mejo med Štajersko in Koroško. Na jugu območje meji na Savinjsko – šaleško razvojno regijo, proti severu pa jo skleneta meji občin Dravograd in Slovenj Gradec. Dolina je razpotegnjena med Peco in Uršljo goro in se razteza do vrhov Olševe in Raduhe. Geografsko območje pripada vzhodnim Karavankam in zahodnim delom Pohorja.

Slika 1: Območje Mežiške doline v prostoru

Poleg Pece in Uršlje gore je obkrožena še s hribovitimi predeli Smrekovca, Strojne, Tolstega vrha, Selovca in obronkov Pohorja. Glavni vodotok, po katerem se dolina tudi imenuje, je reka Meža, ki zbira skoraj vse vode v dolini. Njeno porečje meri okoli 550 km² in ima tipičen snežno-dežni (nivo-pluvialni) rečni režim, ki je sicer v glavnem značilen za reke, katerih porečja segajo na območje slovenskih Alp.

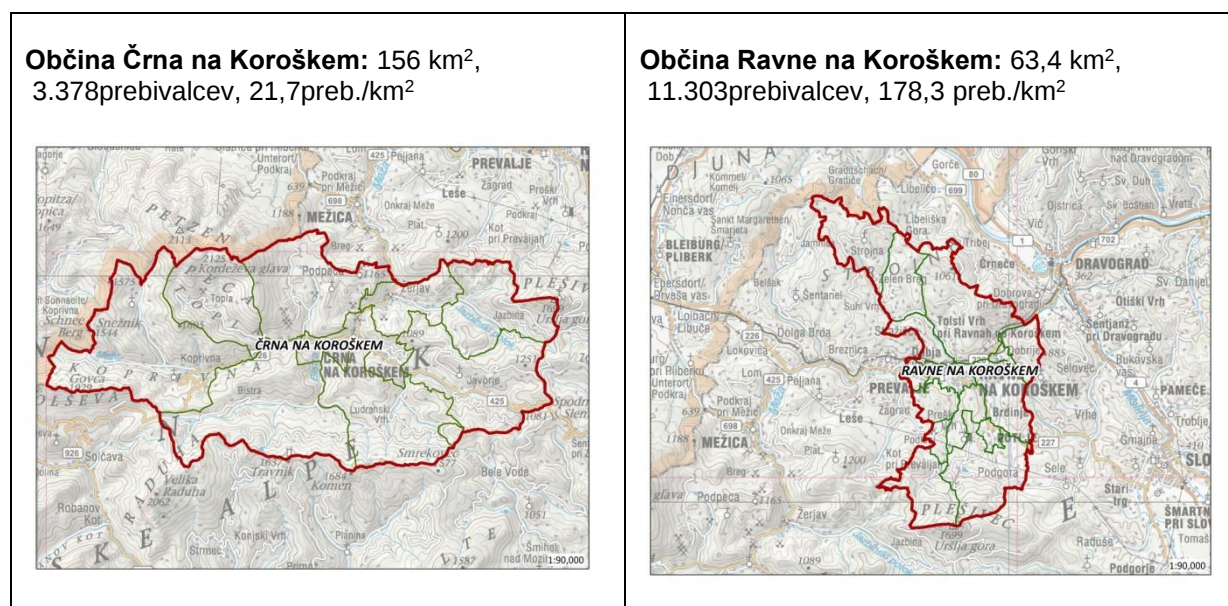
Dolina leži na območju zmernocelinskega podnebja, ki je sicer značilno za večji del Slovenije. Zime so precej hladne, poletja pa precej vroča. Poleti se po navadi pojavi tudi višek padavin. Svojska lega in gorski vrhovi na obrobju, dajejo dolini milo alpsko podnebje.

Vse 4 občine Mežiške doline so tudi upravno povezane, saj so bile nekoč del ene občine - Ravne na Koroškem in tudi danes številne razvojne ter infrastrukturne probleme rešujejo skupaj in v tesnem medsebojnem sodelovanju.

5.1.2 Velikost območja LAS

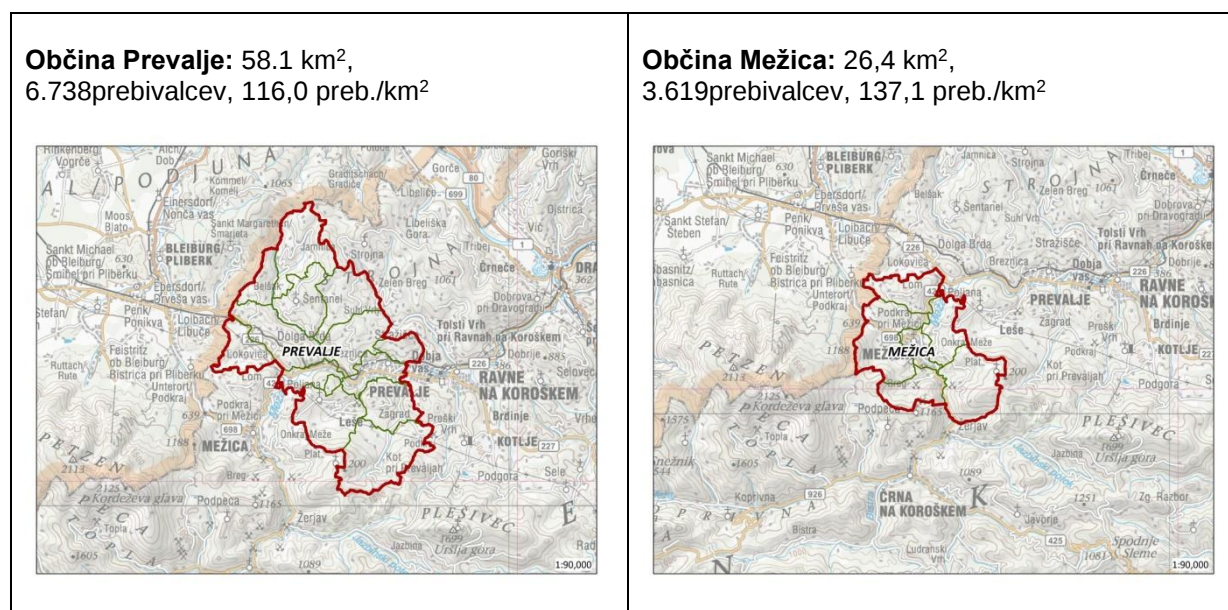
Območje Mežiške doline – obsega 303,9 km². Po površini od največje do najmanjše si občine sledijo takole: Črna na Koroškem, Ravne na Koroškem, Prevalje in Mežica. V dolini je 25.038 prebivalcev, gostota poseljenosti pa znaša 113,28 prebivalca na km², kar je več kot znaša povprečje v Republiki Sloveniji, ki je 101,7. Pri tem obstajajo velike razlike med občinami, gostota najredkeje poseljene občine Črna na Koroškem je kar osemkrat nižja od občine Ravne na Koroškem z najvišjo gostoto poseljenosti v območju LAS.

Slika 2: Površina, število prebivalcev, gostota prebivalcev in meje občin Ravne na Koroškem in Črna na Koroškem

Vir: Oddelek za geografijo, FF, UL, oktober 2015

Slika 3: Površina, število prebivalcev, gostota prebivalcev in meje občin Prevalje in Mežica

Vir slik: Oddelek za geografijo, FF, UL, oktober 2015; Vir statističnih podatkov: SURS, 2015

Družbeno-gospodarski razvoj območja so od nekdaj narekovale naravnogeografske oz. strukturne danosti. Rudarstvo in železarstvo je preoblikovalo pokrajino in izoblikovalo zaprto družbeno skupnost, ki se odraža v mnogih kulturnih, zgodovinskih, etnoloških in jezikovnih posebnostih. Ob glavnih naravnih virih so se razvila **urbana središča**.

Črna na Koroškem, ki je sicer najmanjše središče, a je sedež površinsko največje občine Črna na Koroškem, je nastala ob sotočju Meže in Javorskega potoka. Ob Šumcu in njegovem izlivu v Mežo je zrasla Mežica, eno najmlajših slovenskih mest. V spodnjem toku reke Meže se dolina razširi in tako so bili že v preteklosti dani boljši pogoji razvoja železarskih obratov. Prvi zametki železarstva so poznani na Prevaljah oz. natančneje na Lešah. Nekdanje železarsko mesto Ravne je danes središče z bogato zgodovinsko in kulturno dediščino. Ravne na Koroškem, največje mesto Mežiške doline, so se z leti razvile v kulturno, gospodarsko in upravno središče doline. Kot del somestja z Dravogradom imajo največje število prebivalcev in s svojim gospodarstvom še vedno med najpomembnejšimi gonilnimi silami Koroške.

Na območju Mežiške doline se nahaja 8 urbanih območij. Poleg Raven na Koroškem, Prevalj, Mežice in Črne na Koroškem, ki so občinska središča, sta tukaj še Dobja vas in Kotle, ki ležita v občini Ravne na Koroškem; Leše, ki ležijo v občini Prevalje; Žerjav, ki leži v občini Črna na Koroškem. Občinska središča so upravna, finančna, kulturna, politična in gospodarska središča. Njihova več funkcijska vloga s strnjeno poselitvijo stanovanjskih objektov, gospodarskih poslopij, trgovin in šol je ključna tudi za zaledje, ki je na podeželju poseljeno na specifičen način saj se bivalni objekti z gospodarskimi združujejo v t.i. celke. Območja Kotelj, Leš in Žerjava, ki so v preteklosti služila kot t.i. "spalna naselja", se v zadnjih desetletjih, tudi zaradi opuščanja industrije, preusmerjajo v druge gospodarske panoge. Poleg bogate tehniške, etnološke in kulturne dediščine, imajo ta naselja zaradi neokrnjene narave velike potencialne predvsem v turizmu in izkoriščanju naravnih virov. Realizacijo in napredek onemogočata slaba infrastruktura in šibko podporno okolje.

Trendi evropskega gospodarstva nakazujejo, da velikost urbanih območij ni nujno povezana z uspešnostjo. Bo pa zaradi geografske lege, socialno-ekonomskega stanja in makroregionalnih gospodarskih trendov nujno povezovanje med urbanih območij. Povezovalno podporno okolje lahko prepozna prednosti in priložnosti urbanih območij ter jih pomaga uspešno razvijati za širši trg. Ekonomska specializacija urbanih območij zahteva nov kader, ki bo prilagodljiv učinkom večjih centrov in bo lahko ob izboljšani infrastrukturi ohranjal vpliv v svojem gravitacijskem območju. Kljub novim trendom v razvojnih programih Evrope unije, ne moremo mimo dejstva, da bo za razvoj novih gospodarskih panog treba vlagati tudi v osnovno infrastrukturo. Turizem in druge panoge zahtevajo dobre prometne povezave in parkirna mesta. Podporno okolje lahko pomaga pri iskanju zasebnih vlagateljev in lahko sodeluje z lokalnimi oblastmi pri iskanju dodatnih možnosti za črpanje evropskih sredstev. Kotle, Leše in Žerjav so območja velikega potenciala turističnega razvoja. Z razvojem programov sonaravnega turizma se lahko vzporedno razvijajo panoge trajnega izkoriščanja neobnovljivih in obnovljivih naravnih virov. Na območjih že desetletja delujejo kulturna in druga društva, ki ohranjajo bogato naravno in kulturno dediščino. Ohranjanje neokrnjene narave bo ključno, ker se območje LAS v zadnjem času sooča tudi z upadanjem funkcij v mestnih središčih. Ob zmanjševanju privlačnosti mestne in podeželske krajine se pojavlja nevarnost, da se trend odseljevanja še pospeši.

Urbana naselja na območju LAS Mežiške doline:

- **Ravne na Koroškem:** Največje mesto s 6.743 prebivalci je tudi regionalno središče Koroške. Mesto ima, poleg gospodarskega, upravnega in kulturnega, tudi turistični pomen, sicer pa je širše znano predvsem s svojo jeklarsko tradicijo in identiteto. V mestu imajo dve osnovni šoli, Šolski center Ravne, dve enoti vrtca, osrednjo knjižnico, kulturni dom, pošto, trgovske centre, športno-rekreacijsko infrastrukturo, sedež upravne enote Ravne na Koroškem, glasbeni dom, dve cerkvi, muzej, zdravstveni dom, gasilski dom, itd.
- **Prevalje:** Mesto ob reki Meži je s 4.591 prebivalci drugo največje na območju LAS. Status mesta ima od leta 2005, za začetke naselja pa je bila najpomembnejša lega o prometnih poteh, kjer se je sčasoma začela izrazita industrializacija. Danes je večina ljudi zaposlenih v Metalu Ravne ali v podjetju Lek, ki ima obrate na območju mesta. Prevalje imajo, podobno kot Ravne, solidno razvito infrastrukturo, kjer pa so nujne investicije v obnovo in nadgradnjo. Poleg industrije, se Prevalje ponašajo z bogato kulturno tradicijo, ki jo skušajo z zaledjem povezati v celovito turistično ponudbo. Na območju okoliškega podeželja se kažejo ogromni potenciali razvoja kmečkega in športno-rekreacijskega, predvsem kolesarskega turizma.
- **Mežica:** Mestno, prepoznavno predvsem zaradi rudarstva, je še danes izrazito industrijsko mesto. Večina od 3.197 prebivalcev odhaja na delo v podjetje TAB v Črno na Koroškem ali Metal Ravne. Sedež in uprava uspešnega podjetja TAB sta sicer v Mežici. Osrednja turistična atrakcija mesta

je kompleks Podzemlje Pece, ki obiskovalcem omogoča ogled rudniških rogov. Ogled je možen peš, s kajakom in celo s kolesi. Zgledno je urejena tudi muzejska zbirka, ki priča o preteklem življenju v mestu in okolici.

- **Črna na Koroškem:** Mesto, ki je znano predvsem zaradi svoje dediščine fužinarstva, železarstva in premogovništva, je z 2.299 prebivalci najmanjše od občinskih središč na območju LAS. Večina prebivalcev je zaposlenih v podjetju TAB ali v Centeru za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, ki je socialno varstveni zavod za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Mesto je postalo svetovno znano zaradi svojih smučarjev, med katerimi zagotovo izstopajo Tina Maze, Mitja Kunc in bratje Pudgar. Zaradi bogate naravne dediščine skuša naselje svojo turistično ponudbo obogatiti s celovitimi paketnimi ponudbami, ki so večinoma vezane na goro Peco, ki je najvzhodnejši dvatisočak v Sloveniji.
- **Dobja vas:** Primestje Raven na Koroškem ima po podatkih 698 prebivalcev. Stari del z gručasto zasnovo stavb leži okoli nekdanjega dvorca, okoli starega jedra pa je skupina novih individualnih hiš in stanovanjskih stavb. V obrtni coni ima svoje prostore čedalje več podjetij, med katerimi največ ljudi zaposluje Javno komunalno podjetje LOG. Večina ljudi sicer odhaja na delov Metal Ravne in tako je Dobja vas tipično spalno naselje.
- **Kotlje:** Naselje, prepoznano predvsem po pisatelju Lovro Kuharju – Prežihovem Vorancu, ima danes 1.005 prebivalcev. Močna povezava z Ravnami je predvsem posledica zaposlitvenih migracij. Za naselje so značilne predvsem enostanovanjske hiše, ki so bile zgrajene na treh zaokroženih območjih. V Kotljah imajo tudi podružnično enoto osnovne šole, enoto vrtca, knjižnico, kulturni dom, pošto, gasilski dom, rekreacijsko-športne objekte, trgovino in gostilno. Na obrobju se nahaja tudi Rimski vrelec, ki je poznan predvsem zaradi svoje slatine. Podobno, kot propadajoča infrastruktura v okolici, so tudi potenciali črpanja in stekleničenja slatine povsem neizkoriščeni.
- **Leše:** S 578 prebivalci so Leše predvsem stanovanjsko naselje, večinoma strnjenih stavb, ki so deloma razložene po okoliških hribih. Tradicionalno poznane predvsem zaradi premogovništva, danes pa večina ljudi odhaja na delo v ostala občinska središča. Bogata kulturno-sakralna dediščina omogoča razvoj pohodniško-romarskega turizma in privablja tudi tuje obiskovalce. Na Lešah imajo podružnično enoto osnovne šole, enoto vrtca, znamenite tri cerkve in dostopne javno cestne povezave.
- **Žerjav:** Industrijsko naselje, ki ima več delovnih mest, kot delovno aktivnega prebivalstva. Glavni podjetji z največ zaposlenimi sta MPI reciklaža in TAB-IPM reciklaža. V naselju obstajajo še ostali industrijsko-predelovalni obrati, ki pa so po obsegu dela in številu zaposlenih precej manjši. V kraju imajo podružnično enoto osnovne šole, enoto vrtca, knjižnico, kulturni dom, bencinski servis, možnost javnega cestnega prometa in urejeno komunalno infrastrukturo. Naselje ima sicer 374 prebivalcev.

5.1.3 **Strukturne danosti območja LAS**

5.1.3.1 **Delež kmetijskih površin**

V Mežiški dolini je 522 kmetij, ki so v letu 2015 oddale zahtevek za površino. Te kmetije so vpisane v register kmetijskih gospodarstev, redno obdelujejo kmetijska zemljišča in večina jih je tudi vključenih v tržno proizvodnjo. Povprečna velikost kmetij je 23,37 ha; 8,97 ha je kmetijskih površin in 14,4 ha gozda. Skupaj je v Mežiški dolini 4716 ha kmetijskih površin.

Kmetije so se v letih 2015 – 2020 v okviru skupne kmetijske politike lahko odločile za izvajanje ukrepa Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP). Glede na pogoje ukrepov se je v Mežiški dolini odločilo za vstop v ukrepe samo 16 kmetij.

79 kmetij oz. 960 ha kmetijskih površin je vključenih v ukrep "ekološko kmetovanje (EK)", to je 15 % kmetij, kar je veliko večji delež kmetij, kot je v Sloveniji (7,9 %). Težava pa je, da je večina od teh kmetij pretežno samooskrbnih. Na trgu se kljub vedno večjemu povpraševanju pojavlja zelo malo ekoloških kmetijskih proizvodov.

Mežiška dolina spada med območja z omejenimi pridelovalnimi razmerami v Sloveniji in sicer med gorsko – višinsko območje in kmetije v strminah. V to območje so jo razvrstili zaradi naravnih, gospodarskih in socioloških razmer:

- težka dostopnost do kmetij
- visoka nadmorska višina
- oddaljenost kmetij od gospodarskih in administrativnih središč
- klimatske razmere
- konfiguracija zemljišč, ki omejuje uporabo kmetijske mehanizacije.

Iz teh podatkov – ukrepov v okviru »Skupne kmetijske politike« v katere so vključene kmetije, se lahko razbere, da so v Mežiški dolini kljub izredno težkim pogojem za kmetovanje ukrepi na travinju nepravilno zastavljeni, v nekaterih pogledih tudi nesmiselni.

Ta hribovit in gorski svet na nadmorski višini od 400 do 1.200 m je za kmetijsko pridelavo dokaj neugoden svet, vanj so vpete samotne kmetije v obliki celkov kateri tvorijo krajevno in gospodarsko zaokroženo celoto in dajejo pokrajini značilen videz.

5.1.3.2 *Delež gozdov*

Slovenija spada med najbolj gozdnate države v Evropi. Po gozdnatosti, ki je v Sloveniji 58,4 %, v Evropski uniji zaostajamo samo za Švedsko in Finsko. Delež območja LAS, ki ga pokriva gozd, je visoko nad državnim povprečjem. Gozdnatost se giblje okoli 75 % in je najvišja v gozdno-gospodarski enoti Črna na Koroškem, ki obsega del občine Mežica ter občino Črna na Koroškem in se giblje okoli 91 %.

Prevladujejo kisloljubi smrekovi in bukovi gozdovi (64,7 %), med katerimi je najpogostejša sekundarna združba smreke in vijugaste masnice (41,4 %). Pedološko gledano prevladujejo kisle, distrične rjave prsti (58,7%), druge po vrsti so rendzine na karbonatnih kamninah (29,3 %).

Od skupno 22314,9 hektarjev gozdov prevladujejo gozdovi v zasebni lasti, ki pokrivajo 13395 hektarjev gozdov. Ostalih 8955 hektarjev gozdnih površin je v državni lasti. Precej gozdov je še danes poškodovanih zaradi gospodarskih panog v Žerjavu, ki so v preteklosti ponekod povsem uničile gozdne sestave. Prva opažanja poškodovanosti in uničenosti gozdov v Mežiški dolini so se začela v 60. letih prejšnjega stoletja in se nadaljevala v 70., ko je bila prizadetost gozdov zaradi pomanjkanja okoljevarstvenih ukrepov še večja. Ker je imel gozd zaradi geomorfoloških značilnosti ponekod tudi varovalno funkcijo, je prihajalo do obsežne degradacije okolja. Negativne posledice so začele vplivati tudi na zdravje lokalnega prebivalstva, kar se odraža predvsem z obremenitvami svinca v krvi otrok. Nacionalni in lokalni organi so zaradi tega začeli z mnogimi ukrepi za izboljšanje naravnega in bivalnega okolja in raziskave kažejo, da ste stanje izboljšuje. Veliko gozdov, predvsem v občinah Mežica in Črna na Koroškem, je še vedno v procesu naravne regeneracije. Težke industrijske panoge so grobo posegle v naravne sestoje gozdov in ponekod povsem uničile naravno vegetacijo in živalstvo.

Trend preseljevanja iz podeželja v nižinske predele se je nadaljeval tudi v zadnjih letih in zaradi pomanjkanja delovne sile na podeželju, se mnoge obdelovalne površine zaraščajo z gozdom. Lastniki gozdov ne zmorejo izpolniti kvot letnega poseka, ki so jim odobrene, veliko težav pa povzroča tudi slabo čiščenje gozdov. Podrta in odmrla drevesa, ki z odpadlimi vejami ležijo po gozdovih, nudijo idealne razmere za naselitev gozdnih škodljivcev, ki se lahko razširijo v zdrave združbe. Po drugi strani se pospešeno krčijo nižinski gozdovi, ki izginjajo predvsem zaradi potreb po pridobivanju novih zazidalnih površin v okolici urbanih območij. Po podatkih Zavoda za gozdove RS je žledolom, ki je prizadel celotno državo leta 2014, relativno malo prizadel gozdne sestoje na območju Mežiške doline.

Gozdovi so pomembni tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti. Koroška je po številu različnih rastlinskih in živalskih vrst med bogatejšimi regijami, na območju pa je tudi veliko redkih in ogroženih vrst.

Intenzivno gospodarjenje z gozdovi večkrat ogroža naravni habitat živalskih in rastlinskih vrst. Ker pa dejavnost predstavlja pomemben vir dohodka za preživetje in nadaljnji razvoj visokogorskih kmetij, so lastniki z urejevanjem infrastrukture večkrat v sporu z okoljevarstveniki.

Večina gozdov še vedno spada v kategorijo večnamenskih gozdov, kar pomeni, da so ukrepi načrtovani in usklajeni z zahtevami okoljevarstvenih in socialnih standardov. Poseben status imajo varovalni gozdovi, ki varujejo zemljišča usadov, izpiranja in krušenja. To so tudi gozdovi na strmih obronkih in bregovih voda.

Izpostavljeni so močnemu vetru in v hudourniških območjih zadržujejo prenatraglo odtekanje vode. Tako varujejo zemljišča pred plazovi in erozijo. V Mežiški dolini je 1679 hektarjev varovalnega gozda. Druga posebna skupina gozdov so rezervati. Za te je značilno, da so z raznimi določili zaščiteni pred posegi človeka v celoti ali pa so ti posegi strogo nadzorovani. Namen je ohranjati redke živalske in rastlinske vrste ter zaščititi njihov naravni prostor. V Mežiški dolini je 182,83 hektarjev gozda, ki sodi v rezervat, kjer potekajo naravni procesi brez človekovega vpliva. Na območju Tople je v rezervat vključenih dodatnih 691,16 hektarjev gozda, a so tam določeni ukrepi in posegi dovoljeni. Na omenjenih območjih se odpirajo nove priložnosti pri ustvarjanju novih, t.i. "zelenih" delovnih mest in panog trajnostnega turizma. Nove možnosti in priložnosti se odpirajo tudi na področju trajnostnega gospodarjenja z naravnimi viri, ki lahko povečajo energetska samooskrbo Mežiške doline.

5.1.3.3 Stanje naravnih virov, naravna in kulturna dediščina območja LAS

Območja NATURA in druga varovana območja

Naravna krajina je skrbno negovana, raba prostora zadovoljiva, se pa ponekod še vedno kažejo posledice preteklega razvoja industrije. Zavarovano območje v Mežiški dolini je Krajinski park Topla. Status območja Natura 2000 v štirih občinah pokriva 9001 hektar ali 29,6 % površine. So pa območja Natura 2000 med občinami porazdeljena izrazito neenakomerno. Več kot polovica območja celotne občine Črna na Koroškem ima status Natura 2000. V ostalih občinah je ta delež bistveno nižji. Pri načrtovanju določenih projektov bi se zaradi različnih stališč med investitorji in okoljevarstveniki lahko pojavila dodatna neskladja, ki bi lahko vplivala in še povečala nujne začetne finančne investicije.

Po drugi strani lahko predstavlja Natura 2000 jasne smernice razvoja turistično-rekreacijskih dejavnosti. Turizem se lahko razvija tako, da je dolgoročno ekološko naravnan, ekonomsko stabilen in predstavlja vir dohodka za lokalno prebivalstvo. Veliki potenciali se kažejo na področju "ekoturizma", kamor se uvrščajo panoge sprehajanja, kolesarjenja, plezanja, jamarstva, smučanja, plavanja, fotografiranja, družinskih piknikov in različnih izobraževalnih dejavnosti, kot so ekskurzije in panoramske ter izobraževalne poti. Praviloma so turisti pripravljeni za te storitve plačati nekoliko več. Vendar po drugi strani pričakujejo kvalitetne storitve, v katere so vpete različne družbene skupine lokalnega prebivalstva.

Ekološko pomembna območja in območja naravnih vrednot se nahajajo predvsem v občini Črna na Koroškem, precej manj pa v ostalih treh občinah. V občini Črna so to obronki Kamniško-Savinjskih Alp – dolina Koprivne, dolina Tople in Peca. Ekološko pomembna območja v okolici Plešivca se večinoma nahajajo v občinah Ravne na Koroškem in Prevalje.

Preglednica 1: Velikost (v hektarih) in delež površin Mežiške doline, vključenih v Naturo 2000 (l. 2015)

območje v Naturi 2000	ha	delež
območje Mežiške doline (4 občin skupaj) (ha)	30392.91	
območje Natura 2000 v Mežiški dolini (ha)	9001	29,6%
območje Natura 2000 v občini Črna na Koroškem	8028	51,48%
območje Natura 2000 v občini Ravne na Koroškem	551	8,68%
območje Natura 2000 v občini Mežica	65	2,46%
območje Natura 2000 v občini Prevalje	357	6,16%

Vir: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, oddelek za Geografijo, 2015

Gozd in les

Ljudje imajo do lesa že stoletja poseben odnos. Predstavljal jim je vir energije, uporabljali so ga za gradbeni material, nepogrešljiv pa je bil tudi v kmetijstvu. Lesene kašče, ki so še danes arhitekturno-etnološki zaklad, dajejo pokrajini posebno identiteto in videz. Na starih kmetijah, ki so zaradi tipične umestitve v prostor (t.i. celk) same po sebi kulturna dediščina, se še vedno najdejo večstoletne lipe. Najbolj poznana je vsekakor

skoraj 800 let stara Najevska lipa, ki s svojo zgodbo o skritem turškem zakladu in vsakoletnim srečanjem slovenskih politikov predstavlja pomemben element v kulturni dediščini Slovenije.

Vode

Območje je zelo bogato z vodnimi viri in različne pojavne oblike voda, med katerimi velja izpostaviti manjše slikovite slapove in tolmane, ostajajo neizkoriščeni turistični potencial doline. Družine so se takim naravnim razmeram prilagodile s specifično poselitvijo. Samotne kmetije na osončenih predelih so do danes že razvile dopolnilne dejavnosti. Še vedno se jim veliko možnosti odpira na področju promocije kulturne dediščine in tematskega povezovanja. Obiskovalcem ponujajo panoge turizma sproščanja, pohodništva, kulinarike in spoznavanja preteklosti. Manjka nekoliko več povezovanja med različnimi dejavnostmi v turizmu, ker ni enotne grafično-marketingške podobe. Ob prepoznavnih produktih, ki izražajo bogastvo kulturne in naravne dediščine v Mežiški dolini, bi se lahko obstoječe panoge in ponudba nadgradile in razširile preko meja.

Kulturna krajina in dediščina

Podobo kulturne krajine v Mežiški dolini je skozi stoletja sooblikoval razvoj industrije, zlasti rudarstva in železarstva, zato je kulturna krajina dolinskih naselij tudi specifična. Iz majhnih zaselkov so sčasoma zrastle kraji in mesta oziroma **urbana naselja**. Povojni napredek in razvoj gospodarstva je praviloma ohranil stara mestna jedra. **Urbani razvoj** se je širil na obrobna območja trga in vasi ter ustvaril značilna blokovska naselja. Nastali so tudi strnjeni zaselki družinskih hiš. Zaradi neugodnega gospodarskega razvoja v zadnji letih in zaradi odseljevanja, je **v urbanih središčih** več praznih stanovanjskih in drugih stavb. Z manjšimi investicijskimi vložki in dodelano vsebino, bi lahko odigrale ključno vlogo pri procesih reurbanizacije in revitalizacije določenih območij, okrepilo pa bi se tudi povezovanje s podeželjem. Poleg kratkih oskrbnih verig in energetskega kroga, lahko na takih območjih oživijo dejavnosti različnih društev.

Kulturno krajino sooblikuje arhitektura, stavbe, med katerimi so tudi kulturni spomeniki. Ob manj številnih gradovih oz. dvorcih so številni križi, kapele, znamenja, spominska obeležja in drugi mali spomeniki. Med bogato arhitekturno dediščino, ki določa podobo kulturne krajine, sodijo tudi sakralni objekti. Lične cerkve so večinoma v dobrem stanju. Mnoge ležijo na zelo visoki nadmorski višini. Podružnična cerkev sv. Uršule na Uršlji gori je najvišje ležeča cerkev v Sloveniji in je s svojo lego na 1699 metri nad morjem tudi največja cerkev na taki višini v Srednji Evropi.

Štiristoletna železarska tradicija je ob rudarstvu pustila v dolini, zlasti **v urbanih naseljih**, najmočnejši pečat. Ob ohranjeni industrijski arhitekturi (nekdanji proizvodni obrati, vhodi v jame, perzonalni in druge stavbe) je potrebno omeniti železne skulpture – Forma Viva. V drugi polovici 20. stoletja je smer v umetnosti in ustvarjanju predstavljala novost, ki se je na območju predstavila z organizacijo mednarodnih kiparskih simpozijev.

Tehniška dediščina, ki daje pečat predvsem **urbanim naseljem na območju Mežiške doline**, je povezana z rudarstvom, železarstvom, pa tudi z gozdarstvom in lesno industrijo. Ohranjeni obrati, stroji, orodja in ostali pripomočki so danes del muzejskih zbirk v vseh večjih krajih po dolini in omogočajo vpogled v vsakodnevno življenje takratnih ljudi. Muzej Ravne na Koroškem, kjer nastaja muzej železarstva potrebuje podporo za ureditev infrastrukture potrebne za sodobno interpretacijo železarske dediščine in za razvoj pedagoško-andragoških dejavnosti, ki bodo vključevala obiskovalce različnih starosti in različnih strok. Vse bolj je prisotna težnja po čezmejnem sodelovanju. Koroški pokrajinski muzej, Muzej Ravne na Koroškem se povezuje z ustanovami in podjetji v Sloveniji in že dalj časa sodeluje s podobnimi ustanovami po Evropi in je aktiven na mednarodnih razstavah in simpozijih. Glavna ovira pri doseganju konkretnjšega napredka je večinoma pomanjkanje finančnih sredstev. Koroški pokrajinski muzej je imel za obnovo objektov Stare železarne Muzej Ravne na Koroškem že zagotovljena evropska sredstva, ki so se jim morali odpovedati, ker občina ni zmogla zagotoviti sofinanciranja. Na Ravnah ima muzej še razstavne prostore na gradu Ravne in v Kotljah Prežihovo bajto, spominski muzej Prežihovega Voranca. Na območju imamo knjižnico dr. Franca Sušnika, ki s svojo zbirko spada med najbolj založene knjižnice v Sloveniji.

Po podatkih iz registra nepremičnin kulturne dediščine RS je na območju Mežiške doline 218 enot. Največ seveda **v urbanih naseljih** in sicer: v občini Ravne na Koroškem, kjer jih je 68. Sledijo občina Črna na Koroškem s 64-imi enotami, občina Prevalje z 59-imi in občina Mežica, kjer je 27 enot.

5.1.4 **Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami**

Glavne prometnice, ki v Mežiški dolini med seboj povezujejo **urbana naselja**, že dolgo ne zadostujejo več potrebam modernega prometa. Slaba razvitost in pomanjkljivo vzdrževanje lokalnega cestnega omrežja pomenita tudi dvig splošne ogroženosti udeležencev v cestnem prometu. Prometno je dolina izolirana od preostalega dela države in zelo slabo priključena na glavne prometnice v sosednji Avstriji. Zaradi nasprotujočih si mnenj, pomanjkanja idej in slabega finančnega položaja države, so načrti o izvedbi 3. razvojne osi v veliki meri nedorečeni in povsem nerealizirani. Proces vzpostavljanja 3. razvojne osi, kljub množični peticiji in drugim pobudam, naslovljenih na pristojne nacionalne institucije, bolj ali manj stagnira. Katastrofalne poplave, ki so Koroško prizadele v novembru 2012, so tudi v Mežiški dolini, predvsem **na območju urbanih naselij** Črne na Koroškem, Mežice, Prevalj in Raven, povzročile ogromno gmotno škodo. Sanacija prometne infrastrukture poteka zelo počasi. Posledično so nekatera območja prometno zelo težko dostopna.

Specifična prostorska poselitev zahteva zelo razvejano komunalno, cestno in IKT infrastrukturo. Zaradi investicij v preteklosti, ko sta razvoj teh infrastruktur narekovali predvsem železarska in jeklarska industrija, je še danes možno opaziti velike razlike med predeli, ki so nadpovprečno povezani na določeno omrežje in takimi, ki se ubadajo z osnovnimi problemi. Eden glavnih problemov pri vzdrževanju in izgrajevanju cestne infrastrukture ostaja financiranje. Lokalne institucije ob državni pomoči komaj vzdržujejo obstoječe cestno omrežje, ki je kljub vsemu na nekaterih delih v katastrofalnem stanju. Geografsko gledano Mežiška dolina ne omogoča bistvenih sprememb na trasah že obstoječih prometnic. Vsako spreminjanje prometnega režima pomeni pojav problema razlaščenja zemljišč, treba pa je tudi paziti, da se ne posega v kvalitetna kmetijska zemljišča. Slovenija se, kljub drugačnim opredelitvam, v zadnjem obdobju odloča za investicije v prometni sistem, ki temelji na cestno motornem prometu.

Sama urbana središča in institucije, ki v teh krajih delujejo, v Mežiški dolini niti niso tako oddaljena. Velik problem so orografske pregrade, ki otežujejo dostop, ali pa bistveno zvišajo začetno investicijo. Koroška se s 503 osebnimi avtomobili na 1000 prebivalcev uvršča na deveto mesto med dvanajstimi statističnimi regijami v Sloveniji. Kljub temu so glavne ceste preobremenjene in če je bila v preteklosti najbolj obremenjena smer proti Mariboru, je v zadnji letih najbolj obremenjena mislinjska smer proti osrednjim delom Slovenije.

Železniška infrastruktura

Železniško omrežje v Mežiški dolini, ki zajame le **dve urbani naselji** (Ravne in Prevalje), ne predstavlja bistvene prednosti, saj železniška proga iz smeri Maribor poteka skozi občini Ravne na Koroškem in Prevalje, od koder je speljana v sosednjo Avstrijo. Zaradi slabe povezave z drugimi regionalnimi središči njen pomen čedalje bolj upada. Večinoma služi dnevnim migrantom, ki na službo ali šolanje odhajajo v Maribor. Nacionalni programi ne predvidevajo modernizacije železniške infrastrukture in v kolikor se bo zgodila popolna ukinitve trase, ponovna oživitev verjetno ne bo več mogoča. Kljub povečanemu številu delovnih migrantov, ki bi lahko razbremenili cestni promet, se rentabilnost železniškega potniškega prometa opravičuje čedalje težje. Poleg tega republika Avstrija pospešeno dograjuje hitro železnico Gradec – Celovec in v kolikor se bodo naše povezave vendarle priključile na to omrežje, bi to lahko zagotovilo dodatne razvojne možnosti, ne samo za Mežiško dolino, pač pa tudi za celotno regijo.

Komunalna infrastruktura

Občina Ravne na Koroškem je v letu 2013 podpisala sporazum o gradnji čistilne naprave. Projekt je delno financirala tudi Evropska unija in je bil zaključen do sredine leta 2015. Občina je sicer dobro opremljena s kanalizacijskim sistemom, s čistilno napravo pa bo lahko bolje skrbela za čiščenje odpadnih voda, ki so breme predvsem reki Meži in njenim pritokom. V občinah Črna na Koroškem in Mežica imajo prav tako urejeni čistilni napravi, k, i sta sicer starejšega datuma, vendar še vedno služita namenu. Brez čistilne naprave je območje Prevalj.

Problem opremljenosti s čistilnimi napravami se pojavi na podeželju, izven urbanih središč. Mežiška dolina ima, zaradi geografske lege, reliefa in poselitve, izrazitejšo razmejitev med podeželskimi in urbanih območji. Vsa urbana območja s pripadajočo infrastrukturo se nahajajo v dolini, ob glavni prometnici. Podeželska območja, ki se raztezajo po pobočjih okoliških hribov, zaostajajo v razvoju in so slabše opremljeni z infrastrukturo za kakovostnejše življenje in bivanje prebivalcev.

V naši zakonodaji posamezne hiše ali naselja z manj kot 50 prebivalci niso vključene v območja, kjer za odvajanje in čiščenje odpadnih vod skrbijo javne službe – kanalizacijsko omrežje. To pa še ne pomeni, da

ti objekti ne potrebujejo zbiranja in čiščenja odpadnih voda. Jasno je, da bo treba v naslednjih nekaj letih opremiti posamezne zasebne hiše z malimi čistilnimi napravami, za kar so zadolženi oz. odgovorni lastniki, kar pa za posamezno enostanovanjsko hišo prinese velik dodaten strošek. Obstaja pa tudi možnost da se v manjših naseljih, kjer ni predvidene izgradnje javne kanalizacije, prebivalci odločijo za skupno čistilno napravo, s čimer pa se stroški izgradnje, nakupa in vzdrževanja same naprave porazdelijo.

Za ureditev problema greznic je zakonsko določen rok do leta 2020, do katerega je treba odvajanje odpadne vode urediti na okolju prijaznejši način. Rok se bliža, ljudje pa se še vedno ne zavedajo problematike odpadnih vod, kar bo predstavljalo problem tudi po pretečenem zakonskem roku za ureditev odvajanja odpadnih vod na območjih, kjer ni predvidenega javnega kanalizacijskega sistema. Nujno potrebno bo pristopiti k informiranju in motiviranju prebivalcev, da se pravočasno lotijo izgradnje male čistilne naprave.

V zgornji Mežiški dolini, predvsem na območjih Črne in Mežice so na voljo zelo kvalitetni vodni viri. Problem ostaja njihovo zajetje in distribucija. Z izgradnjo novega črpališča so nekateri problemi odpravljeni, pereče ostaja varovanje vodnih virov. Različni interesi v kmetijstvu, industriji in turizmu dodatno bremenijo kakovostne vodonosnike in onemogočajo nadaljnji razvoj sistema za oskrbovanje z vodo.

Ravnanje z odpadki

Leta 2012 je bil ustanovljen Koroški regijski center za ravnanje z odpadki KOCEROD z namenom, da se izboljša ravnanje z odpadki v celotni Koroški regiji. Namen skupnega projekta 12 občin je bil zagotoviti evropsko primerljivo ravnanje z odpadki iz gospodinjstev in zaščititi okolje pred škodljivimi vplivi neustreznega odlaganja odpadkov ter tako izboljšati kakovost življenja občanov.

Na območju regije in tako tudi v Mežiški dolini je bilo ravnanje s komunalnimi odpadki, pred postavitvijo Koceroda, nesmotno – več kot 90% vseh gospodinjstevskih odpadkov se je odložilo na odlagališčih, kar pa je v hudem razkoraku glede na evropsko prakso, kjer večino odpadkov reciklirajo ali energetsko izrabijo in le manjši del odložijo na odlagališčih.

S pričetkom obratovanja Koceroda se je spremenil režim ravnanja z odpadki že na samem izvoru – to je doma pri gospodinjstvih. Vsa gospodinjstva naj bi dosledno ločevala odpadke in jih odlagala v za to določene zabojnike oziroma na za to predvidena zbirna mesta v skladu s prejetimi navodili.

V novozgrajenih objektih centra je omogočeno recikliranje in predelava gospodinjstevskih odpadkov v koristne frakcije, gorivo in kompost ter tako bistveno zmanjšanje odlaganja na odlagališča. Postavljen je bil cilj, da se bo v Koroški regiji do leta 2020 ločeno zbralo in predelalo več kot 80 % nastalih odpadkov v gospodinjstvih. Da bi dosegli zastavljen cilj pa bo potrebno sodelovanje občanov in odgovorno ravnanje vsakega posameznika. Čisto in urejeno okolje je pomembna vrednota, za katero si moramo prizadevati vsi. To pa je nedvomno povezano z informiranostjo in osveščenostjo posameznika in njegovim odnosom do okolja.

Ozaveščenost o lastni udeležbi pri nastajanju okoljskih posledic je torej osnovni pogoj, da ljudje spremenijo vzorec vedenja. Če takšne ozaveščenosti ni, tudi ni pripravljenosti za drugačno delovanje. Zavedanje prebivalcev, da so odpadki uporabne surovine, z uporabo katerih lahko ohranimo vire tudi za prihodnje generacije, je zato eden izmed najbolj pomembnih korakov. Ozaveščanje prebivalcev je resnično eden izmed glavnih dejavnikov za izboljšanje stanja na področju okoljske problematike in naravovarstva.

Učinkovita raba energije in obnovljivi viri energije

Raba obnovljivih virov energije postaja tako na svetovni kot tudi na evropski in nacionalni ravni vse bolj pomembna, saj se večina držav zaveda omejenosti zaloga neobnovljivih virov energije in njihovega vpliva na podnebne spremembe. Za doseganje varnosti oskrbe z energijo, zmanjšanja izpustov plinov in sonaravnega razvoja si je Evropska unija zastavila cilj, da bo do leta 2020 delež energije iz OVE povečala na 20 %. Slovenija si je v okviru tega projekta zastavila cilje, ki predvidevajo 25 % deleža energije iz OVE v bruto končni porabi energije do leta 2020.

S tako postavljenimi cilji postaja pridobivanje energije iz obnovljivih energijskih virov tudi v Sloveniji ena izmed pomembnejših prioritet energetske in okoljske politike, ki pa se mora prenašati iz nacionalne na regionalno in lokalno raven in nenazadnje tudi na posameznika, ki s svojimi odločitvami in dejanji prav tako vpliva na doseganje skupnih ciljev. Dobro informiran in osveščen posameznik je pogoj, da lahko tudi na tem področju pričakujemo napredek.

Prav tako pomemben vidik pa je učinkovita raba energije. Varčevanje z energijo in njena učinkovita raba se pričneta z zavedanjem, da energija ni dana sama po sebi in da je ni v neomejenih količinah. Poleg relativno visokih stroškov zahteva njena proizvodnja tudi ekološki davek. Slabe razvade ljudi je potrebno spremeniti v pozitivne navade in pri tem uporabiti nujne tehnične spremembe v bivališčih in v poslovnem okolju. Kako pripraviti človeka do tega, da bo optimalno razsvetljeval prostore, za sabo ugašal luči, zapiral vodo, primerno ogreval bivalni in delovni prostor? Prvi korak je informiranje in ozaveščanje ljudi o pomenu in posledicah njihovega vsakodnevnega ravnanja.

Na Ravnah na Koroškem deluje energetska svetovalna pisarna v okviru mreže ENSVET, ki je namenjena občanom iz celotne Mežiške doline. V pisarni je enkrat na teden občanom na voljo usposobljen energetski svetovalec, ki jim z brezplačnimi nasveti in razgovori pomaga pri izboru, načrtovanju in uresničevanju investicijskih ukrepov za učinkovitejšo rabo energije v stanovanjskih stavbah ter souporabo obnovljivih virov energije. S tem pomaga dvigovati energetska osveščenost občanov, povečuje se zanimanje za uporabo obnovljivih virov energije pa tudi splošna informiranost prebivalstva o energetskih problemih.

V pogovoru z lokalnim energetskim svetovalcem se je izkazalo, da prebivalci Mežiške doline zelo malo koristijo možnost svetovanja in informiranja v energetski pisarni. V letnih poročilih o obisku v posamezni pisarni vključeni v mrežo po Sloveniji je pisarna na Ravnah vedno na koncu seznama z minimalnim obiskom. Dejstvo je tudi, da se v pisarni oglašajo večinoma občani z Raven in nekaj iz Prevalj, prebivalci iz zgornje Mežiške doline (Mežica, Črna) pa teh storitev ne koristijo. Iz tega se da sklepati, da prebivalci Mežiške doline niso dovolj informirani in osveščeni glede okoljske in naravovarstvene problematike.

Širokopasovno omrežje

Urbana naselja in gosteje naseljena podeželska območja v Mežiški dolini so relativno dobro pokrita s širokopasovnim omrežjem. Stanje je precej slabše na odročnih območjih, kjer imajo težave celo s pokritostjo s signalom za mobilno telefonijo. Statistika nekaterih operaterjev sicer navaja, da je pokritih skoraj 100% države, a je precej družin, ki na območju svojih domov nimajo signala ali pa je izredno šibek. Najbolj kritična so območja, ki so oddaljena več kot 6 km od **urbanih središč Raven, Prevalj, Mežice in Črne** in območja, ki imajo omejitve zaradi geografskih danosti. Pojavljajo se tudi območja, kjer sploh ni signala GSM ali pa je močno odvisen od trenutnih vremenskih razmer.

5.2 Gospodarski položaj območja LAS

5.2.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti na območju LAS

5.2.1.1 Kmetijstvo in gozdarstvo

Celotno območje LAS je opredeljeno kot območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost. Takšno stanje se izraža tudi v rabi zemljišč, saj prevladujejo trajni travniki. Naravni pogoji pogojujejo usmerjenost kmetij v izkoriščanje travnatnega sveta. V Mežiški dolini je izredno malo njiv, na katerih se pridelujejo žita in vrtnine. Prav zaradi prevladujočega deleža travinja in koruze za silažo je prevladujoča kmetijska panoga živinoreja.

V Mežiški dolini skoraj vse kmetije redijo govedo (cca 390 kmetij). Na 44 kmetijah redijo drobnico, nekaj kmetij se ukvarja z rejo konj. Prašiče pa redijo predvsem za lastno porabo. Glavna tržna proizvoda s kmetij v mežiški dolini sta mleko in goveje meso. Po proizvodni delitvi je večina kmetij kombiniranih in živinorejsko krmno pridelovalnih.

Število kmetij, ki se ukvarjajo s tržno proizvodnjo mleka pada, kar je razvidno iz tega, da je bilo v letu 2005 83 mlečnih proizvajalcev, v letu 2007 jih je bilo 76, v letu 2012 jih je bilo 69, leta 2014 pa je bilo še 66 mlečnih proizvajalcev. Količina oddanega mleka na kmetijo pa je v teh letih narasla in sicer v letu 2007 je bila 76.149 l povprečna količina oddanega mleka, v letu 2014 pa 78.835 l mleka na kmetijo. Skupaj so pridelali v Mežiški dolini 5.203.151 litrov mleka, ki se je prodal preko Koroške zadruge v mlekarno Celeia. Vzrok za povečano povprečno količino oddanega mleka na kmetijo je tudi v tem, da proizvajalci mleka, ki tržno proizvajajo mleko povečujejo proizvodnjo (povečanje števila krav, visoka mlečnost po kravi). Ker se s proizvodnjo mleka ukvarjajo kmetije, ki redijo več kot 15 krav molznic in so z opremo za prirejo mleka dokaj sodobno opremljene, bodo s proizvodnjo verjetno še nadaljevale. Večji problem lahko nastopi v

primeru, da panoga postane finančno popolnoma nezanimiva, kot tudi v primeru generacijskega preobrata na kmetiji (to se že dogaja; finančni vložek pri proizvodnji mleka je velik, cena mleka se ne zvišuje, mlajši gospodarji imajo službe in če nimajo doma pomoči težko uskladijo tržno proizvodnjo mleka s službo in se zaradi tega preusmerijo v manj zahtevno in intenzivno prirejo mesa).

Število rejcev krav dojilj narašča, zaradi opuščanja mlečne proizvodnje, vendar se bo kmalu to naraščanje ustavilo. Kmetije, ki se ukvarjajo z rejo krav dojilj, so manjše in imajo slabše pogoje kmetovanja. **Sam dohodek rejcev krav dojilj je zelo nizek in morajo praktično vse kmetije iskati še dodaten vir dohodka v dopolnilnih dejavnostih, zaposlitvi izven kmetijstva ali pa jim dodaten vir dohodka predstavlja gozd.** Lahko bi našli dodaten vir dohodka tudi v pridelavi jagodičevja kot je aronija, maline. Naraščanja števila krav dojilj ne pričakujemo, zato je potrebno ohraniti vsaj dosedanje stanje, ki je zlasti pomembno za ohranjanje kulturne krajine in preprečevanja zaraščanja travnih površin.

Država skuša v zadnji letih dvigniti samooskrbo in izkoristiti prednosti lokalne trajnostne oskrbe in kratkih verig. Lokalno gospodarstvo bi v tem lahko našlo nove priložnosti tudi zaradi tega, ker se na območju da pridelovati nekatere tržno zanimive sorte – predvsem toter in aronijo. V kolikor bi nadgradili in razširili nekatere, v preteklosti dobro zastavljene projekte, ki bi bili podprti z različnimi informacijskimi točkami, bi lahko zmanjšali odvisnost od zunanje trgovine in ohranili delovna mesta na podeželju. **Možnosti za ustvarjanje dodatnega dohodka in s tem za ekonomsko in socialno varnost kmečkih družin v Mežiški dolini se kažejo zlasti v uvajanju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.**

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah v porastu

Na območju upravne enote Ravne na Koroškem, ki pokriva celotno Mežiško dolino, imamo 97 kmetij z eno ali več dopolnilnimi dejavnostmi. Največ je storitev s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo (vzdrževanje cest, pluzenje snega, posek lesa, spravilo lesa, žaganje lesa) to dejavnost ima registriranih 46 kmetij, dopolnilno dejavnost peka kruha, potic in peciva na tradicionalen način ima registriranih 14 kmetij, 11 kmetij ima registrirano turistično kmetijo z nastanitvijo, 16 kmetij ima tudi ponudbo izletniške turistične kmetije, 7 kmetij ima registrirano negostinsko dejavnost na kmetiji – oddajanje piknik površin, 4 kmetije imajo registrirano dopolnilno dejavnost predelava mesa, 6 kmetij ima registrirano drugo izobraževanje na kmetiji – izobraževanje s področja domače obrti, 2 kmetiji imata registrirano prodajo pridelkov z okoliških kmetij.

Od leta 2007 se je število kmetij z dopolnilno dejavnostjo povečalo, predvsem pa se je povečalo število različnih dopolnilnih dejavnosti. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji so pomemben vir prihodka in zaposlitve članov kmetije. Dejstvo pa je da je zakonodaja na področju dopolnilnih dejavnosti zelo neprijazna in zaviralna in nič kaj spodbudna.

Nosilci dopolnilnih dejavnosti svoje proizvode največ tržijo neposredno doma na kmetiji, vse bolj pa se kažejo težnje lokalnih proizvajalcev po povezovanju in skupnem nastopanju.

Velika priložnost območja je vsekakor področje lokalne samooskrbe, ki omogoča tudi večje zaposlovanje na podeželju. Lokalne ponudnike je potrebno animirati za pridelavo, skrajšati oskrbne verige, povečati ozaveščenost prebivalstva ter izboljšati oskrbo prebivalstva kot tudi lokalnih gospodarskih in javnih subjektov. Vsekakor pa po potrebnosti najprej poskrbeti za primerne pogoje, eden izmed takšnih pogojev so urejene tržnice v večjih urbanih naseljih v dolini.

Preglednica 2: Dopolnilne dejavnosti v kmetijstvu v Mežiški dolini v letih 2007 in 2015

vrste dopolnilnih dejavnosti	število dopolnilnih dejavnosti v letu 2007	število dopolnilnih dejavnosti v letu 2015
------------------------------	---	---

predelava mleka	1	0
predelava mesa	3	4
predelava čebeljih pridelkov in drugih živil živalskega izvora	0	2
predelava sadja	0	5
predelava zelenjave	0	2
predelava poljščin – moka, olja	0	4
predelava zelišč, gob in gozdnih sadežev	0	2
turizem na kmetiji / gostinska dejavnost	17	17
turizem na kmetiji / negostinska dejavnost	4	7
peka kruha, potic, peciva in izdelava testenin na tradicionalni način	7	14
dejavnosti, povezane s tradicionalnimi znanji /domača obrt, izdelki tradicionalnih znanj	0	6
Storitve s kmetijsko, gozdarsko mehanizacijo, opremo, orodji in živalmi in oddaja le teh v najem	48	46
pridobivanje in prodaja energije iz obnovljivih virov energije	0	10
drugo izobraževanje, povezano z dejavnostjo na kmetiji	2	6
prodaja na kmetiji	2	3
predelava lesa	0	13
število posameznih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	84	141
št. kmetij, ki ima registrirano dopolnilno dejavnost	90	97

Vir: Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije, zavod Celje, izpostava Ravne na Koroškem, 2007/2015

Turizem kot priložnost za ustvarjanje dodatnega dohodka na kmetijah

Na 10 kmetijah je skupno okoli 160 ležišč. V občini Mežica še ni registrirane turistične kmetije z nastanitvijo, medtem ko jih je največ v Občini Prevalje (turistična vas Šentanel z okolico). Večina turističnih kmetij ima kategorizacijo "3 jabolka". Med kmetijami (še) ni zaslediti posebne specializacije. Med vsemi ponudniki sta dve turistični kmetiji z ekološkim kmetijstvom (Plaznik, Mikl). Po podatkih v katalogu turističnih kmetij "Prijazno podeželje 2012" (STO) je ena kmetija opredeljena kot "družinam z otroki prijazni" (Mikl). Nekdaj turistična kmetija Koroš na Jamnici pri Prevaljah se je specializirala in postala eko hotel s celovito ponudbo za kolesarje.

Izletniške kmetije nudijo pogostitev na kmetiji s ponudbo domačih izdelkov in dobrot. Na izletniških kmetijah Mežiške doline je v povprečju na voljo med 30 in 60 sedežev, prav tako pa so kapacitete za izletnike tudi na turističnih kmetijah z nastanitvijo. Ocenjujemo, da gre za okoli 750 sedežev.

Prodaja kmečkih izdelkov in pridelkov

Mežiška dolina do danes ostaja brez močnejših povezovalnih produktov. Med bolj prepoznavnimi turističnimi produkti je Turistična vas Šentanel, predvsem zaradi svoje dolgoletne tradicije. Pred leti se je razvila kolektivna blagovna znamka "Dobrote izpod Pece", ki je povezala ponudnike domačih prehranskih izdelkov s podeželja v Mežiški dolini in se na trgu sicer še pojavlja, vendar manj uspešno od pričakovanj. Kljub vsemu ima po mnenju mnogih velik potencial za prepoznavnejše predstavljanje kulinarčnih posebnosti Koroške in njenih okusov, predvsem domačega kruha, suhomesnatih izdelkov in mošta.

Ravno "Cesta mošta", ki je povezovala ponudnike na podeželju od Jamnice, Šentanela, Suhega vrha, Strojne, Zelenbrega v občinah Prevalje in Ravne na Koroškem je temeljila na ponudbi turističnih in izletniških kmetij, dediščine in možnosti rekreacije. V okolici je zasnovanih več krožnih kolesarskih tras. **Zaradi pomanjkanja aktivnosti na področju marketinga, usklajevanja in splošnih neskladij, je omenjena pot v zadnjih letih v opuščanju.**

Gozdarstvo

V Mežiški dolini ni podjetij, ki bi se ukvarjale s pridelavo lesa in zaradi tega se hlodovina prodaja tudi v sosednjo Avstrijo. V Koroški regiji, v Otiškem vrhu, se ohranja samo eno večje podjetje za predelavo lesa, ki se povezuje z nekaterimi manjšimi obrati. Žal pa se skladno s splošnim nazadovanjem lesne industrije v Sloveniji izgubljajo delovna mesta v tej panogi tudi na območju Mežiške doline. Spodbudno je lahko dejstvo, da bo glede na nekatere projekcije povpraševanje po lesni surovini do leta 2020 strmo naraščalo. S tem se pojavljajo priložnosti za ponovno ožvitev gozdno-lesne industrije, ki lahko z inovativnimi pristopi zadosti ne tradicionalnim načinom in trendom uporabe lesa.

5.2.1.2 *Industrija in predelovalne dejavnosti*

Nekatere tradicionalne panoge, med njimi najbolj jeklarstvo in železarstvo, so uspešno našle nove trge, posodobile proizvodnjo in zagotovile stabilnost v poslovanju. Posledično se razvijajo tudi predelovalne dejavnosti, ki se z inovativnostjo in fleksibilnostjo dobro odzivajo na zahteve trga. Med najpomembnejša podjetja po ustvarjenem izvozu blaga in storitev in po ustvarjenem prihodku se uvrščajo TAB d.d., Metal Ravne d.o.o., Cablex-M d.o.o., Akers valji d.o.o., Petrol energetika d.o.o. in MPI reciklaža d.o.o.. Gospodarstvo, ki je na območju locirano **v urbanih središčih**, je izrazito izvozno usmerjeno, med najpomembnejše izvozne trge pa se štejejo nemški, avstrijski in italijanski.

Po letu 2008, ko so gospodarsko in finančno krizo občutila tudi podjetja Mežiške doline, je prihodek teh podjetij občutno padel. Leta 2012 pa so podjetja v dolini že preseгла prihodek iz leta 2008. Pomembno je bilo, da so se ohranila zdrava jedra, ki so z jasnimi cilji, vizijo in idejami uspeli premagati nekatere težave. Leto 2013 je bilo za Mežiško dolino po tem kriteriju znova nekoliko manj uspešno, še slabši pa so rezultati za celotno Koroško. Podjetja namreč še vedno niso dosegla rezultatov iz leta 2008 in zaostajajo tako po številu zaposlenih, kot tudi pri prihodkih.

5.2.1.3 *Turizem kot perspektivna panoga območja LAS*

Področje turizma se večinoma ubada z enakimi perečimi problemi kot v preteklem obdobju. Slabe prometne povezave, šibko skupno nastopanje v promocijskih aktivnostih, necelovita marketinška podoba in slabo trženje, ki ne zagotavlja zapolnitve nekaterih na novo zgrajenih turističnih kapacitet.

Turistična ponudba je v veliki meri omejena na posamezne občine in posamezna urbana središča. **Mežiška dolina pa nima celostne grafične podobe, ki bi se lahko uporabila pri razvijanju nove, celovitejša in obiskovalcu prilagojene ponudbe.** Skrb zbujajoče je upadanje števila nočitev, ki jih ustvarijo tuji gostje (ob rastočih trendih Slovenije v zadnjih letih). Nasploh je število nočitev od leta 2008 iz 10063 upadlo na 8286 v letu 2012. Leto pred tem so zabeležili zgolj 5943 nočitev. Številka se je v letih 2013 in 2014 vendarle zvišala, predvsem zaradi večjega števila nočitev domačih gostov, ki pa v domačem okolju po večini dopustujejo zaradi nižjega družinskega prihodka. Povprečno število nočitev, ki jih turisti opravijo v sklopu enih počitnic, prav tako upada. Za zaježitev negativnega trenda so nujne finančne investicije, ki bodo spodbudile nadaljnji razvoj tistih turističnih panog, ki so že izkazale, ali pa izkazujejo realen potencial. Ob slabem finančnem stanju občin, nizkem vlaganju zasebnega kapitala in dejstvu, da bo tudi Evropska unija v novem finančnem obdobju za turizem namenila manj denarja, se zdi, da se bo morala Mežiška dolina usmeriti maksimalno v izkoriščanje lokalnih virov. **V ospredje se postavlja bogato kulturno, tehniško in naravno dediščino, ki se lahko združuje z nekaterimi smernicami modernega "3 E" turizma (angl. Entertainment, Excitement, Education). Priložnost bodo dobile inovativne ideje, angažirani mladi turistični delavci, ki bodo pripravljeni hitro prilagajati ponudbo in bodo z uporabo modernih komunikacijskih orodij dostopni širšemu krogu ljudi.**

Med glavne pridobitve na področju nastanitvenih kapacitet zagotovo sodi mladinski hostel Punkl na Ravnah na Koroškem, ki je bil odprt leta 2011. V arhitekturnem smislu gre za moderno nizkoenergijsko gradnjo, ki je v skladu z naravnimi in bioklimatskimi značilnostmi okolice. Stavba je v celoti lesena in se relativno lepo zlija z okolico. Objekt je v neposredni bližini Športnega parka Ravne, ki z bogato športno infrastrukturo ponuja veliko možnosti posameznikom in ekipam. Aktivnosti Kulturnega centra in Mladinskega centra Ravne pa nudijo dodatne možnosti preživljanja prostega časa.

Hostel Punkl je v letu 2014 obiskalo 1326 gostov, ki so ustvarili 2719 nočitev. 76% nočitev so opravili tuji gostje, zasedenost kapacitet pa je bila v tem letu skromnih 16%. Pozitivno je dejstvo, da se število gostov in nočitev povečuje. Med skupinami izstopajo športni klubi in društva, ki lokacijo izberejo zaradi priprav. Okoliška športno – rekreativna ponudba nudi odlične pogoje za vadbo, **primanjkuje pa tematskih paketov in lokalnih vodičev.** V hostlu je lociran tudi turistično informacijski center (TIC), ki je založen z različnimi publikacijami v domačem in tujih jezikih. Ponudba je predstavljena na spletnih straneh in je namenjena različnim ciljnim skupinam. Žal v družbi prevladuje mnenje, da je lokacija samega TIC-a zelo neprimerna, ker je relativno odmaknjen od mestnega jedra in povsem stran od prometnih povezav. Potencialni turisti lahko informacije dobijo na spletnih straneh, svetovanje po telefonu pa je omejeno na obratovalni čas TIC-a in je v tem smislu vezano na dopoldanski čas delovnih dni. Z vidika turistov je to velika pomanjkljivost in tako so mnogi prepuščeni lastni iznajdljivosti.

Celotno območje Mežiške doline leži na območju geoparka Karavanke, ki na avstrijski in slovenski strani meje združuje 14 občin. Gre za območje z izjemno geološko dediščino in trajnostno razvojno strategijo, ki jo podpira evropski program za spodbujanje razvoja. S krepitvijo splošne podobe, povezane z geološko dediščino in razvojem geoturizma ima aktivno vlogo v gospodarskem razvoju območja. Marca 2013 je geopark Karavanke postal del Evropske (EGN) in Globalne (GGN) mreže geoparkov pod okriljem organizacije Unesco in kot tak predstavlja ogromen razvojni potencial na področju turizma in povezovanja.

Z letnim obiskom okoli 20.000 obiskovalcev se Podzemlje Pece, ki leži na območju geoparka Karavanke, uvršča med najbolj obiskane turistične destinacije na Koroškem. Od leta 1997, ko se je za javnost odprl del urejenega kompleksa v rudniku in del muzeja na Glančniku, je Podzemlje Pece obiskalo preko 260.000 gostov, od tega jih je bilo več kot 23.000 s kolesi. V svojo ponudbo vključujejo tudi vožnjo s kanuji po rudniških rovih, sodelujejo z lokalnimi šolami in z ostalimi turističnimi rudniki in muzeji v Sloveniji. Poslanstvo ohranjanja bogate tehnične, naravne in kulturne dediščine rudarstva nudi možnosti pri nadgrajevanju in razvoju drugih dejavnosti: turizma, obrti in podjetništva. Na območju deluje Koroški pokrajinski muzej, ki je povezan v Slovensko pot kulture železa in v Evropsko pot železa.

Preglednica 3: Prenositve domačih in tujih turistov v Mežiški dolini med leti 2010 in 2014

Prenositve turistov v Mežiški dolini med leti 2010 in 2014						
občina /območje	turisti	2010	2011	2012	2013	2014
Črna na Koroškem	domači	478	395	471	1078	908
	tuji	143	98	37	139	114
Mežica	domači	z	z	z	z	z
	tuji	z	z	z	z	z
Prevalje	domači	2096	2350	1428	1158	1710
	tuji	3450	3091	2949	1808	1965
Ravne na Koroškem	domači	z	z	2008	2010	1711
	tuji	z	z	1393	1788	1773
Mežiška dolina - območje LAS	domači	2574	2745	3907	4246	4329
	tuji	3593	3189	4379	3735	3852

Vir: SURS, 2015

5.2.2 Stanje na področju gospodarstva

V Mežiški dolini, kjer je gospodarstvo razvito predvsem v **urbanih središčih**, je imelo leta 2013 sedež 0,91% vseh podjetij v državi. Število podjetij od leta 2008 stalno narašča in se giblje okoli 1600. Na gospodarstvo v dolini imajo še vedno velik vpliv velike družbe, ki pa svoje delovne procese vedno bolj dopolnjujejo s storitvami in produkti malih in srednje velikih podjetij.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo RS je leta 2014 izdalo pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020. Koroška regija je z vrednostjo indeksa 121,6 na 8. od 12. mest. Slabše se uvrščajo Podravska, Primorsko-notranjska, Zasavska in Pomurska regija. Koeficient razvitosti občin je občine Mežiške doline razdelil v 4 razrede. Mežica je s koeficientom 1,16 najbolj razvita, sledijo Ravne na Koroškem z vrednostjo 1,15 in Prevalje z vrednostjo 1,11. Vse tri občine sodijo v najvišji razred po razvitosti. Občina Črna na Koroškem spada s koeficientom 0,98 v tretji razred.

Preglednica 4: BDP na prebivalca, EUR (tekoče cene), v Sloveniji in na Koroškem v izbranih letih

leto	Slovenija	Koroška	index
------	-----------	---------	-------

2005	14608	11607	79,5
2008	18769	14403	76,7
2011	17960	13752	76,6
2012	17506	13795	78,8
2013	17550	13886	79,1

Vir: SURS, 2015

Preglednica 5: Število in prihodek (1000 EUR) podjetij na izbranih območjih v letih 2011, 2012 in 2013

občina /območje	2011		2012		2013	
	Število podjetij	Prihodek (1000 EUR)	Število podjetij	Prihodek (1000 EUR)	Število podjetij	Prihodek (1000 EUR)
Črna na Koroškem	169	69202	165	64767	172	72982
Mežica	232	204727	235	209708	247	220040
Prevalje	409	90481	415	96716	434	94618
Ravne na Koroškem	787	577197	801	581294	812	503037
Mežiška dolina - območje LAS	1597	941607	1616	952485	1665	890677
Koroška	5030	2058028	5147	2020408	5325	1955143
Slovenija	169360	90789676	173305	90754575	182089	90625516

Vir: SURS, 2015

Preglednica 6: Poslovanje gospodarskih družb Mežiške doline v letu 2014 (1000 EUR)

občina /območje	Čisti dobiček	Čista izguba	Neto izid	Neto dodana vrednost
Črna na Koroškem	2.505	34	2.471	11.230
Mežica	21.689	155	21.534	54.304
Prevalje	5.524	253	5.271	28.961
Ravne na Koroškem	19.907	4.035	15.872	120.616
Mežiška dolina - območje LAS	49.625	4.477	45.148	215.111

Vir: GZS, območna zbornica Koroška, 2015

Preglednica 7: Podatki o gospodarskih družbah Mežiške doline v letu 2014

občina /območje	družbe (št.)	št. zaposlenih	čisti prihodki od prodaje (1000€)	vrednost aktive na 31.12.2014 (1000€)
Črna na Koroškem	21	204	63.599	48.230
Mežica	59	1.046	238.378	167.076
Prevalje	96	814	78.496	68.176
Ravne na Koroškem	234	3.100	443.919	447.488
Mežiška dolina - LAS	410	5164	824.392	730.970

Vir: GZS, območna zbornica Koroška, 2015

Med glavnimi problemi hitrejšega razvoja gospodarstva velja izpostaviti slabo urejeno infrastrukturo in nepovezanost z ostalimi deli države, slabo povezovanje podpornega okolja in

šibko finančno stanje občin, ki bi z določenimi ukrepi lahko pospešile razvoj gospodarstva. Med pomembnejšimi elementi podpornega okolja so vsekakor VEM točka, območna gospodarska zbornica in območne obrtne zbornice. Kot pozitivno velja izpostaviti vzpostavitev poslovnih con v na območju urbanih naselij in izgradnjo Mrežnega podjetniškega inkubatorja v Dobji vasi, v neposredni bližini največjega urbanega naselja Raven na Koroškem. Poslovne cone so skoraj polno zasedene in zaradi tega v nekaterih občinah razmišljajo o razširitvi in o posodobitvah. Brez poslovne cone je trenutno samo občina Črna na Koroškem.

5.2.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

Občine Mežiške doline so v letu 2014 izkazovale nižjo povprečno stopnjo registrirane brezposelnosti, kot je bilo slovensko povprečje. V koroški statistični regiji je bila leta 2014 povprečna stopnja registrirane brezposelnosti 12,9% in je bila s tem za 0,2% točke nižja od državnega povprečja (13,1). Vse štiri občine Mežiške doline imajo nižjo povprečno vrednost tudi od regionalne in med vsemi najbolj izstopa občina Črna na Koroškem, ki je v letu 2014 beležila 9,3% povprečno stopnjo brezposelnosti. Edina občina, ki se je delno ubadala z višjo stopnjo registrirane brezposelnosti, je bila občina Ravne na Koroškem, ki je še v januarju 2014 imela 14,8 % stopnjo registrirane brezposelnosti, a je ob koncu leta dosegla 12,1 %.

Na območju LAS so prepoznane skupine brezposelnih oseb, ki so težje zaposljive. Od leta 2010 se večja predvsem delež tistih z visoko stopnjo izobrazbe (VI., VII., VIII. in Bolonjski program). **Visoko izobraženi mladi, ki so tudi iskalci prve zaposlitve, se zaradi tega na delo odpravljajo v druge slovenske regije ali v tujino. Vedno več je takšnih, ki se po dokončanju študija sploh ne vrnejo več v regijo.** Od leta 2008 upada tudi število delovno aktivnih oseb. Tega leta jih je bilo v Mežiški dolini 10.719, leta 2015 pa 9.353.

Še vedno je zelo veliko dolgotrajno brezposelnih oseb in invalidov, ki so zaradi pomanjkanja ustreznih programov prekvalifikacije in dodatnega izobraževanja zelo težko zaposljivi. Dodatno k temu stanju prispeva tudi dejstvo, da so določene skupine nemotivirane in toge.

Če upoštevamo indeks delovne migracije ugotovimo, da spadata Mežica in Ravne na Koroškem v t.i. zmerno delovno kategorijo, Črna na Koroškem in Prevalje pa v t.i. zmerno bivalno kategorijo teritorialnih enot. Glavnina delovnih mest je torej skoncentrirana v **urbanih naseljih Mežica in Ravne na Koroškem**, ki imata tudi bistveno nižji odstotek delovnih migrantov, ki imajo delovno mesto zunaj kraja bivanja. S 47,3% delovnih migrantov je občina Ravne na Koroškem celo pod nacionalnim povprečjem (50,9). V občini Ravne na Koroškem je prišlo do največjega povečanja delovnih migrantov od leta 2000, saj je takrat zaradi dela dnevno emigriralo zgolj 39,7% zaposlenih. V ostalih občinah je odstotni delež od leta 2000 na tem področju praktično nespremenjen.

V urbanih naseljih v Mežiški dolini kljub gospodarski krizi in pretresom na kapitalskih trgih po letu 2008 ostajajo mnoga tradicionalna podjetja, ki so tudi največji zaposlovalci. Z dolgoletno tradicijo in kvalitetnimi izdelki so uspeli zadržati nekatere trge in s posodobitvami v delovnih procesih ter inovacijami prodreti na nekatere nove. Kljub temu, da se je struktura lastnikov zamenjala in so ponekod lastniki podjetij tujci, je bil strah pred odpuščanjem in selitvijo proizvodnje neupravičen. Drži, da so novi lastniki v procesu prestrukturiranja poslovanja posegli tudi po nekaterih odpuščanjih, a so po drugi strani izdelke spravili na nove trge in uspeli zagotoviti stabilnost podjetij z dolgoročnimi vizijami razvoja. Tako so nekatera podjetja iz Mežiške doline pomemben faktor na lokalnem in mednarodnem področju.

Preglednica 8: Gospodarske družbe v Mežiški dolini z največjim številom zaposlenih v letu 2014

	Družba	Število zaposlenih
1.	Metal Ravne d.o.o. Ravne na Koroškem	947
2.	TAB d.d., Mežica	508
3.	Cablex M d.o.o., Mežica	240
4.	Sistemska tehnika d.o.o., Ravne na Koroškem	216
5.	Noži Ravne d.o.o., Ravne na Koroškem	200

Vir: GZS, območna zbornica Koroška, 2015

Pri investicijah prihaja na območju občin Mežiške doline do velikih razlik. Zdi se, da so zaradi katastrofalnega stanja prometnih povezav, dejansko najbolj potrebne investicije, ki bi izboljšale prometno infrastrukturo. Potrebno pa je poudariti, da bo zaradi slabega demografskega stanja nujno iskanje investicij, ki bodo omogočale uvedbo novih tehnologij, razvedrilne, literarne, kulturne izvirnike in vlaganje v človeške vire.

Preglednica 9: Investicije v osnovna sredstva po skupinah in občinah Mežiške doline (v 1000 EUR)

	Investicije - SKUPAJ		Gradbeni objekti in prostori		Stroji in oprema, prevozna sredstva		Neopredmetena sredstva	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Črna na Koroškem	11918	7541	5069	2607	6757	4692	93	242
Mežica	2750	4433	1576	2041	1153	2216	21	176
Prevalje	9886	14911	7092	8961	2679	5840	115	109
Ravne na Koroškem	24202	19623	6181	3949	16652	14428	1369	1246
Mežiška dolina -LAS	48756	46508	19918	17558	27241	27176	1598	1773

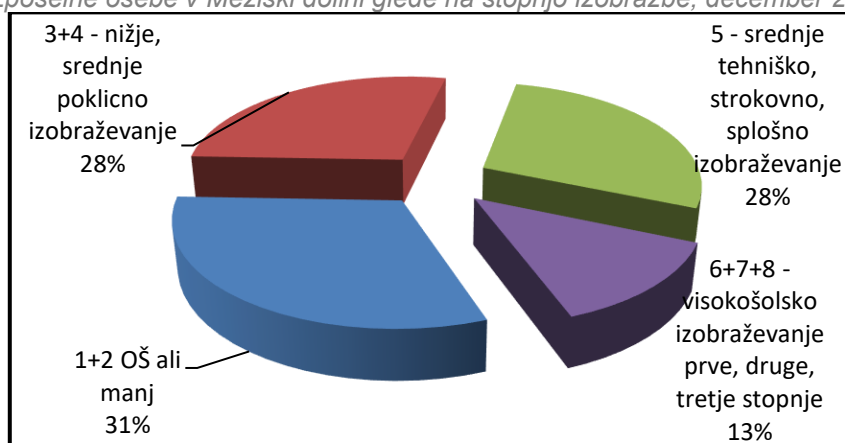
Vir: SURS, 2015

Preglednica 10: Delovno aktivno prebivalstvo v Mežiški dolini od leta 2008 do leta 2015

Delovno aktivno prebivalstvo v Mežiški dolini od leta 2008 do leta 2015								
	jan 2008	jan 2009	jan 2010	jan 2011	jan 2012	jan 2013	jan 2014	jan 2015
Mežiška d.	10719	10628	9754	9540	9617	9297	9196	9353

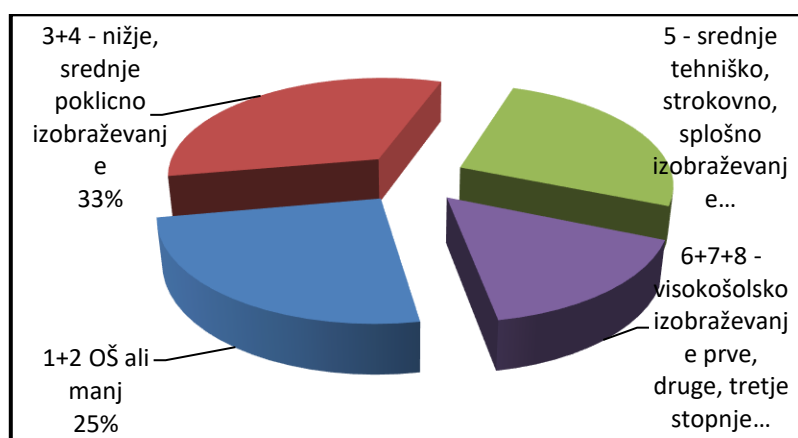
Vir: SURS, 2015

Grafikon 1: Brezposelne osebe v Mežiški dolini glede na stopnjo izobrazbe, december 2011

Vir: SURS, 2015

Grafikon 2: Brezposelne osebe v Mežiški dolini glede na stopnjo izobrazbe, december 2014

Vir: SURS, 2015

Preglednica 11: Kazalniki brezposelnosti in stopnja delovne aktivnosti v Mežiški dolini

občina /območje	Registrirana brezposelnost (maj 2015)	Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti % (leto 2014)	Stopnja delovne aktivnosti (% delovno aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu, 15-64let)
Črna na Koroškem	108	9,3	51,9
Mežica	141	11,5	54,4
Prevalje	298	11,9	55,5
Ravne na Koroškem	549	12,9	55,9
Mežiška dolina - območje LAS	1.096	11,4	54,4
Slovenija	112.385	13,1	57,2

Vir: SURS, 2015

Preglednica 12: Kategorije brezposelnih oseb v Mežiški dolini, maj 2015

Območna služba/Urad za delo	Vsi	Ženske		Stari do 24 let		Stari 50 let in več		Dolgotrajno brezposelni (> 12 mesecev)	
	št.	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Slovenija	112.385	57.641	51,29	9.607	8,55	36.841	32,78	59.959	53,35
OS Velenje	6.841	3.806	55,64	777	11,36	1984	29,00	3378	49,38
UD Ravne na Koroškem – območje LAS	1.044	600	57,47	108	10,34	303	29,02	525	50,29

Vir: SURS, 2015

Preglednica 13: Registrirane brezposelne osebe v Mežiški dolini med leti 2010 in 2015

občina /območje	jan 2010	jan 2011	jan 2012	jan 2013	jan 2014	jan 2015	trend
Črna na Koroškem	169	175	163	134	145	124	
Mežica	204	217	187	198	201	163	
Prevalje	325	370	318	391	394	341	
Ravne na Koroškem	711	779	705	779	735	618	
Mežiška dolina - območje LAS	1409	1541	1373	1502	1475	1246	

Vir: SURS, 2015

Mežiška dolina je z nekaterimi kadri v občutnem presežku in zaradi tega se predvsem mladi odseljujejo na območja, ki jim nudijo boljše priložnosti za zaposlitev. Po drugi strani regija že sedaj potrebuje določene kadre, ki bi bili zaposljivi tako v tradicionalnih panogah, kot tudi v tehnološko povsem novih procesih. Z različnimi štipendijskimi shemami in drugimi spodbudami se pristojne organizacije trudijo zadržati ljudi v regiji in privabiti zunanje akterje, ki bi omogočili nova delovna mesta. Šibko je tudi sodelovanje med nosilci gospodarstva in izobraževalnimi institucijami.

5.3 Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS

5.3.1 Število in gostota prebivalcev na območju LAS

Po podatkih SURS-a se število prebivalcev v Mežiški dolini giblje okoli 25.000 in se znižuje. Leta 2008 je bilo po podatkih v dolini 26.025 ljudi, leta 2014 pa 25.038. Žensk je malenkost manj kot moških, saj je indeks feminitete z vrednostjo 99,53% nekoliko nižji od nacionalnega povprečja, ki je bil leta 2014 101,8%.

Prebivalstvo v območju LAS se stara. Leta 2000 je bila povprečna starost prebivalstva 38,9 let. Ta se je zvišala in v letu 2015 znaša 44,5 let. V tem letu je imela najstarejše prebivalstvo občina Črna na Koroškem, kjer je povprečna starost 44,9 let. Podobno se zvišuje indeks staranja, ki pokaže razmerje med prebivalstvom, starejšim od 65 let in mladimi med 0 in 14 letom. Indeks se je v zadnjih petih letih zvišal iz 137,18 na 145,0. Tudi v tej kategoriji je najslabše stanje v občini Črna, kjer beležijo nekaj več kot 152,3 starejših od 65 let na 100 mlajših od 15 let. Koeficient starostne odvisnosti je podatek, ki pove koliko otrok in starejših prebivalcev je odvisnih od 100 delovno sposobnih. V Mežiški dolini je bila vrednost leta 2010 45,08, leta 2014 pa že 46,8. Ob upoštevanju tega koeficienta je najslabše stanje v občini Prevalje, kjer je skoraj 51,6 starejših in mlajših oseb odvisnih od 100 delovno sposobnih.

Delež otrok (0-14 let) je od leta 2010 skoraj nespremenjen – približno 13%; aktivno prebivalstvo je izgubilo 0,8% točke in je leta 2014 beležilo 68,1% prebivalstva; deleža starejših (65 let in več; 80 let in več) sta se v enake obdobju dvignila iz 17,7 in 3,9 na 18,9 in 4,8%.

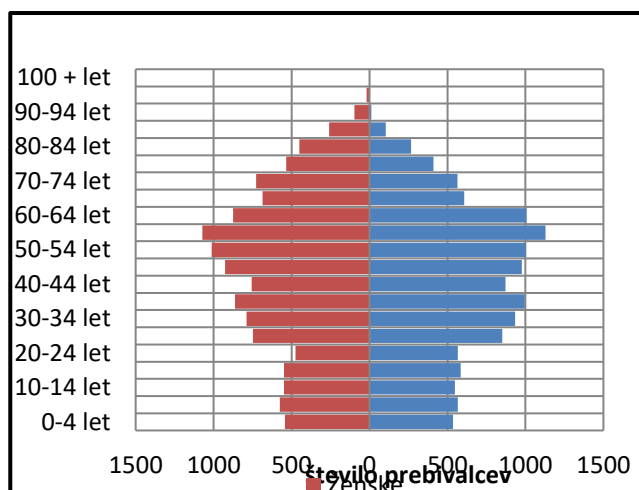
Za Mežiško dolino se izriše starostna piramida v obliki žare. Značilnosti so, da se prebivalstvo stara, ima sicer nizko smrtnost, a je rodnost še nižja. Tip piramide je sicer značilen za razvite države, a po navadi pomeni, da se število prebivalstva zmanjšuje. Skupni prirast za Koroško (naravni + selitveni) nakazuje neugoden trend in je od leta 2000 skoraj vedno negativen. Izjema je leto 2007, ko je bil skupni prirast 3 osebe! Med letoma 2000 in 2014 je bil skupni prirast za Koroško -2393 oseb! V Mežiški dolini je bilo leta 2011 povprečno število živorojenih otrok na žensko 1,63 (slovensko povprečje 1,51). To je po mnenju domačih in mednarodnih strokovnjakov bistveno premalo za trajno naravno obnavljanje prebivalstva. Ob upoštevanju preseljevanja in možnosti naravnih nesreč in katastrof, je možnost obstoja takšne družbe v okolju minimalna.

Preglednica 14: Število prebivalcev v Mežiški dolini v zadnjih desetih letih 2005 - 2014

leto	Črna na Koroškem	Mežica	Prevalje	Ravne na Koroškem	Mežiška dolina
2005	3651	3917	6673	12268	26509
2006	3573	3887	6640	12158	26258
2007	3566	3885	6629	12132	26212
2008	3690	3738	6749	11848	26025
2009	3643	3705	6797	11718	25863
2010	3586	3669	6830	11691	25776
2011	3541	3660	6829	11586	25616
2012	3502	3640	6845	11524	25511
2013	3461	3613	6807	11426	25307
2014	3378	3619	6738	11303	25038
razlika 2005 - 2014	-273	-298	65	-965	-1471

Vir: SURS, 2015

Grafikon 3: Prebivalstvena piramida Mežiške doline (julij 2014)

Vir: A.L.P. Peca d.o.o na podlagi podatkov SURS, 2015

5.3.2 Izobrazbena struktura prebivalstva

Izobrazbena struktura prebivalstva v Mežiški dolini leta 2014 je bila skoraj enaka državnemu povprečju. Klasifikacija razvršča prebivalstvo glede na državne ravni izobraževalnega sistema. 28% prebivalcev Mežiške doline je imelo srednješolsko izobrazbo (Slovenija 26%). 11% prebivalcev ima osnovnošolsko izobrazbo (Slovenija 12%). 8% ljudi je imelo višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo (Slovenija 10%). Brez izobrazbe je 3% prebivalstva Mežiške doline in 2% prebivalstva v Sloveniji.

Kot pozitiven trend bi lahko navedli povečevanje števila diplomantov. Leta 2007 je bilo v Mežiški dolini 194 diplomantov (7,01 na 1000 prebivalcev), leta 2011 pa že 258 (9,44 na 1000 prebivalcev). **Vsako leto Mežiška dolina pridobi okoli 200 diplomantov in na nek način predstavljajo potencial območja. Zaradi razvojnih in gospodarskih težav Mežiške doline pa tudi ta populacija v prvi vrsti predstavlja dodaten pritisk na socialno vzdržnost družbe. Mnogi so brez zaposlitve in so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje več kot eno leto. Podpornih programov ni, oziroma se izvajajo slabo. Večina ukrepov pa je naravnanih v kratkotrajno zmanjševanje števila brezposelnih. Mladi v zadnji letih iščejo možnost zaposlovanja v drugih državah EU, predvsem v Avstriji in Nemčiji. Krepi se prepričanje, da formalna stopnja dosežene izobrazbe ne zagotavlja zaposlitve in da so v ospredju neformalna znanja in kompetence, ki jih specifični delodajalci zahtevajo od zaposlenih. Zaradi vsega naštetega je v letu 2013 upadlo število diplomantov, ki je komaj višje od vrednosti iz leta 2007. Podobno, kot v Sloveniji, so se tudi na obravnavanem območju pojavili t.i. "deficitarni poklici", ki jim skušajo zagotoviti delovno silo z različnimi ukrepi in spodbudami.**

Preglednica 15: Prebivalstvo Mežiške doline, staro 15 ali več let, po izobrazbi (leto 2014)

	Črna na Koroškem	Mežica	Prevalje	Ravne na Koroškem	Mežiška dolina	Slovenija
Izobrazba - SKUPAJ	2999	3147	5847	9843	21836	1760032
Osnovnošolska ali manj - Skupaj	1041	842	1636	2528	6047	470104
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska	341	133	298	423	1195	65876
Osnovnošolska	700	709	1338	2105	4852	404228
Srednješolska - Skupaj	1625	1817	3283	5478	12203	928291
Nižja poklicna, srednja poklicna	924	952	1593	2736	6205	397105
Srednja strokovna, srednja splošna	701	865	1690	2742	5998	531186

Višješolska, visokošolska - Skupaj	333	488	928	1837	3586	361637
Visokošolska 1. stopnje ipd.	193	250	481	926	1850	165198
Visokošolska 2. stopnje ipd.	127	217	412	801	1557	167321
Visokošolska 3. stopnje ipd.	13	21	35	110	179	29118

Vir: SURS, 2015

5.3.3 Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS

V urbanih naseljih na območju LAS obstaja dobra mreža osnovnih šol in vzgojno-varstvenih zavodov. 5 osnovnih šol, skupaj s svojimi podružničnimi enotami, izvajajo državni izobraževalni program, ki omogoča nadaljnji vpis v srednješolske splošne ali specializirane izobraževalne programe. Žal je zaradi zmanjšane natalitete in skupnega prirasta opazen upad števila osnovnošolcev. Leta 2007 je bilo na šolah občin Mežiške doline 2136 učencev, leta 2014 pa samo še 1984 kar pomeni 7,1% upad.

Velika večina osnovnošolcev izobraževanje nadaljuje v enem od programov Šolskega centra Ravne na Koroškem. Gimnazija Ravne in Srednja šola Ravne, ki je center tehniškega znanja celotne Koroške, sta v prostoru prisotni že 70 let. Mnogo nekdanjih ravenjskih gimnazijcev še danes sooblikuje širši kulturni, gospodarski in politični prostor. Strokovna šola je v svoji zgodovini vzgojila mnogo vrhunskih strokovnjakov, ki so poklicno kariero nadaljevali v Sloveniji ali v tujini. Obe srednji šoli sta v zadnjih letih modernizirali programe in jih nadgradili z različnimi vsebinami, ki dijakom omogočajo pridobivanje novih znanj in veščin. Srednji šoli Ravne je pri tem v veliko pomoč povsem nova zgradba, v kateri izvajajo pouk in tehnično prakso. S tem vzgajajo kadre za potrebe bližnje železarne in skušajo slediti potrebam območja in regije pri zagotavljanju kadrov za deficitarne poklice. Tudi tisti dijaki, ki svojih interesov ne morejo izpolniti na omenjenih šolah, večinoma ostanejo v regiji, saj institucije sekundarnega izobraževanja ponujajo programe s področja ekonomije, zdravstva, gostinstva, turizma, lesarstva, tekstila, predšolske vzgoje in okoljevarstva. V sklopu Šolskega centra Ravne na Koroškem pa od šolskega leta 2010/2011 deluje Višja strokovna šola, ki omogoča izvajanje programa strojništva in mehatronike. Podobno, kot pri osnovnih, se tudi pri sekundarnih šolah opazi upad števila dijakov. Glede na občino stalnega prebivališča je imela leta 2007 Mežiška dolina 1227 dijakov, leta 2014 pa 943. 23% upad je bistveno višji, kot pri osnovnošolcih. Povečuje se namreč tudi delež tistih, ki se skušajo čim prej zaposliti, nekateri pa se vpišejo na srednje šole v sosednji Avstriji.

Na območju LAS poleg osnovnih šol delujeta tudi šola s prilagojenim programom na Ravnah na Koroškem in Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, ki je socialno varstveni zavod za otroke, mladostnike in odrasle z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju ter dodatnimi motnjami.

Na območju deluje Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika z bogatim domoznanskim oddelkom in z enotami v krajih po Mežiški dolini, Koroški pokrajinski muzej s stalnimi razstavami Mati fabrika – Železarna Ravne in Zakladi fužin ter s spominskim muzejem Prežihova bajta, Zavod za kulturo, šport, turizem in mladino, Javni sklad ljubiteljske kulturne dejavnosti in številna kulturna društva. Ob Podzemlju Pece, muzeju in turističnem rudniku in drugih muzejskih razstavah je na območju še razstava Olimpijcev iz Črne na Koroškem.

Preglednica 16: Število učencev v Mežiški dolini (osnovne šole 2007 – 2014)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Črna na Koroškem	273	269	255	252	242	247	246	245
Mežica	295	293	288	278	272	274	272	288
Prevalje	584	564	552	553	546	551	542	552
Ravne na Koroškem	984	980	967	957	912	877	877	899
Mežiška dolina	2136	2106	2062	2040	1972	1949	1937	1984

Vir: SURS, 2015

Preglednica 17: Število dijakov po občinah stalnega prebivališča v Mežiški dolini, (2007 – 2014)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Črna na Koroškem	164	155	142	153	136	118	108	100
Mežica	161	149	154	164	133	142	130	125
Prevalje	320	320	322	293	298	277	268	275
Ravne na Koroškem	582	544	513	469	464	466	457	443
Mežiška dolina	1227	1168	1131	1079	1031	1003	963	943

Vir: SURS, 2015

5.3.4 Opis ranljivih skupin

Socialna problematika na območju Mežiške doline, predvsem v **urbanih naseljih** po dolini, je prisotna že od osamosvojitve, ko je zaradi prestrukturiranja delovnega procesa v Železarni Ravne veliko ljudi ostalo brez dela. Med njimi je bilo precej takšnih, ki so zaradi fizične preobremenitve in iztrošenosti ostali **omejeno delazmožni**. Institucionalno se je morala mreža strokovnih ustanov šele ustanoviti, a je ostala vse do danes skromna, kljub zaostreni socialni problematiki. Na območju Mežiške doline deluje en Center za socialno delo, ki je stacioniran v občini Ravne na Koroškem. Poleg tega se z dejavnostmi na področju socialnega varstva ukvarjajo še v društvu Altra, ki ima v občini Prevalje stanovanjsko skupino in prostore za svetovanje posameznikom z motnjami v duševnem zdravju. V občini Ravne na Koroškem deluje regijski sprejemni center Koroške društva Projekt človek, ki je tudi humanitarna organizacija. 20 let že uspešno delujejo na področju zasvojenosti in prispevajo k razpoznavnosti in spoštovanju humanitarnega dela. Pisarna za informiranje in svetovanje nacionalnega združenja Ozara za kakovost življenja ob ponedeljkih in sredo na Ravnah odpira vrata za ljudi s težavami v duševnem zdravju. Uporabnikom lajšajo prehod iz institucij v domače okolje in prispevajo k njihovi večji samostojnosti ter h kakovostnejšemu življenju v skupnosti.

Institucije, društva in veliko prostovoljcev delujejo v urbanih naseljih po dolini, problem, ki ga sami priznavajo pa je, da se premalo povezujejo. Njihovo delo bi bilo bolj učinkovit, dosegali bi boljše rezultate, če bi delali povezano in posamezne programe in aktivnosti medsebojno oplemenitili.

Težave v duševnem zdravju se lahko končajo tudi z samomorom. Območje Mežiške doline spada pod območje Zdravstvene regije Ravne na Koroškem in od leta 2003 do leta 2014 je bil količnik samomorov najvišji v državi. Ob tem je bil trikrat drugi najvišji v državi in čeprav se je zdelo, da je po letu 2007 število samomorov začelo upadati, se je količnik v naslednjih letih znova povzpел med najvišje v državi in bil z vrednostjo 33,3 (št. samomorov na 100.000 preb. na leto) v letu 2013 znova največji. Moški so veliko bolj ranljiva skupina. V letu 2014 je bilo v Sloveniji 388 samomorov, od tega je moški delež 83,8%. Deleži so podobni tudi po ostalih regijah.

Po pogovoru z direktorico Centra za socialno delo Ravne na Koroškem je na območju Mežiške doline več socialno šibkih skupin, ki so v družbi precej stigmatizirane in odrinjene od vsakodnevnih aktivnosti. V zadnjih letih se največ težav pojavlja pri priseljencih, ki imajo težave z vključevanjem v družbeno in družabno življenje okolja. Posebej so ranljive ženske priseljenjskih družin, ki po večini ostajajo doma in skrbijo za gospodinjstvo. Njihovi partnerji so največkrat zaposleni v gradbenem sektorju in za družinsko skupnost predstavljajo edini finančni vir. S tem so te ženske tudi finančno izrazito nesamostojne in odvisne od svojih partnerjev. Otroci priseljenih družin se nekoliko lažje vključujejo v družbo, ker obiskujejo šole, ki z različnimi programi skrbijo za njihovo čimprejšnjo in čim lažjo integracijo. **V regiji se pojavlja potreba po ureditvi družinskega centra, v katerem bi se lahko ženske srečevale med seboj in se lažje spoznavale z domačini. Center bi ponujal programe in aktivnosti za različne družine, tudi tiste, v katerih je prišlo do razveze ali ločitve partnerjev.** Na območju sicer ni toliko razvez, ker tudi ni veliko porok, je pa večje število razpadov skupnosti. Starši se v veliki večini primerov sporazumno dogovorijo o skrbništvu, a se dogaja, da ob obiskih ni primerne infrastrukture, kjer bi lahko kvalitetno preživljali prosti čas. Ker ni osrednjega mestnega igrišča ali igralnice, starši razpadlih skupnosti svoje otroke odpeljejo v druge kraje ali regije, največkrat v trgovinske centre.

Med ranljivimi skupinami velja izpostaviti tudi starejše ženske, ki živijo v urbanih naseljih oz. mestih in so z nizkimi pokojninami izpostavljene tveganju revščine. Na Ravnah na Koroškem zelo uspešno deluje Koroški medgeneracijski center, na Prevaljah pa Dom starejših na Fari. Veliko teh žensk se v aktivnosti obeh institucij ne more vključiti, ker nimajo zadostnih finančnih virov. **Gre za ženske, ki nimajo**

večjih fizičnih ali duševnih težav in zaradi tega je prisotna velika potreba po deinstitucionalizaciji programov in uvajanju metod aktivnega staranja.

Kot tretja večja socialno ranljiva skupina so mladi iskalci (prve) zaposlitve. Osnovnošolski sistem otrokom zagotavlja določeno varnost, ki pa se izgublja s prehodom v srednješolsko izobraževanje in kasneje z vstopom na trg delovne sile. **Povezava med gospodarstvom in potrebami ter šolami je pravzaprav nična in v Mežiški dolini ni pravega kariernega servisa, ki bi mlade usmerjal, jim svetoval ali jim pomagal pri občasnih zaposlitvah, ki bi jih bolje seznanile z razmerami na trgu dela. Malo zaposlitvenih možnosti povečuje odseljevanje mladega prebivalstva v druge regije ali sosednje države.** Pri posameznikih, ki so dalj časa brez zaposlitve, se povečuje nevarnost motenj v duševnem zdravju, ker so izpostavljeni vedno hujšim socialnim stiskam.

Kot ključne potrebe socialno ogroženih in ranljivih ciljnih skupin na območju Mežiške doline velja izpostaviti: izboljšanje kakovosti, dostopnosti, dosegljivosti in razpoložljivosti storitev in programov; večja učinkovitost upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij; zmanjševanje tveganja revščine z ustvarjanjem novih delovnih mest; povečana socialna vključenost; dnevni centri z različnimi tematikami in aktivnostmi terenskega dela.

Ranljive ciljne skupine na območju Mežiške doline

Z ranljivimi skupinami označujemo skupine, pri katerih se prepletajo različne prikrajšanosti (materialna, socialna, izobrazbena, zaposlitvena ipd) in ki so pri uveljavljanju svojih potreb pogosto v izrazito neugodnem položaju. Gre za skupine, ki so zaradi svojih lastnosti, oviranosti, načina življenja, življenjskih okoliščin, pogosto manj fleksibilne, se ne znajdejo, si ne znajo pomagati same in se zato njihov položaj še slabša.

V okviru SLR se bomo osredotočili na sledeče ranljive skupine:

Mladi, ker se odseljujejo iz območja Mežiške doline v večje kraje in v tujino, pa ne samo zaradi zaposlitev ampak nasploh zaradi kvalitete življenja. Po drugi strani pa so tisti, ki ostanejo, preveč pasivni/neaktivni in sprizajnjeni s slabo situacijo. Mlade je potrebno aktivirati in spodbuditi k delovanju na vseh področjih (podjetnost/razvoj kariere, kultura, šport, medsebojni odnosi, medgeneracijsko druženje, prostovoljstvo...). Poleg splošne aktivacije mladine pa so poseben del mladi na začetku poklicne poti. Potrebno jim je ponuditi podporo in svetovanje ter jih usmeriti bodisi na samostojno podjetniško pot ali pa jih povezati s podjetji in jim nuditi podporo pri načrtovanju in razvoju kariere.

Ženske različnih starosti, ki prihajajo iz različnega socialnega okolja. Velja poudariti skupino žensk iz priseljenih družin (in njihove družine, predvsem otroci), ker imajo problem z vključevanjem v okolje. Naslednja skupina so starejše ženske, večinoma upokojene, vdove, ..., ki živijo same in so zaradi nizkih pokojnin na robu preživetja. Situacija jih sili v osamo, neaktivnost, ... Omeniti pa je treba tudi brezposelne ženske v podeželskem okolju, ki so težje zaposljiva ciljna skupina in jim je potrebno omogočiti socialno aktivacijo oz. jim omogočiti vključevanje v aktivnosti medgeneracijskega povezovanja ter spodbuditi za (samo)zaposlovanje v okviru dopolnilnih dejavnosti ali osebnega dopolnilnega dela.

Starejši na območju Mežiške doline. Imamo visok indeks staranja, celotna populacija se stara. Na območju imamo en dom starostnikov, ki ne pokriva potreb po tovrstnih storitvah. Potrebno je delovati v smeri deinstitucionalizacije – socialna mreža, povezati aktivnosti za podporo starejšim, ki bodo omogočale aktivno staranje, zadovoljne (manj bolne) starejše, ki lahko dalj časa ostanejo v svojem okolju.

Ljudje z omejitvami, z omejeno delazmožnostjo - skupina ljudi, ki imajo zaradi kakršnega koli vzroka (motnje v duševnem zdravju, invalidnost, ozdravljeni odvisniki, ...) omejeno delazmožnost in s tem omejene možnosti socialnega vključevanja. Ta skupina je potisnjena na rob družbe, izvzeta iz družbenih aktivnosti in projektov, kjer bi lahko bili takšni posamezniki aktivni in koristni. Potrebno je najti način, da se ti ljudje, ki še imajo določene zmožnosti in potencialne, vključijo in prispevajo svoj del pri aktiviranju socialne mreže.

5.4 Izkušnje z izvajanjem pristopa LEADER v obdobju 2007 – 2013

5.4.1 Izkušnje s pripravo SLR v obdobju 2007 – 2013

SLR za območje LAS Mežiška dolina je bila pripravljena po pristopu "od spodaj navzgor". S pripravo dokumenta smo začeli takoj, ko je bil LAS Mežiške doline formalno ustanovljen, to je bilo novembra 2007.

Akterji, ki so sodelovali najprej pri pripravi oz. noveliranju razvojnega programa podeželja in ustanovitvi LAS, so svoje aktivnosti nadaljevali pri pripravi SLR. Koordinacijo in vodenje priprave strategije je prevzelo razvojno podjetje A.L.P. PECA d.o.o. v sodelovanju s predstavnikom KGZS KGZ Celje in predstavniki občin, ter posameznih društev, ki so sestavljali ožjo delovno skupino za pripravo SLR.

Strategija je nastajala postopno, delo je bilo razdeljeno po posameznih vsebinskih sklopih, ki so zahtevali različen pristop, in sicer:

1. del : Značilnosti območja LAS

Analitičen del je zahteval zbiranje, urejanje in interpretacijo podatkov o stanju v območju LAS. To delo so opravile razvojne organizacije skupaj z inštitucijami in lokalnimi skupnostmi, saj je bilo potrebno najprej zbrati analitične podatke iz različnih virov, jih smiselno urediti, interpretirati in nato zapisati v zahtevani strukturi. Ožja delovna skupina je nato obravnavala analitični del, se z njim strinjala in ga predala v nadaljnjo širšo obravnavo. Podatki so bili nato predstavljeni različnim ciljnim skupinam in posameznikom, kot osnova za nadaljnjo pripravo strategije. Z zbranimi podatki o območju LAS so se seznanili: lokalne skupnosti, organizacije, društva in posamezniki. Uporabljeni so bili različni načini - delovni sestanki, pisno gradivo, e-pošta. Zbrani predlogi in pripombe so bili upoštevani pri dokončnem oblikovanju strategije.

2. del: Opis aktivnosti s področja razvoja podeželja na območju LAS

Tudi ta del strategije je bil analitično naravnani in usmerjen v zbiranje podatkov, ki pa so jih posredovali izvajalci teh aktivnosti - organizacije, podjetja, društva, inštitucija, ki so bili pozvani, da posredujejo podatke o izvedenih projektih, programih in njihovih rezultatih. Hkrati smo preverili tudi njihovo pripravljenost za nadaljnje sodelovanje pri izvajanju aktivnosti na področju razvoja podeželja.

3. del: SWOT analiza

Pri pripravi SWOT analize območja LAS smo za podlago vzeli že pripravljeno SWOT analizo v okviru programa razvoja podeželja ki je bil pripravljen za isto območje. Vsi akterji so nato podali svoje dopolnitve in spremembe in ožja delovna skupina je nato oblikovala celovito SWOT analizo območja.

4. del: Razvojna vizija

Ta del je najpomembnejši del SLR, zato smo mu namenili največ časa in aktivnosti. Ožja delovna skupina je na podlagi analize stanja območja LAS, prepoznanih potreb in strateških nacionalnih usmeritev na področju razvoja podeželja, pripravila predlog vizije, ciljev in posameznih prioritetnih nalog. Opredelili smo še ciljne skupine in pričakovane rezultate. Ta predlog smo nato predstavili lokalnim skupnostim, razvojnim organizacijam, društvom, združenjem in vsem prebivalcem območja. Organizirali smo več predstavitev in delovnih srečanj, pozvali posameznike k podajanju predlogov in dopolnitev po elektronski pošti, predlog smo objavili na spletnih straneh vseh sodelujočih akterjev, po posameznih lokalnih skupnostih smo imeli odprte posvete, ki so se jih lahko udeležili vsi prebivalci, predlog smo dali na ogled in v obravnavo na veliko organizacij in inštitucij v lokalnem okolju, postavili smo nabiralnike za zbiranje predlogov, dopolnitev in v območju sprožili široko akcijo dokončnega vsebinskega oblikovanja in sprejema SLR za področje razvoja podeželja.

5. del: Strategija za izvedbo in usklajenost z ostalimi programi in politikami

Po usklajevanju vsebine strategije je ožja delovna skupina pripravila še vsebini zadnjih dveh poglavij in dokument kot celoto še enkrat poslala vsem zainteresiranim akterjem v končni pregled in usklajevanje. Prav tako je bil celotni dokument objavljen na spletnih straneh organizacij in inštitucij in še vedno so bile odprte možnosti za njegovo dopolnitev in uskladitev.

Konec maja 2008 je bilo usklajevanje zaključeno, oblikovali smo dokončno verzijo SLR za območje LAS Mežiške doline in jo predložili v potrditev Upravnemu odboru LAS. Ta je dne 11.6.2008 potrdil SLR za območje LAS Mežiške doline za obdobje 2008 - 2013.

Zaradi pozitivnih izkušenj pri pripravi SLR za obdobje 2007 – 2013, smo se dela pri pripravi SLR za obdobje 2014 – 2020 lotili po podobnem postopku in z malo razširjeno delovno ekipo oz. delovno skupino. Koordinacijo in vodenje priprave nove SLR je prav tako prevzelo razvojno podjetje A.L.P. PECA d.o.o., ki je v preteklem obdobju opravljalo funkcijo upravljavca LAS Mežiške doline in si s tem nabralo bogate izkušnje in znanje ter vzpostavilo kvalitetno sodelovanje s širokim krogom pomembnih lokalnih akterjev.

5.4.2 Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur na opredeljenem področju

V preteklem programskem obdobju smo v lokalnem okolju različni akterji dobro sodelovali in dosegli večino v SLR zastavljenih ciljev. Pozitivne izkušnje, ki smo si jih pridobili pri partnerskem sodelovanju so dobra popotnica za uspešno nadaljevanje in nadgradnjo sodelovanja. Tako pri pripravi SLR, kot tudi kasneje pri uresničevanju ciljev bodo s svojimi znanji in izkušnjami sodelovale inštitucije, ki delujejo na območju LAS Mežiške doline:

Lokalne skupnosti oz. štiri občine so pobudniki in soustanovitelji lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline in se bodo aktivno vključevali v razvojne aktivnosti na območju.

Razvojno podjetje A.L.P. PECA d.o.o. je v svoji opredelitvi nevladna in neprofitna organizacija. Je podjetje za razvoj in hkrati celovit servis za občane, podjetnike, podjetja, institucije in lokalne skupnosti. Delo podjetja je usmerjeno v prepoznavanje in spodbujanje razvojnih priložnosti v okolju in zagotavljanje ponudbe storitev na področju podjetniškega svetovanja, projektnega vodenja, pridobivanja finančnih sredstev iz nacionalnih in EU virov ter informiranja vseh ciljnih skupin prebivalcev. Podjetje v lokalnem okolju deluje že 20 let. V regiji in širše je prepoznano kot razvojni element trajnega ter inovativnega napredka. Svetovalne in informativne aktivnosti za uporabnike opravlja ekipa petih strokovnih delavcev na podlagi dobrega poznavanja razmer v regiji. A.L.P. PECA je v obdobju 2007 – 2013 opravljalo funkcijo Upravitelja in finančnega organa LAS Mežiške doline. Strokovni delavci podjetja so si v teh letih pridobili znanje in izkušnje, ki ga bodo koristno uporabili pri sodelovanju v partnerstvu tudi v prihodnjem obdobju.

RRA KOROŠKA, regionalna razvojna agencija za Koroško d.o.o. je bila ustanovljena leta 2000 z namenom, da se pospešuje regionalni in lokalni razvoj na gospodarskem, socialnem in okoljskem področju. Z LAS Mežiške doline sodeluje že vse od ustanovitve leta 2007, saj se zavedamo kako pomembna je usklajenost razvojnih aktivnosti na širšem območju regije.

KGZS, KGZ Celje deluje na območju 11 UE med koroško in hrvaško mejo. Institucija je pomembna z vidika vnosa znanja in kompetenc na kmetijska gospodarstva, prav tako pa tudi z vidika koriščenja sredstev iz ukrepov programa razvoja podeželja.

Zaposlujejo specialiste, ki nudijo kmetom tehnološko svetovanje, izvajajo usposabljanja kmetov, izdelujejo poslovne načrte, pomagajo kmetom pri uveljavljanju najrazličnejših ukrepov kmetijske politike, pomagajo pri organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik združevanja kmetov ter sodelujejo pri različnih projektih razvoja podeželja na lokalnem nivoju in mednarodnih projektih. Območje Mežiške doline pokriva Izpostava Ravne na Koroškem, kjer delajo trije specialisti svetovalci. Še posebej pa se je v preteklem obdobju vključevala v aktivnosti LAS svetovalka specialistka za področje razvoja podeželja. S svojim strokovnim znanjem in dobrim poznavanjem območja tudi tokrat aktivno sodeluje pri pripravi SLR in bo sodelovala z LAS tudi v prihodnjih letih. KGZ Celje je član partnerstva LAS Mežiške doline.

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN), je strokovna državna institucija, ki skrbi za ohranjanje narave, pri čemer posebno pozornost namenja naravovarstveno najvrednejšim območjem oziroma najbolj ogroženim območjem. Na območju Mežiške doline je za opravljanje nalog pooblaščen Območna enota Maribor. Ker imamo v Mežiški dolini precejšnje območje Nature 2000, varovane gozdove in Krajinski park Topla, bo njihovo sodelovanje in strokovni prispevek pri načrtovanju in izvedbi operacij zelo dobrodošel. ZRSVN je tudi član partnerstva LAS Mežiške doline.

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) je osrednja nacionalna ustanova, katere glavni namen je proučevanje, varovanje in zviševanje ravni zdravja prebivalstva s pomočjo ozaveščanja prebivalstva in drugih preventivnih ukrepov. Poleg osrednje vloge v dejavnosti javnega zdravja v Sloveniji se NIJZ aktivno vključuje tudi v mednarodne projekte in druge projekte, ki pokrivajo različna področja zdravja in splošnih javnozdravstvenih problemov prebivalstva. NIJZ predstavlja tudi ekspertno raven za podporo odločitvam, ki jih sprejema država na nacionalnem in lokalnem nivoju in ki imajo posreden ali neposreden vpliv na zdravje. Območje Mežiške doline pokriva Območna enota NIJZ Ravne na Koroškem, ki se aktivno vključuje v razvojne načrte in projekte območja. Z LAS so sodelovali že v preteklem obdobju, so pa tudi partnerji novega partnerstva LAS.

Območna obrtno-podjetniška zbornica Ravne na Koroškem je stanovska, strokovna in nestrankarska organizacija, ki zastopa interese obrtnikov in podjetnikov ter skrbi za njihov ugled in razvoj. Deluje na območju občin Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem. Člani zbornice so fizične in pravne osebe, ki opravljajo dejavnost na obrtni način, obrti podoben način ali domačo in umetno obrt. Zbornica so obrtniki in podjetniki, ki na večstoletni cehovski tradiciji s svojim delom in pravili zagotavljajo svojim kupcem najvišjo možno kakovost izdelkov in storitev. Zbornica svojim članom svetuje, jih informira in združuje v sekcije. Prav tako za svoje člane organizira izobraževanja, ekskurzije, promocijske prireditve ter skrbi za druge oblike sodelovanja in povezovanja. Zbornica se vključuje v različne domače in mednarodne projekte in sodeluje z drugimi organizacijami in ustanovami. Zbornica je pristopila v partnerstvo LAS Mežiške doline in bo vezni člen za sodelovanje z ekonomskim sektorjem.

5.4.3 Opis uspešno izvedenih projektov

Zadruga LAS Mežiške doline z.b.o. je konec leta 2007 ustanovilo 15 partnerjev iz javnega, zasebnega in civilnega sektorja. V letu 2008 je bila pripravljena prva Strategija lokalnega razvoja, za programsko obdobje 2007 – 2013, za območje LAS Mežiške doline kot podlaga za črpanje sredstev iz pristopa LEADER. V letih od 2009 do 2013 je LAS Mežiške doline objavila pet Javnih pozivov za oddajo projektnih predlogov za izvajanje LRS na območju Mežiške doline, na katere je bilo prijavljenih 75 projektnih predlogov. Izvedenih je bilo 50 projektov v skupni vrednosti 1.210.000€ . Izvajanje SLR oz. projektov, ki iz nje izhajajo, je bilo sofinancirano iz sredstev LEADER v višini 685.000€

ČEBELARSKO SADJARSKI UČNI CENTER

Izvajalec: LAS Mežiške doline v sodelovanju s Čebelarskim društvom Prevalje in Sadjarskim društvom Mežiške doline, Trajanje projekta: maj - september 2009

V okviru projekta je bil postavljen in opremljen učni čebelnjak, z vso potrebno opremo za čebelarjenje, ki je namenjen praktičnemu prikazu opravil pri čebelah. Za čebelnjakom se je uredil sadovnjak s približno 50 vrstami sadnih dreves predvsem stare sorte (bobovec, mušanček, krivopecelj ...).

S tem so vzpostavljeni pogoji za izvajanje teoretičnega in praktičnega usposabljanja čebelarjenja in sadjarstva za različne ciljne skupine (šole in ostale vzgojno varstvene organizacije, druge zainteresirane prebivalce znotraj Mežiške doline in izven).

PO ZNANJE NA KMETIJO

Izvajalec: KGZS – OE Celje, Kmetijska svetovalna služba Prevalje

Trajanje projekta: maj 2011 – september 2012

Namen projekta je bil povezati šole in vrte z lokalnimi kmetijami in vzpostaviti učne kmetije v Mežiški dolini. Projekt uvaja novost v učni proces – učenje v naravi, na kmetiji, izkustveno učenje na neposrednem kraju dogajanja, interdisciplinarni pristop in aktivno vlogo otrok oz. učencev, hkrati pa v vlogo »učitelja« postavlja kmeta, oz. člana kmečkega gospodinjstva, ki svoje delo in kmetijo tudi najbolje predstavi.

AED REŠUJE ŽIVLJENJA

Izvajalec: Koronarni klub Mežiške doline, Trajanje projekta: maj – december 2011

Z izvedbo projekta »AED REŠUJE ŽIVLJENJA« so bili nameščeni štirje novi javno dostopni AED aparati v odmaknjenih zaselkih občin Mežiške doline. Nivo prepoznavnosti, obveščenosti, osveščenosti in usposobljenosti prebivalcev Mežiške doline za uporabo AED aparatov se je dvignila na zelo visok nivo.

VARUJMO GOZDOVE PRED POŽARI

Izvajalec: Prostovoljno gasilsko društvo Prevalje, Trajanje projekta: marec – september 2012

Cilj projekta je bil izboljšati požarno varnost na podeželju. V projekt so bile vključene vse kmetije iz območja občine Prevalje. Opravljen je bil pregled stanja požarne varnosti na posamezni kmetiji in svetovanje lastnikom glede potrebne opreme za zagotavljanje požarne varnosti. Organizirano je bilo izobraževanje in praktično usposabljanje za lastnike kmetij in člane kmečkega gospodinjstva. Na terenu je bilo prikazano praktično gašenje strojev, v gozdu in v poslopih.

ČEBELARSKA ZBIRKA MEŽICA

Izvajalec: Občina Mežica, trajanje projekta: maj – september 2012

Pri izvedbi projekta so sodelovali: Čebelarska družina Mežica, Turistično društvo Mežica, Koroški pokrajinski muzej, turistični rudnik Podzemlje Pece in svetovalno podjetje Gallob. Cilj projekta je bil utemeljiti čebelarstvo v Mežici kot del kulturne dediščine in to čebelarsko dediščino razviti v turistični produkt, ki se bo povezoval z ostalo ponudbo okolja. V okviru projekta je bila postavljena čebelarska zbirka v za to prenovljene prostore. Opremljena je bila manjša trgovinica za prodajo čebelarskih in drugih po vsebini primernih izdelkov. Izdelani so bili programi za vodenje obiskovalcev.

KAŠČE V MEŽIŠKI DOLINI

Izvajalec: LAS Mežiške doline, trajanje projekta: januar – julij 2012

Skupni projekt štirih občin Mežiške doline na področju ohranjanja kulturne dediščine. Pri izvedbi projekta so sodelovali strokovni delavci Koroškega pokrajinskega muzeja in Zavoda za varstvo kulturne dediščine. V okviru projekta so bili zbrani podatki in fotografije kašč v Mežiški dolini. Po strokovnem izboru je bilo 40 najzanimivejših kašč vključenih v knjigo »Kašče v Mežiški dolini«.

6 Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

6.1 Gospodarstvo

- V Mežiški dolini število podjetij od leta 2008 narašča, prevladujejo velike gospodarske družbe, ki svoje poslovanje dopolnjujejo s storitvami in produkti malih in srednje velikih podjetij.

- Narašča število MMSP v predelovalni in storitveni dejavnosti, ki se z inovativnostjo in fleksibilnostjo dobro odzivajo na zahteve trga, kaže se podjetnost prebivalcev.
- Obstaja podporno okolje za razvoj podjetništva – svetovalno informacijska točka VEM, območna gospodarska zbornica in območna obrtno podjetniška zbornica, poslovne cone, mrežni podjetniški inkubator na Ravnah, ki pa ne deluje celovito in povezano.
- Glavne prometnice ne zadostujejo več potrebam modernega prometa, stanje pa se še slabša, tovorni promet iz gospodarskih dejavnosti obremenjuje neprimerno in nezadostno cestno infrastrukturo.
- Prometno je dolina izolirana od preostalega dela države in glavne prometnice v sosednji Avstriji.
- Načrti za hitro cesto na Koroško so še leta daleč od realizacije.

PROBLEMI, RAZVOJNE POTREBE IN IZZIVI

- Stopnja brezposelnosti v Mežiški dolini je 11,4% in je nižja od slovenskega povprečja (13,1%), pred desetimi leti (pred krizo) smo imeli 8,95% stopnjo brezposelnosti, težiti je treba k boljšemu rezultatu.
- Na območju imamo ozko profilirane dolgotrajno brezposelne osebe katerih kompetence ne dosegajo potrebnega nivoja, imamo presežek določenih kadrov in manjko kadrov oz. potrebe po specifičnih znanjih in kompetencah, nezadostno je sodelovanje med podjetji in izobraževalnimi institucijami.
- Delež brezposelnih mladih je višji od nacionalnega povprečja, višji je tudi delež visoko izobraženih brezposelnih, večkrat tudi iskalcev.
- Mladi se ne vračajo v domači kraj, iščejo zaposlitvene priložnosti v večjih mestih in v tujini.
- Gospodarske napovedi so optimistične, kljub temu pa delovnih mest ni dovolj, predvsem ne za mlade brez izkušenj, ki so zaključili šolanje in iščejo svoj prostor v družbi.
- Situacija mladih je nestimulativna in povzroča neaktivnost in apatičnost, ki lahko vodi tudi v socialno izključenost in ne nazadnje tudi revščino.
- Lokalna mladina ima ideje, kompetence in znanja s katerimi bi lahko uspeli bodisi v podjetniškem svetu, bodisi kot aktivni člani delovnih kolektivov obstoječih podjetij, pa jim to ne uspe, ker se ne znajdejo, niso dovolj aktivni, se ne povezujejo in ne znajo izkoristiti obstoječega podpornega okolja.

Glavni izzivi (se v veliki meri nanašajo na aktivnosti v urbanih naseljih območja LAS):

- Izboljšati podporno okolje za posamezne ciljne skupine (mladi, BO, zaposleni, mali podjetniki) in z usmerjenim delovanjem ustvarjati pogoje za razvoj novih delovnih mest – neformalne podpirne mreže za trženje, sodelovanje v panogi,
- Z usmerjenimi aktivnostmi spodbuditi mlade, da izkoristijo svoj potencial in se usmerijo bodisi v podjetništvo (novi izdelki/storitve prepoznane in potrebne na območju) ali da pridobijo potrebne kompetence za izgradnjo svoje kariere (povezovanje s podjetji, ponudba/povpraševanje, manjšanje razkoraka, prilagajanje potrebam, ...)
- Animirati lokalne skupnosti, inštitucije, gospodarstvo in prebivalstvo za podporo socialnemu podjetništvu in tako ustvariti pogoje za nastajanje novih delovnih mest v uspešno delujočih socialnih podjetjih.

Predstavljeni izzivi v veliki meri odražajo stanje v **urbanih naseljih območja**, kjer je največja koncentracija prebivalstva, v mestih je večja podjetniška aktivnost, ... Zaposlitveni problemi se morajo in se bodo reševali v večjih krajih v dolini, kjer deluje največ podjetij, večji je potencial za storitvene dejavnosti, ...

6.2 Turizem

- Mežiška dolina ni turistično prepoznano območje in na tem področju zaostaja za ostalimi regijami v Sloveniji, je pa turizem pomembna razvojna in poslovna priložnost.
- Obstajajo potenciali za razvoj turizma v Mežiški dolini: na področju naravnih danosti, kulturno-zgodovinske in tehnične dediščine, na področju kulturnega dogajanja, tradicionalne kulinarike, športno - rekreativne ponudbe ter še drugih.
- Društvo Slovenska pot kulture železa in Koroški pokrajinski muzej delujeta v okviru Slovenske poti kulture železa in se povezujeta z Evropsko potjo železa na območju srednjeevropskih držav. Evropska pot železa je bila ena izmed Evropskih kulturnih poti, Ravne pa so tudi na seznamu Evropske industrijske poti.
- Bogato kulturno dediščino predstavljajo cerkve, kapelice in stare domačije, urejeni so tematski muzeji ali zbirke, naravne danosti se izkoriščajo pri urejanju tematskih in učnih poti.
- Naravna danost so tudi okoliški hribi in vrhovi, ki nudijo obilo možnosti za pohodništvo, kolesarstvo in druge rekreacijske aktivnosti v naravi. Obisk planinskega doma na Peci se povečuje, predvsem je vedno več tujih gostov iz vse Evrope. Posebnost/prednost gore Pece je tudi znameniti lik Kralja Matjaža, ki je prepoznaven doma in tudi v tujini. Potencial Pece je v povezovanju z avstrijsko stranjo in v priložnosti povezanega turizma na območju Geoparka Karavanke. Na območju je dobro obiskana tudi Uršlja gora,

ki pa ima več domačih obiskovalcev. Turistični potencial so tudi domovi kot so Naravske Ledine, dom na Smrekovcu in drugi.

- Dokaj dobro je razvita turistična ponudba na kmetijah, največ kmetij je v turistični vasi Šentanel.
- Kmetije se (še) niso specializirale glede ponudbe, turistična kmetija Koroš je specializirana kot EKO HOTEL s celovito ponudbo za kolesarje (primer dobre prakse, ki jo bo treba upoštevati),
- Izletniške kmetije nudijo gostom lokalne kulinarične dobrote in domače izdelke.
- Pomembna ponudba je turistični rudnik Podzemlje Pece, ki ima med 15000 in 20000 obiskovalcev letno, vendar pa ni posebne povezave z drugimi ponudniki v dolini.
- Mladinski hostel Punkl na Ravnah z 48 ležišči je bil odprt leta 2011 in je v neposredni bližini Športnega parka Ravne, ki z bogato športno infrastrukturo ponuja možnosti za rekreacijo, treninge ekip, ...
- V hostlu je lociran TIC, lokacija je neprimerna, ker je odmaknjen od mestnega jedra in stran od prometnih povezav. Dobro je lociran TIC v Črni, v Mežici je TIC na lokaciji Turističnega rudnika.
- Območje Mežiške doline leži na območju geoparka Karavanke, ki na avstrijski in slovenski strani meje združuje 14 občin. Gre za območje z izjemno geološko dediščino in trajnostno razvojno strategijo. S krepitvijo splošne podobe, povezane z geološko dediščino in razvojem geoturizma ima aktivno vlogo v gospodarskem razvoju območja.

PROBLEMI, RAZVOJNE POTREBE IN IZZIVI

- Področje turizma v Mežiški dolini se že leta ubada z enakimi perečimi problemi kot so: slabe prometne povezave, razdrobljenost oz. nepovezanost turistične ponudbe, šibko skupno nastopanje v promocijskih aktivnostih, necelovita marketinška podoba in slabo trženje, ki ne zagotavlja zapolnitve turističnih kapacitet, ki tudi niso prav velike. Obstoječi produkti so v slabi kondiciji in potrebni prenove in novega zagona.
- Turistična ponudba je omejena na posamezne občine, ni močnejših povezanih/integralnih produktov.
- Mežiška dolina je lahko perspektivno turistično področje, saj ponuja že razvite turistične proizvode oziroma storitve (gostilne, turistične kmetije, sakralne objekte, tematske poti, učne gozdne poti,...), ki pa so razdrobljeni in nepovezani, zato se moramo usmeriti v razvoj integralnih turističnih produktov, ki bodo temeljili na povezovanju turističnih ponudnikov na podjetniški in trženjski ravni.
- Bogato kulturno, tehniško, etnološko in naravno dediščino lahko predstavimo v produktih za moderni "3 E" turizem (angl. Entertainment, Excitement, Education). Priložnost morajo dobiti inovativne ideje, angažirani mladi turistični delavci, ki bodo pripravljeni hitro prilagajati ponudbo in bodo z uporabo modernih komunikacijskih orodij dostopni širšemu krogu ljudi.

Glavni izzivi:

- Vzpostaviti v Sloveniji in širše prepoznan turistični produkt Mežiška dolina - povezati nosilce turistične ponudbe v dolini za sodelovanje in oblikovanje skupnih turističnih produktov, ki bodo vsi del ponudbe Mežiške doline in se bodo tako tudi tržili.
- Pripraviti nove turistične produkte – povezane zgodbe Mežiške doline.
- Skozi razvoj turizma povečati zaposlitvene možnosti lokalnega prebivalstva pri obstoječih in novih ponudnikih.
- Prepoznati in izkoristiti turistični potencial naravne, kulturne in tehniške dediščine ter vključiti še neizkoriščen potencial v ponudbo doline.
- spodbujati delovanje v okviru Slovenske poti kulture železa in Evropske poti železa, ki na tem območju delujeta že od leta 2003
- spodbujati razvoj pohodništva – izkoristiti možnosti Pece, Uršlje gore in planinskih domov
- Z manjšimi naložbami podpreti razvoj novih produktov in povezanih zgodb Mežiške doline.
- Potrebna je celostna grafična podoba turističnega območja, ki bo podlaga za kvalitetno trženje, predstavljanje in vključevanje v širšo ponudbo regije (Turistična destinacija Koroška).
- Spodbuditi čezmejno sodelovanje na območju Geoparka Karavanke in povezati ponudbo preko meje.

Izzivi razvoja turizma so namenjeni celotnemu območju Mežiške doline, saj le povezovanje in skupen nastop dajeta možnosti in priložnosti za razvoj te pomembne panoge. **Pomen urbanih naselij** na območju je v tem, da se turist vedno najprej ustavi v večjem kraju, potem pa se, če je pravilno usmerjen, poda v raziskovanje širšega območja. Izziv je torej v **povezovanju turistične ponudbe urbanih naselij s priložnostmi in potenciali turizma na podeželju**. Prav tako je pomembno, da se poveže turistična ponudba urbanih naselij med seboj ter spodbujanje in razvoj sodelovanja s turističnimi kraji čez mejo.

6.3 Kmetijstvo, razvoj podeželja

- Območje Mežiške doline je opredeljeno kot območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost.

- Glavna tržna proizvoda s kmetij sta mleko in goveje meso, večina kmetij je kombiniranih in živinorejsko krmno pridelovalnih.
- Število kmetij, ki se ukvarjajo s tržno proizvodnjo mleka pada, ker postaja panoga vse manj finančno zanimiva in zaradi menjave generacij na kmetijah.
- Kmetije, ki se ukvarjajo z rejo krav dojilj so manjše, njihov dohodek je nizek, zato iščejo dodatne vire dohodka v dopolnilnih dejavnostih, zaposlitvi izven kmetijstva ali v izkoriščanju gozda.
- Dodaten vir dohodka manjše kmetije iščejo v uvajanju novih proizvodov (aronija, vrtnine, ...) .
- Število ekoloških kmetij se iz leta v leto povečuje. Večina teh kmetij je pretežno samooskrbnih. Na trgu se kljub vedno večjemu povpraševanju pojavlja zelo malo ekoloških kmetijskih proizvodov.
- Na območju Mežiške doline imamo 102 kmetiji z registriranimi dopolnilnimi dejavnostmi. Število teh kmetij se povečuje, povečalo pa se je tudi število dopolnilnih dejavnosti na posamezni kmetiji.

PROBLEMI, RAZVOJNE POTREBE IN IZZIVI

- Vedno več kmetij na območju mora iskati dodaten vir zaslužka, da se lahko ohrani kmetija.
- Pridelovalci se počasi usmerjajo v pridelavo novih proizvodov, ki so tržno zanimivi, vendar pa nimajo ustrezne podpore in pomoči, da bi svojo dejavnost dovolj razvili, da bi prinašala dodatni dohodek in s tem zagotavljala ekonomsko in socialno varnost kmečkih družin.
- Glede na število kmetij in pridelovalnih površin je oskrba z lokalno pridelano hrano na zelo nizki ravni, ker ni načrtnega spodbujanja in povezovanja ponudbe in povpraševanja.
- V dolini imamo mestne tržnice, ki pa so slabo urejene, ni načrtnega aktiviranja potencialnih ponudnikov lokalnih proizvodov, ni promocije, povezovanja,

Glavni izzivi – povezovanje ponudbe podeželja s potrebami prebivalcev urbanih naselij:

- Izkoristiti endogene potenciale našega podeželja – podpreti pridelovalce in druge ponudnike lokalnih proizvodov (domača obrt) za aktivnejšo vlogo pri dvigu lokalne samooskrbe.
- Urediti mestne tržnice in oživiti dogajanje na njih – mreža ponudnikov, pestra ponudba, sodelovanje različnih lokalnih akterjev – oživitev dogajanja v mestih.
- Z načrtnim pristopom in promocijo okrepiti povpraševanje po zdravi, lokalno pridelani hrani pri prebivalcih in povečati porabo lokalne hrane v javnih ustanovah
- Urediti urbane vrtove in organizirati delovanje vrtničarjev

Glavni izziv je, da se z načrtnim, usmerjenim delovanjem dvigne **nivo lokalne samooskrbe v urbanih naseljih doline** in se s tem izboljša ekonomski položaj območja ter poveča možnosti za nastajanje novih delovnih mest tako na podeželju, kot tudi **v urbanih naseljih**.

6.4 Naravna, kulturna in tehniška dediščina

- Slabih 30% Mežiške doline spada v območje Nature 2000, v občini Črna imamo Krajinski park Topla.
- Naravne danosti omogočajo razvoj "ekoturizma".
- Stare kmetije in njihovi mlini, kašče in drugi arhitekturno-etnološki zakladi dajejo pokrajini posebno identiteto in videz. Večstoletne lipe in drugi naravni spomeniki s svojimi zgodbami so neprecenljiva dediščina in še ne dovolj izkoriščen potencial.
- Bogato arhitekturno dediščino predstavljajo številni sakralni objekti in druge stare stavbe (grad Ravne).
- Tehniška dediščina je povezana z rudarstvom, fužinarstvom in železarstvom. Ohranjeni obrati, stroji, orodja in ostali pripomočki so danes zbrani v muzejskih zbirkah.
- Bogato kulturno dediščino so v dolini pustili številni znani umetniki, med katerimi je treba omeniti Prežihovega Voranca in Prežihovino.
- Na območju »domujejo« številna pravljica in mitološka bitja s svojimi zanimivimi zgodbami.
- Železarske preteklosti je pustila v dolini močan pečat, ki ga kažejo tudi edinstvene železne skulpture – Forma Vive, ki so jih izdelali umetniki na sedmih mednarodnih kiparskih simpozijih na Ravnah.

PROBLEMI, RAZVOJNE POTREBE IN IZZIVI

- Bogata naravna, kulturna, etnološka in tehniška dediščina Mežiške doline ni dovolj prepoznana kot velik potencial za razvoj turizma – ni dovolj oz. primerno vpeta v turistično ponudbo.
- Ni povezanih produktov (Slovenska pot kulture železa, bajke Mežiške doline, kulturna pot,), ki bi predstavili našo bogato dediščino tako domačinom, kot obiskovalcem/turistom.
- V dolini je že kar nekaj tematskih in učnih poti, ki pa so slabo vzdrževane, potrebne obnove in vključitve – potrebna je oživitev teh poti in njihova vključitev v programe za različne ciljne skupine.

- Na območju so neizkoriščeni objekti, potrebni manjših investicij, ki bi jih lahko oživili s programom izobraževanja in ozaveščanja o pomenu narave in okolja za otroke in mladino.

Glavni izzivi:

- Ohraniti in dati potrebno veljavo dediščini Mežiške doline – prepoznati pomembne predstavnike snovne in nesnovne dediščine.
- Poskrbeti za ohranitev izročila naših prednikov in ga prenesti na zanamce – pomen izobraževanja in osveščanja mladih – seznaniti in poučiti jih na izviren, neformalen način.
- Prepoznati turistični potencial in povezati elemente naše dediščine v skupne turistične produkte Mežiške doline.

Urbana naselja v Mežiški dolini premorejo bogato kulturno, tehniško, arhitekturno-etnološko dediščino. Fužinarstvo, železarstvo in rudarstvo so v vseh urbanih krajih pustila svoj pečat in opomnik o preteklem življenju, ki nas lahko uči tudi o prihodnosti. To skupno bogastvo bi morali najprej poznati in ceniti domačini (še najbolj otroci in mladina), potem šele bomo to znali pokazati tudi gostom oz. turistom.

6.5 Okolje in ohranjanje narave

- Gozdnatost v Mežiški dolini se giblje okoli 75%, prevladujejo gozdovi v zasebni lasti. Naravna krajina je skrbno negovana, raba prostora na območju pa zadovoljiva.
- Na območju zgornje Mežiške doline se še vedno čutijo posledice preobremenjenosti okolja zaradi pretekle gospodarske dejavnosti (rudarjenje in predelava rude), gozdne in druge površine se le počasi revitalizirajo, izboljšuje se tudi zdravje prebivalstva. Najbolj so se posledice kazale pri vsebnosti svinca v krvi, predvsem otrok. Z načrtnim delovanjem na sanaciji okolja, se stanje na tem področju izboljšuje.
- Koroška je po številu različnih rastlinskih in živalskih vrst med bogatejšimi regijami, na območju pa je tudi veliko redkih in ogroženih vrst. Gozdovi so pomembni tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti.
- V Mežiški dolini je 182,83 hektarjev gozda, ki sodi v rezervat, kjer potekajo naravni procesi brez človekovega vpliva, njihov namen pa je ohranjanje redkih živalskih in rastlinskih vrst ter zaščita njihovega naravnega prostora.
- Na območjih rezervata se odpirajo nove priložnosti pri ustvarjanju novih, t.i. "zelenih" delovnih mest in panog trajnostnega turizma.
- Zavarovano območje je Krajinski park Topla, status območja Natura 2000 ima 29,6% površin v dolini.
- Območje je bogato z vodnimi viri in različnimi pojavnimi oblikami voda, med katerimi velja izpostaviti manjše slikovite slapove in tolmane, ki so za enkrat še neizkoriščeni turistični potencial doline.
- Zaradi gospodarskega razvoja imamo v urbanih središčih prazne stavbe, ki bi jih bilo treba s primerno vsebino ponovno oživiti in predati v koristno uporabo (mladinske, kulturne, izobraževalne, socialne vsebine).

PROBLEMI, RAZVOJNE POTREBE IN IZZIVI

- Dediščina preteklega obremenjevanja okolja je še prisotna in bo bremenila tudi še bodoče rodove – z manjšimi posegi in predvsem osveščanjem in izobraževanjem ljudi lahko zmanjšamo negativne vplive.
- Območje Nature 2000, Krajinski park Topla in druga posebna območja ostajajo premalo poznana, njihova pomembnost ni dovolj poudarjena – najprej je treba izobraziti in osvestiti lokalne prebivalce s poudarkom na otrocih in mladini, potem pa lahko ta naš potencial primerno vključimo tudi v turistično ponudbo – mladinski tabori, center za doživljajsko učenje mladih, učilnice v naravi,
- Na območju je premalo informiranja in spodbujanja prebivalcev na področju rabe obnovljivih virov in okoljskega osveščanja.
- Na območju je izgrajena kanalizacijska infrastruktura, centralne čistilne naprave nima le občina Prevalje. Problem so male čistilne naprave, s katerimi se bodo morale opremiti hiše na podeželju.

Glavni izzivi:

- **Informiranje, osveščanje in izobraževanje predvsem prebivalstva urbanih naselij o pomenu uporabe obnovljivih virov in okoljsko osveščanje skozi različne aktivnosti.**
- Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave s posebnim poudarkom na območju NATURE 2000 in drugih območjih s posebnimi naravnimi danostmi.
- informiranje in podpora prebivalstvu na podeželju za izpolnjevanje okoljskih obveznosti.

6.6 Demografija, kvaliteta bivanja in socialna vključenost v Mežiški dolini

- Število prebivalcev v Mežiški dolini se zmanjšuje - v šestih letih iz 26.025 na 25.038 prebivalcev.
- Prebivalstvo v dolini se stara, v zadnjih petih letih se je povpr. starost dvignila iz 42,93 na 44,1 let.
- Podobno slabo sliko kažeta tudi indeks staranja in koeficient starostne odvisnosti.
- Za območje je značilna starostna piramida v obliki žare – prebivalstvo se stara, ima sicer nizko smrtnost, a je rodnost še nižja.
- Na območju deluje en dom za starejše, ki nudi socialno oskrbo in zdravstveno nego 190 stanovalcem.
- Center za socialno delo na Ravnah nudi svoje storitve prebivalcem celotne doline.
- Enota Inštituta za javno zdravje na Ravnah prav tako deluje na območju Mežiške doline.
- Na Ravnah zelo uspešno deluje Koroški medgeneracijski center, ki s pestrim programom aktivno vključuje in povezuje vse generacije prebivalcev. KMC želi svoj program razširiti po vsej dolini.
- Z dejavnostmi na področju socialnega varstva se ukvarja tudi društvo Altra, ki ima na Prevaljah stanovanjsko skupino in prostore za svetovanje posameznikom z motnjami v duševnem zdravju.
- Na območju delujejo Društvo invalidov Mežiške doline in Društva upokojencev v posameznem kraju.
- Občina Ravne ima status »Invalidom prijazna občina«, to ureditev načrtujejo tudi druge občine v dolini.

PROBLEMI, RAZVOJNE POTREBE IN IZZIVI

- Negativni trendi zmanjševanja števila prebivalcev in staranja prebivalstva terjajo določene ukrepe za posamezne ciljne skupine prebivalstva.
- Na eni strani so potrebni ukrepi za omejevanje odliva prebivalstva, na drugi strani pa ukrepi za zagotavljanje primerne kakovosti življenja prebivalcev na območju Mežiške doline.
- V dolini že imamo nekaj rekreacijske infrastrukture (otroška in športna igrišča, trim steze, prostori za aktivnosti na prostem, ...), vendar pa so **povečini v urbanih središčih**, na podeželju pa jih je premalo.
- Glede na stanje staranja prebivalstva imamo premalo oz. rekreacijske infrastrukture namenjene tej populaciji – **predvsem problem urbanih naselij**
- Imamo klasične kulturne prireditve, manj je možnosti za kulturne dejavnosti mladih in njihovo izražanje, še vedno se kaže potreba po mladinskih prostorih in programih za mlade.
- Staranje prebivalstva in skrb za socialno vključenost starejših nas usmerja k vzpostavljanju pogojev za aktivno staranje in delovanje v smeri deinstitucionalizacije – aktivnosti medgeneracijskih centrov – **pomembno predvsem v urbanih naseljih**
- V dolini imamo inštitucije in društva, ki izvajajo aktivnosti za posamezne skupine prebivalcev – s povezovanjem aktivnosti bi lahko dosegli širši krog uporabnikov, spodbudili samopomoč, prostovoljstvo, medgeneracijsko sodelovanje – **pomembne aktivnosti, ki se odvijajo v vseh urbanih naseljih v dolini, nimajo pa zelenega oz. možnega učinka.**

Glavni izzivi – za celotno območje, vendar še posebej za urbana naselja, kjer je koncentracija prebivalstva največja:

- Dvig kvalitete bivanja prebivalcev Mežiške doline z aktivnostmi za razvoj dejavnosti za prosti čas in razvoj kulturnih dejavnosti s poudarkom na aktiviranju otrok in mladine, vključno z zagotavljanjem potrebne infrastrukture
- Zdravje prebivalstva – spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga vseh starostnih skupin prebivalcev, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.
- Krepitev obstoječih in uvajanje novih programov za ranljivejši ciljne skupine prebivalcev – vzpostavljanje inovativnih partnerstev, ki bodo sposobna oblikovati in izvajati mrežo storitev za zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine – **poudarek na urbanih naseljih.**

PREDNOSTI	SLABOSTI
- močno gospodarstvo – velika podjetja - mladi, ki ostanejo doma imajo ideje, kompetence in znanji za razvoj kariere na različnih področjih – potencial za razvoj novih produktov in storitev - že obstoječe podporno okolje za razvoj podjetništva - nekaj dobrih, uveljavljenih mikro in malih podjetij – primeri dobrih praks v lokalnem okolju - obstaja potencial za razvoj turizma v Mežiški dolini – naravne danosti, kulturna dediščina, rekreativno – športna ponudba, ... - razviti posamični dobri in uspešni turistični produkti (Podzemlje Pece, Planinski dom na Peci, prepoznane prireditve ...) - dokaj razvita turistična ponudba na kmetijah - zasnovano čezmejno sodelovanje na območju Groparka Karavanke - na območju je veliko število kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo, proizvajalci vsak zase že tržijo proizvode - delež kmetij z ekološkim načinom kmetovanja je nad SLO povprečjem - kažejo se težnje po razvoju novih dejavnosti na kmetijah oz. po pridelavi novih proizvodov - dobre naravne danosti doline, tudi prednosti območja Nature 2000 in Krajinskega parka Topla - arhitekturno-etnološka, tehniška, kulturna dediščina - pečat železarske preteklosti - dobra kanalizacijska infrastruktura na območju urbanih naselij - dobro delujoče institucije na območju: CSD, Dom starostnikov, NIJZ, društvo ALTRA - že delujoč Koroški medgeneracijski center na Ravnah - delujoča društva upokojencev, invalidov, - delujoča kulturna društva, mladinski svet, ... - občine pridobivajo status »Invalidom prijazna občina« Urbana naselja: Koncentracija gospodarske moči v urbanih naseljih v dolini in dokaj uspešno gospodarstvo. Mladi, visoko izobraženi imajo ideje, kompetence in znanja za razvoj kariere na različnih področjih, ki jih lahko usmerijo v razvoj novih produktov in storitev. Večanje števila ponudnikov lokalne hrane, lokalnih proizvodov in storitev in na drugi strani večanje povpraševanja po lokalnih pridelkih in izdelkih v urbanih naseljih, kjer je koncentracija prebivalstva visoka. Velika arhitekturno-etnološka, tehniška, kulturna dediščina v obliki muzejev, stavb, formavive, ... Pečat rudarske in železarske preteklosti v vseh urbanih naseljih na območju. Delujoče institucije, društva, prostovoljci, ki izvajajo svoje programe za posamezne skupine prebivalstva.	- pomanjkanje delovnih mest - visoka stopnja brezposelnosti – mladi visoko izobraženi, starejši - dolgotrajna brezposelnost, neaktivnost posameznikov, tudi apatičnost, socialno izključenost, ... - neskladje na trgu dela med ponudbo in potrebami gosp. - »beg možganov« - mladi, dobro izobraženi se ne vračajo domov, ker ni dovolj ponudbe na trgu dela - slaba povezanost podpornega okolja za razvoj podjetništva, gospodarstva in šolstva - nezadostna izkoriščenost potenciala mladih - manjka inovativnih podjetniških produktov / niso izkoriščeni, podprti, ... - razdrobljenost in nepovezanost turistične ponudbe in šibko skupno nastopanje v promocijskih aktivnostih, slabo trženje - nekateri produkti so v slabi kondiciji, potrebni novega zagona, ni močnejših, povezanih integralnih produktov - neizkoriščen potencial inovativnih idej in mladih, angažiranih turističnih delavcev - območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in nižanje dohodkov iz kmetijske dejavnosti h - oskrba z lokalno pridelano hrano je na nizki ravni - nepovezanost ponudnikov lokalno pridelane hrane, ni promocije, ni načrtnega spodbujanja novih proizvajalcev - ni ustrezne podpore in pomoči za razvoj novih dejavnosti (zelenjava, jagodičevje, ...) - slabo urejene in neorganizirane mestne tržnice - slaba promocija lokalne hrane - neizkoriščen potencial naše bogate dediščine – ni dovolj prepoznana, dovolj vpeta v turistično ponudbo - ni povezanosti področij – ni povezanih produktov – narava, kultura, arhitektura, ... - tematske in učne poti v dolini so slabo vzdrževane, slabo predstavljene, nepoznane - v urbanih območjih je nekaj neizkoriščenih objektov, prazni, brez vsebine - obremenjenost okolja z rudarsko in industrijsko preteklostjo - neopremljenost z malimi čistilnimi napravami na podeželju - neinformiranost in neosveščenost ljudi o okoljskih problemih - št. prebivalcev Mežiške doline se zmanjšuje - izrazito staranje prebivalstva - premalo programov/aktivnosti za socialno vključenost posameznih skupin - malo programov za mlade, ni mladinskih prostorov - premalo ali slabo vzdrževana/zastarela rekreacijska infrastruktura Urbana naselja: Poudarek predvsem na problemu pomanjkanja delovnih mest za mlade in s tem povezane posledice. Neizkoriščenost potenciala lokalne samooskrbe zaradi zgoraj naštetih slabosti. Prazni, neizkoriščeni objekti v urbanih naseljih v povezavi s premalo povezanih aktivnosti za ranljive ciljne skupine. Staranje prebivalstva in s tem povezani problemi so izrazitejši v urbanih naseljih. Neinformiranost in neosveščenost prebivalcev mest in večjih krajev glede okoljske problematike in naravovarstva.
PRILOŽNOSTI	OVIRE

- vzpostaviti prepoznan enoten turistični produkt Mežiška dolina, povezati obstoječe in razviti nove turistične produkte - izkoristiti priložnost industrijske preteklosti – novi produkti - razvoj integralnih produktov za »3E« turizem - povečati zaposlitvene možnosti lokalnega prebivalstva pri turističnih ponudnikih, izkoristiti potencial mladih - pospešiti razvoj in trženje turistične ponudbe z vzpostavitvijo celostne grafične podobe turističnega območja – vključevanje v ponudbo širšega območja Koroške - okrepiti sodelovanje s turističnimi ponudniki na območju Geoparka Karavanke - Ureditev mestnih tržnic in oživitev dogajanja na njih – model delovanja mestnih tržnic - spodbuditi uvajanje novih dejavnosti/pridelkov (jagodičevje, zelenjava, ...) - skozi promocijo, učenje, aktiviranje lokalnih prebivalcev dvigniti nivo povpraševanja po lokalnih proizvodih - zmanjšati negativne vplive preteklosti z osveščanjem, izobraževanjem, - izkoristiti prednosti Nature 2000 in Krajinskega parka, vključiti v turistično ponudbo – mladinski tabori, učilnice v naravi, ... Urbana naselja: Povezati že obstoječe podporno okolje in ponuditi podporo posameznim ciljnim skupinam – mladi, mali podjetniki, brezposelni - razvoj neformalnih mrež za podporo mladim pri pridobivanju kompetenc in znanja za razvoj kariere (kot podjetniki ali uspešni delavci) Podpreti razvoj podjetništva in socialnega podjetništva – priložnosti za razvoj novih storitev in produktov Povezati turistično ponudbo urbanih naselij s priložnostmi in potenciali podeželja. Povezati turistično ponudbo urbanih naselij med seboj in navezati sodelovanje s kraji čez mejo. Izkoristiti potencial podeželja – aktiviranje lokalnih ponudnikov za dvig lokalne samooskrbe (mreža ponudnikov) – oživiti dogajanje na mestnih tržnicah Uvajanje lokalno pridelane hrane v šole in vrtce Urediti urbane vrtove in organizirati vrtičkarje Oživiti stare, neizkoriščene stavbe – kulturne, izobraževalne, ... vsebine, potencial za mlade Izboljšati okoljsko osveščenost ljudi – poudariti pomen uporabe obnovljivih virov – informacijski center Povezati delujoča društva in inštitucije in pripraviti programe za posamezne skupine prebivalstva Razvoj kulturnih dejavnosti in dejavnosti za prosti čas – aktiviranje otrok in mladine – spodbuditi medgeneracijsko sodelovanje	- odliv usposobljenih kadrov čez mejo ali v večja mesta v SLO - pomanjkanje finančnih sredstev - pomanjkanje prostorskih zmožnosti za razvoj dejavnosti na nekaterih območjih (ni poslovnih lokacij za večje potrebe) - nepoznavanje pomena socialnega podjetništva za razvoj družbe - pomanjkanje finančnih sredstev za obnovo turistične infrastrukture - ni »gonilne sile« oz. nosilca povezovalnih aktivnosti - slabo sodelovanje med posameznimi akterji v dolini - pomanjkanje določenih znanj nosilcev turistične ponudbe (sodobna marketinška orodja, CGP, ...) - slabe ceste - zakonske omejitve za prodajo lokalno pridelane hrane - težave pri vzpostavljanju formalnih pogojev za trženje lastnih proizvodov, administrativne ovire in stroški pridobivanja dovoljenj - višje cene lokalno pridelane hrane v primerjavi z nizkimi cenami v trgovskih centrih - zakonske omejitve (natura 2000) - nezmožnost vlaganja v obnovitve in infrastrukturo - premalo postelj v domu starostnikov, ni finančnih virov za nov dom za starejše Urbana naselja: Pomanjkanje finančnih sredstev za nova vlaganja. Zapleten birokracija in neprilagojena zakonodaja z vidika lokalne samooskrbe – administrativne in zakonske obremenitve za kmete, postopki javnega naročanja za šole, vrtce... Slaba zakonodaja na področju socialnega podjetništva.
--	--

Območje Mežiške doline se srečuje z visoko stopnjo brezposelnosti in težjimi pogoji zaposlovanja, zaradi pomanjkanja razpoložljivih delovnih mest v lokalnem okolju. Priložnosti vidimo v spodbujanju samozaposlovanja na podeželju in sicer v dejavnostih, ki bodo zagotavljale dodatno turistično ponudbo območja, povečale lokalno samooskrbo, zagotavljale razvoj novih potrebnih in želenih storitev in produktov, povezale staro znanje z novimi močmi (prenos tradicionalnih znanj), ... Animirali bomo lokalne skupnosti, inštitucije, gospodarstvo in prebivalstvo na območju za podporo socialnemu podjetništvu in tako ustvariti pogoje za nastajanje novih delovnih mest v uspešno delujočih socialnih podjetjih.

Zavedamo se, da ustreznega bivalnega in življenjskega okolja zaradi katerega bi prebivalci, zlasti mladi, želeli ostati na podeželju, ne bomo dosegli brez investiranja v razvoj osnovnih storitev oz. lokalno infrastrukturo, ki omogoča izboljšanje življenjskih pogojev in nudi prebivalcem nekaj več kot osnovno preživetje. V okviru uresničevanja ciljev SLR predvidevamo investicije v manjše infrastrukturne projekte, ki bodo izboljšali pogoje za življenje in hkrati spodbujali trajnostno mobilnost, spodbujali razvoj turizma ter rekreativnega in športnega udejstvovanja lokalnega prebivalstva.

Naše območje se ponaša z bogato naravno, kulturno in tehniško dediščino ter poznano podeželsko tradicijo, zato bomo skrbeli za ohranitev dediščine in tradicije ter jo povezovali z nadaljnjim razvojem turizma, ob upoštevanju sodobnih ekoloških in naravovarstvenih smernic. Izvajali bomo ukrepe oz. operacije, ki bodo zagotavljale varstvo okolja in ohranjanje narave ter povečevale osveščenost prebivalstva o pomenu ohranjanja kulturne krajine, zmanjševanju onesnaževanja okolja oz. obremenjevanju okolja z negativnimi dejavniki.

Pri vseh ukrepih, ki jih bomo izvajali, se bomo srečevali z vključevanjem ranljivih skupin (brezposelni, mladi, ženske, starejši, osebe z omejeno delazmožnostjo). Poskrbeli bomo, da bomo z vzpostavljanjem partnerstev čim bolj razširili aktivnosti namenjene ranljivim skupinam in v socialno mrežo zajeli čim večjo populacijo v naši dolini.

Iz analize stanja in analize potreb območja LAS Mežiške doline izhajajo razvojne potrebe in izzivi, ki nam narekujejo ukrepe za izboljšanje stanja in dosego ciljev območja. V Strategijo lokalnega razvoja Mežiške doline bomo **vključili vsa štiri priporočena tematska področja ukrepanja**, saj so vsa relevantna za naše lokalne potrebe. Glede na prepoznane potrebe lokalnega partnerstva in drugih zainteresiranih akterjev območja smo razporedili prednostne naloge (ukrepe) po posameznih tematskih področjih ukrepanja in določili težišča med njimi.

Tematska področja ukrepanja, ki so ključna za reševanje naših lokalnih razvojnih potreb in izzivov so:

- ustvarjanje delovnih mest,
- razvoj osnovnih storitev,
- varstvo okolja in ohranjanje narave,
- večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

7.1 Ustvarjanje delovnih mest

Čeprav se gospodarstvo v Mežiški dolini počasi pobira in že dosega boljše rezultate kot v preteklih letih, posledice gospodarske krize tudi v naši dolini niso zanemarljive. Stopnja brezposelnosti prebivalstva je bila v letu 2014 v Mežiški dolini 11,4%, kar je nižje od slovenskega povprečja, ki znaša 13,1%. Vendar pa moramo biti pozorni na podatek, da smo imeli pred desetimi leti (pred krizo) stopnjo brezposelnosti 8,95%, kar je seveda občutno nižji odstotek, kot ga imamo danes. Usmeriti se moramo k boljšim rezultatom, ki smo jih nekoč že dosegali in ukrepati v smeri, da jih bomo v prihodnje spet dosegli oziroma jih še izboljšali. Ustvarjanje delovnih mest je tudi eden od ključnih ciljev strategije Evropa 2020, ki predvideva doseganje 75% zaposlenost aktivnega prebivalstva starega od 20–64 let.

Zaradi dolgotrajne gospodarske krize v preteklih letih, so se razmere na trgu dela tudi na našem območju močno poslabšale. Železarska in rudarska panoga sta na območju tradicionalno zaposlovali največ ljudi. **Urbana območja Kotelj, Dobje vasi, Leš in Žerjava** so v preteklosti opravljala funkcijo spalnih naselij za železarje in rudarje. Zaradi izgube delovnih mest, se je pojavila skupina brezposelnih, ki se težje vključuje v programe prekvalifikacije. Urbana območja zaradi napredka ponujajo dodatne možnosti, a je zaradi šibkosti podpornega okolja malo konkretnih ukrepov. Splošna ocena ni dovolj, pogledati je treba kdo so tiste skupine, ki izstopajo in jih moramo obravnavati še posebej pozorno. Predvsem so to mladi, iskalci prve zaposlitve po končanju šolanja, mladi, ki so že bili zaposleni le za določen čas in iščejo možnosti za trajnejšo zaposlitev in zagotavljanje vzdržnega socialnega statusa. Višji je tudi odstotek brezposelnih žensk

na podeželju, ki svoje priložnosti iščejo na različnih ravneh, bodisi kot redno zaposlitev ali kot dopolnilno dejavnost na kmetiji, osebno dopolnilno delo in druge oblike aktivnega delovanja.

Ko smo vzeli v obzir na eni strani dejstvo, da v dolini potrebujemo delovna mesta in na drugi strani glavne skupine prebivalcev za katere potrebujemo delovna mesta, smo prepoznali usmeritve, ki nas lahko vodijo do učinkovitih rešitev:

- ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest v razvoju nekmetijskih dejavnosti na podeželju z aktiviranjem in izrabo endogenih potencialov območja – povečanje lokalne samooskrbe, kratke verige, mreže - združevanje ponudnikov za skupni nastop na trgih, aktiviranje uporabnikov lokalnih pridelkov, izdelkov in storitev, potencial starih obrti, povezovanjem z dejavnostjo turizma.
- razvoja podjetništva, spodbujanje in usmerjanje mladih za razvoj njihovih delovnih kompetenc in izkoriščanje njihovih potencialov,
- spodbujanje in podpora razvoju družbeno pomembnih in koristnih dejavnosti – socialnega podjetništva s poudarkom na razvoju potrebnih in želenih socialnih in drugih storitev in produktov na območju Mežiške doline.

	Razvojne potrebe/izzivi – preneseno iz poglavja 6	Cilji	Ukrepi	SKLAD
A - Ustvarjanje novih delovnih mest	- Izkoristiti endogene potenciale našega podeželja – podpreti pridelovalce in druge ponudnike lokalnih proizvodov (domača obrt) za aktivnejšo vlogo pri dvigu lokalne samooskrbe. - Urediti mestne tržnice in oživiti dogajanje na njih – mreža ponudnikov, pestra ponudba, sodelovanje različnih lokalnih akterjev – oživitev dogajanja v mestih. - Z načrtnim pristopom in promocijo okrepiti povpraševanje po zdravi, lokalno pridelani hrani pri prebivalcih in povečati porabo lokalne hrane v javnih ustanovah - Urediti urbane vrtove in organizirati delovanje vrtičkarjev	Cilj A1 Razvoj ponudbe in povpraševanja po lokalnih proizvodih in storitvah za večjo trajnostno lokalno samooskrbo ter za boljši ekonomski položaj območja in nova delovna mesta.	A1/U1 Dvig nivoja lokalne samooskrbe v urbanih naseljih Mežiške doline z vzpostavitvijo mreže (kooperative) ponudnikov in uporabnikov ter dvig nivoja zavedanja prebivalstva o pomenu zdrave hrane in aktivnega življenjskega sloga.	ESRR
			A1/U2 Ureditev mestnih tržnic v Mežiški dolini ter vzpostavitev modela za njihovo delovanje.	EKSRP
	- Izboljšati podporno okolje za posamezne ciljne skupine in z usmerjenim delovanjem ustvarjati pogoje za razvoj novih delovnih mest – neformalne podpirne mreže za trženje, sodelovanje v panogi, - Z usmerjenimi aktivnostmi spodbuditi mlade, da izkoristijo svoj potencial in se usmerijo bodisi v podjetništvo (novi izdelki/storitve prepoznane in potrebne na območju) ali da pridobijo potrebne kompetence za izgradnjo svoje kariere (povezovanje s podjetji, ponudba/povpraševanje, manjšanje razkoraka, prilagajanje potrebam, ...) - Animirati lokalne skupnosti, inštitucije, gospodarstvo in prebivalstvo za podporo socialnemu podjetništvu in tako ustvariti pogoje za nastajanje novih delovnih mest v uspešno delujočih socialnih podjetjih.	Cilj A2 Ustvariti pogoje za nova delovna mesta s spodbujanjem podjetnosti in aktiviranjem lokalnih človeških potencialov	A2/U3 Spodbujanje, usmerjanje in razvoj podjetništva in socialnega podjetništva s poudarkom na razvoju potrebnih/želenih storitev na območju in razvoju novih, inovativnih produktov	ESRR in EKSRP

Cilji tematskega področja A - ustvarjanje novih delovnih mest se bodo uresničevali v deležu razpoložljivih sredstev: **podeželski del (EKSRP) 59% in urbani del (ESRR) 41%.**

Povezava med sektorji in lokalnimi akterji in multiplikacijski učinki:

Za doseganje ciljev in želenih rezultatov se bodo podpirali partnerski projekti, ki bodo vključevali partnerje iz več sektorjev, kar je razvidno iz meril za ocenjevanje projektov (merilo 08 – kakovost partnerstva).

Pri uresničevanju ciljev se bodo povezovale strokovne inštitucije (KGZ Celje, Upravna enota, Inštitut za javno zdravje,...), kmetje, obrtniki, podjetniki – proizvajalci lokalnih pridelkov, izdelkov in storitev, javni sektor – občine, nevladni sektor – društva. Multiplikacijski učinek – združevanje javnih in zasebnih virov financiranja za doseg učinkov za vse vključene v aktivnosti in za širšo populacijo oz. prebivalce celotnega območja LAS (prodaja proizvodov in storitev, aktivacija prebivalstva, vpliv na uresničevanje ciljev ostalih področij).

Prav tako se bomo za doseganje ciljev Ustvarjanje delovnih mest povezovali z drugimi državnimi in regionalnimi akterji, ki skrbijo za razvoj podjetništva, gospodarstva in zmanjševanja brezposelnosti, lokalnimi skupnostmi ter izobraževalnimi in raziskovalnimi ustanovami. To so predvsem obrtno-podjetniške in gospodarske zbornice, območne enote ZRSZ pa tudi Kmetijske svetovalne službe in druge institucije podjetniškega podpornega okolja.

7.2 Razvoj osnovnih storitev

Mežiška dolina ima, zaradi geografske lege, reliefa in poselitve, izrazitejšo razmejitev med podeželskimi in urbanimi območji. Vsa urbana območja s pripadajočo infrastrukturo se nahajajo v dolini, ob glavni prometnici. Podeželska območja, ki se raztezajo po pobočjih okoliških hribov, zaostajajo v razvoju in so slabše opremljeni z infrastrukturo za kakovostnejše življenje in bivanje prebivalcev. Ta območja so izpostavljena večji nevarnosti depopulacije. Tudi naše območje se sooča z manjšanjem števila prebivalcev v vaseh, z zapiranjem podružničnih šol, s staranjem članov kmečkih gospodinjstev brez mladih prevzemnikov, z odhajanjem mladine v mesta, To vse so razlogi, da smo se posvetili izzivom, ki nam jih narekuje naše podeželsko območje.

V dolini že imamo nekaj rekreacijske infrastrukture (otroška in športna igrišča, trim steze, prostori za aktivnosti na prostem, ...), vendar pa so povečini v urbanih središčih, na podeželju pa je je premalo. Imamo klasične kulturne prireditve, manj je možnosti za kulturne dejavnosti mladih in njihovo izražanje, še vedno se kaže potreba po mladinskih prostorih in programih za mlade.

Razvoj lokalne infrastrukture in lokalnih osnovnih storitev na podeželskih območjih je bistveni element prizadevanj za uresničitev potenciala rasti in spodbujanje trajnosti podeželskih območij.

Naši ukrepi s katerimi bomo uresničevali postavljene cilje bodo usmerjeni v zadovoljevanje različnih potreb prebivalstva:

- Podprli bomo aktivnosti za dvig kvalitete bivanja prebivalcev Mežiške doline - razvoj dejavnosti za prosti čas in razvoj kulturnih dejavnosti s poudarkom na aktiviranju otrok in mladine, vključno z zagotavljanjem potrebne manjše infrastrukture.
- Zdravje prebivalstva – spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga vseh starostnih skupin prebivalcev, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.
- Mežiška dolina je že desetletja priljubljena destinacija pohodnikov in vseh, ki se navdušujejo nad naravnimi lepotami enega najbolj hribovitih območij Slovenije. Veliki potenciali se kažejo na področju "ekoturizma", kamor se uvrščajo panoge sprehajanja, kolesarjenja, plezanja, jamarstva, smučanja, plavanja, fotografiranja, družinskih piknikov in različnih izobraževalnih dejavnosti, kot so ekskurzije in panoramske ter izobraževalne poti. Zato je razvoj trajnostnega turizma na območju lahko del rešitve kako ohraniti poseljenost podeželja in zadovoljstvo prebivalstva, saj omogoča razvoj nove dejavnosti ter ohranjanje in razvoj novih delovnih mest. Podprli bomo aktivnosti za razvoj lokalnega turizma z uvajanjem novih in povezovanjem obstoječih produktov in vlagali v razvoj male turistične infrastrukture.
- Naravna, kulturna in tehniška dediščina so izrazito prisotne v našem prostoru in predstavljajo neizčrpen vir znanja o preteklosti, sedanjosti, dajejo pa nam tudi bogato popotnico za prihodnost. Zato bomo podprli aktivnosti, ki bodo dale tej dediščini potrebno veljavo, jo približale lokalnemu prebivalstvu in jo povezale v turistične produkte Mežiške doline.

Povezava med sektorji in lokalnimi akterji in multiplikacijski učinki:

Za doseganje ciljev iz B - Razvoj osnovnih storitev se bo LAS naslanjal predvsem na lokalne skupnosti, ki imajo dober pregled nad mrežo obstoječih osnovnih storitev in stanjem infrastrukture, velika vloga pa bo pripadala tudi javnim institucijam in nevladnim organizacijam, ki delujejo na področju športa, kulture, izobraževanja in turizma. Sodelovanje sektorjev v partnerskih projektih na tem področju bo izjemno pomembna, saj so kultura, šport, mladinske dejavnosti in ostale dejavnosti namenjene celotnemu prebivalstvu območja, uspevajo pa lahko le ob podpori javnih sredstev in zagnanosti posameznih društev, svetov,

	Razvojne potrebe/izzivi – preneseno iz poglavja 6	Cilji	Ukrepi	SKLAD
B – Razvoj osnovnih storitev na podeželju	- Vzpostaviti v Sloveniji in širše prepoznan turistični produkt Mežiška dolina - povezati nosilce turistične ponudbe v dolini za sodelovanje in oblikovanje skupnih turističnih produktov. - Pripraviti nove turistične produkte – povezane zgodbe Mežiške doline. - Skozi razvoj turizma povečati zaposlitvene možnosti lokalnega prebivalstva pri obstoječih in novih ponudnikih. - Prepoznati in izkoristiti turistični potencial naravne, kulturne in tehniške dediščine ter vključiti še neizkoriščen potencial v ponudbo doline. - spodbujati delovanje v okviru Slovenske poti kulture železa - spodbujati razvoj pohodništva – izkoristiti možnosti Pece, Uršlje gore in planinskih domov - Z manjšimi naložbami podpreti razvoj novih produktov in povezanih zgodb Mežiške doline. - celostna grafična podoba turističnega območja, ki bo podlaga za kvaliteto trženje, predstavljanje in vključevanje v širšo ponudbo regije - Spodbuditi čezmejno sodelovanje na območju Geoparka Karavanke in povezati ponudbo	Cilj B1 Razvoj trajnostnega turizma - Mežiška dolina kot turistični produkt za 3E turizem, ki zadovoljuje zahtevne domače in tuje goste in se promovira z uporabo modernih komunikacijskih orodij	B1/U4 Razvoj lokalnega turizma z uvajanjem novih in s povezovanjem obstoječih produktov v celovito ponudbo Mežiške doline. Obnova in razvoj male turistične infrastrukture v povezavi z vsebino z namenom povečanja raznovrstnosti ponudbe ter aktivnosti za povečanje prepoznavnosti Mežiške doline s sodobnimi pristopi. Podpora aktivnostim za ohranitev kulturne in tehniške dediščine, inovativnim načinom njene interpretacije ter njeno vključevanje v turistično ponudbo doline	EKSRP
	- Dvig kvalitete bivanja prebivalcev Mežiške doline z aktivnostmi za razvoj dejavnosti za prosti čas in razvoj kulturnih dejavnosti s poudarkom na aktiviranju otrok in mladine, vključno z zagotavljanjem potrebne infrastrukture - Zdravje prebivalstva – spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga vseh starostnih skupin prebivalcev, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.	Cilj B2 Dvig kvalitete bivanja za prebivalce Mežiške doline.	B2/U5 Podpora aktivnostim za razvoj dejavnosti za prosti čas, razvoj kulturnih dejavnosti in za spodbujanje aktivnega življenjskega sloga, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.	EKSRP

Cilja tematskega področja **B – Razvoj osnovnih storitev na podeželju** se bosta uresničevala v deležu razpoložljivih sredstev: **podeželski del (EKSRP) 100% in urbani del (ESRR) 0%.**

7.3 Varstvo okolja in ohranjanje narave

Za Slovenijo in tudi za območje Mežiške doline je značilna ohranjena narava, zlasti velika biotska raznovrstnost in krajinska pestrost, bogat rastlinski in živalski svet, raznolika geološka zgradba, razgiban relief in bogata kulturna, etnološka in tehniška dediščina.

Naravna krajina v Mežiški dolini je skrbno negovana, raba prostora zadovoljiva, se pa ponekod še vedno kažejo posledice preteklega razvoja industrije. Zavarovano območje v Mežiški dolini je Krajinski park Topla. Skoraj 30% površine pa ima status območja Natura 2000. Status območja Natura 2000 nam daje jasne smernice za razvoj turističnih, rekreacijskih in izobraževalnih dejavnosti v dolini.

Dediščina preteklega obremenjevanja okolja je še prisotna in bo bremenila tudi še bodoče rodove – z manjšimi posegi in predvsem osveščanjem in izobraževanjem ljudi lahko zmanjšamo te negativne vplive in zagotovimo ustrezen in prijeten življenjski prostor našim naslednikom.

Naši ukrepi s katerimi bomo uresničevali postavljene cilje bodo usmerjeni v ohranjanje narave, dediščine, okoljsko osveščanje in v spodbujanje učinkovite rabe naravnih virov:

- Območje Nature 2000, Krajinskega parka topla in drugih posebnih območij ostaja premalo poznano, njihova pomembnost ni dovolj poudarjena – podprli bomo aktivnosti s katerimi bomo izobrazili in osvestili lokalne prebivalce s poudarkom na otrocih in mladini. Potencial naših naravnih danosti bomo skupaj z bogato dediščino območja primerno vključili v turistično ponudbo – mladinski tabori, center za doživljajsko učenje mladih, učilnice v naravi, biodinamični vrtovi,
- Podprli bomo različne aktivnosti za informiranje, osveščanje in izobraževanje prebivalstva o pomenu uporabe obnovljivih virov in okoljsko osveščanje – različni programi aktivnosti za vse ciljne skupine prebivalstva.
- Podprli bomo informiranje in podporne aktivnosti za prebivalstvo na podeželju za njihovo lažje izpolnjevanje okoljskih obveznosti (reditev komunalnega omrežja v skladu z določili – male čistilne naprave na podeželju).

Pri uresničevanju SLR bomo podprli tudi okoljsko naravnane projekte in s tem prispevali k varstvu okolja, ohranjanju narave in naravnih danosti. Posvetili pa se bomo tudi ohranjanju bogate dediščine območja. Kot članice našega lokalnega partnerstva so se nam pridružile tudi strokovne institucije, ki so pristojne za ohranjanje narave in varstvo kulturne in druge dediščine. Strokovni delavci bodo s svojimi idejami in strokovnim znanjem pomembno prispevali k čim boljšemu in s stroko podprtemu ukrepanju na tem področju. Članice lokalnega partnerstva so: Zavod RS za varstvo narave, Koroški pokrajinski muzej, KGZS, KGZ Celje, Zgodovinsko društvo za Koroško.

	Razvojne potrebe/lizivi – preneseno iz poglavja 6	Cilji	Ukrepi	SKLAD
C – Varstvo okolja in ohranjanje narave	- Informiranje, osveščanje in izobraževanje predvsem prebivalstva urbanih naselij o pomenu uporabe obnovljivih virov in okoljsko osveščanje skozi različne aktivnosti. - Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave s posebnim poudarkom na območju NATURE 2000 in drugih območjih s posebnimi naravnimi danostmi. - Poskrbeti za ohranitev izročila naših prednikov in ga prenesti na zanamce – pomen izobraževanja in osveščanja mladih – seznaniti in poučiti jih na izvirni, neformalen način. - informiranje in podpora prebivalstvu na podeželju za izpolnjevanje okoljskih obveznosti.	Cilj C1 Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave	C1/U6 Podpora aktivnostim za spoznavanje in ohranjanje narave na območju NATURE 2000 in drugih območjih s posebnimi naravnimi danostmi, v povezavi z doživljajskimi zgodbami, učilnicami v naravi, ter tematskimi učnimi potmi	EKSRP
			C1/U7 Podpora okoljsko naravnanim aktivnostim lokalnega prebivalstva in za lokalno prebivalstvo ter podpora aktivnostim za spodbujanje trajnostne mobilnosti	ESRR

Cilj tematskega področja C – Varstvo okolja in ohranjanje narave se bo uresničeval v deležu razpoložljivih sredstev: **podeželski del (EKSRP) 4,7% in urbani del (ESRR) 95,3%.**

Povezava med sektorji in lokalnimi akterji in multiplikacijski učinki:

V sklopu operacij za doseganje cilja na tem področju bomo veliko pozornost namenjali osveščanju in izobraževanju splošne populacije in posameznim skupinam (otroci, mladina, starejši, podjetniki, ...). V ta namen se bodo povezovale institucije kot so: Zavod za varstvo narave, Zavod za varstvo kulturne dediščine, iz zasebnega sektorja se bodo vključila planinska društva in naravovarstveniki, iz ekonomskega pa strokovna podjetja s področja obnovljivih virov, trajne mobilnosti, ... Sodelovale pa bodo tudi lokalne skupnosti in šole.

7.4 Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Na podlagi analize stanja in razvojnih potreb območja smo prepoznali ranljive skupine za katere se je izkazala potreba, da jim namenimo posebno pozornost pri načrtovanju ukrepov in sicer:

Mladi, ker se odseljujejo iz območja Mežiške doline v večje kraje in v tujino, pa ne samo zaradi zaposlitev ampak nasploh zaradi kvalitete življenja. Mlade je potrebno aktivirati in spodbuditi k delovanju na vseh področjih (podjetnost/razvoj kariere, kultura, šport, medsebojni odnosi, medgeneracijsko druženje, prostovoljstvo...).

Ženske različnih starosti, ki prihajajo iz različnega socialnega okolja - ženske iz priseljenih družin (in njihove družine, predvsem otroci), ker imajo problem z vključevanjem v okolje, starejše ženske, večinoma upokojene, vdove, ..., ki živijo same in so zaradi nizkih pokojnin na robu preživetja in brezposelne ženske v podeželskem okolju, ki so težje zaposljiva ciljna skupina in jim je potrebno omogočiti socialno aktivacijo.

Starejši - Imamo visok indeks staranja. Na območju imamo en dom starostnikov, ki ne pokriva potreb po tovrstnih storitvah. Potrebno je delovati v smeri deinstitutionalizacije – socialna mreža, povezati aktivnosti za podpora starejšim, ki bodo omogočale aktivno staranje, zadovoljne (manj bolne) starejše, ki lahko dalj časa ostanejo v svojem okolju.

Ljudje z omejitvami, z omejeno delazmožnostjo - skupina ljudi, ki imajo zaradi kakršnega koli vzroka (motnje v duševnem zdravju, invalidnost, ozdravljeni odvisniki, ...) omejeno delazmožnost in s tem omejene možnosti socialnega vključevanja. Ta skupina je potisnjena na rob družbe, izvzeta iz družbenih aktivnosti in projektov, kjer bi lahko bili takšni posamezniki aktivni in koristni. Potrebno je najti način, da se ti ljudje, ki še imajo določene zmožnosti in potencialne, vključijo in prispevajo svoj del pri aktiviranju socialne mreže.

Negativni trendi zmanjševanja števila prebivalcev in staranja prebivalstva terjajo določene ukrepe za posamezne ciljne skupine prebivalstva. Na eni strani so potrebni ukrepi za omejevanje odliva prebivalstva, na drugi strani pa ukrepi za zagotavljanje primerne kakovosti življenja prebivalcev na območju Mežiške doline. Staranje prebivalstva in skrb za socialno vključenost starejših nas usmerja k vzpostavljanju pogojev za aktivno staranje in delovanje v smeri deinstitutionalizacije, kar lahko dosežemo z dobrim delovanjem

medgeneracijskih centrov in povezovanjem z drugimi relevantnimi institucijami in društvi. V dolini imamo inštitucije in društva, ki izvajajo aktivnosti za posamezne skupine prebivalcev – s povezovanjem lokalnih akterjev bi lahko dosegli širši krog uporabnikov, spodbudili samopomoč, prostovoljstvo, medgeneracijsko sodelovanje,

Pri ukrepanju v okviru tega tematskega področja se bomo usmerili predvsem v krepitev obstoječih in uvajanje novih programov za ranljivejši ciljne skupine prebivalcev – vzpostavljanje inovativnih partnerstev, ki bodo sposobna oblikovati in izvajati mrežo storitev za zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.

	Razvojne potrebe/lizivi – preneseno iz poglavja 6	Cilji	Ukrepi	SKLAD
D - Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	- Krepitev obstoječih in uvajanje novih programov za ranljivejši ciljne skupine prebivalcev - vzpostavljanje inovativnih partnerstev, ki bodo sposobna oblikovati in izvajati mrežo storitev za zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine - Dvig kvalitete bivanja prebivalcev Mežiške doline z aktivnostmi za razvoj dejavnosti za prosti čas in razvoj kulturnih dejavnosti s poudarkom na aktiviranju otrok in mladine, vključno z zagotavljanjem potrebne infrastrukture - Zdravje prebivalstva – spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga vseh starostnih skupin prebivalcev, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.	Cilj D1 Vzpostaviti inovativna partnerstva za oblikovanje in izvajanje aktivnosti za prepoznane ranljive ciljne skupine na območju Mežiške doline	D1/U8 Podpora aktivnostim za oblikovanje in izvajanje mreže storitev za ranljive ciljne skupine za povečanje kakovosti življenja, aktivno staranje ter zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine	ESRR

Cilj tematskega področja **D - Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin** se bo uresničeval v deležu razpoložljivih sredstev: **podeželski del (EKSRP) 0% in urbani del (ESRR) 100%.**

Povezava med sektorji in lokalnimi akterji in multiplikacijski učinki:

Že sam cilj na tem področju pogojuje partnersko združevanje različnih sektorjev, predvsem javni sektor z institucijami (CSD, Dom starostnikov, občine, NIJZ, ...), društva, ki že aktivno delujejo za posamezne ciljne skupine in tudi ekonomski sektor z vključevanjem posameznih ciljnih skupin. Za ukrepanje na tem tematskem področju se bodo povezali državni, občinski in regionalni akterji, ki skrbijo za socialno enakost in vključenost različnih skupin prebivalcev. Multiplikacijski učinek povezovanja se bo odražal v novih storitvah in povezanih aktivnostih različnih lokalnih akterjev.

8 Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije

LAS Mežiške doline bo z izvajanjem načrtovanih ukrepov v SLR prispevala k uresničevanju horizontalnih ciljev Evropske unije.

BLAŽENJE PODNEBNIH SPREMOMB IN PRILAGAJANJE NANJE - Blažitev in prilagajanje podnebnim spremembam je zelo pomembno za zagotavljanje trajnostnega razvoja. Ključna področja na katere se lahko navezujemo in k njim doprinesemo pri izvajanju SLR so: učinkovita raba in obnovljivi viri energije, ekološko kmetijstvo, krajšanje prehranskih verig, trajnostna mobilnost, snovna učinkovitost in ravnanje z odpadki ter trajnostni turizem.

V SLR Mežiške doline načrtujemo ukrepe, ki vključujejo aktivnosti ozaveščanja in informiranja o pomembnosti in koristi blaženja podnebnih sprememb. Naši ukrepi, med drugim, vključujejo tudi spodbujanje in animiranje podeželja za ekološko ali vsaj sonaravno kmetijstvo. Prav tako bomo z ukrepi in operacijami načrtovanimi v SLR pripomogli k večji stopnji prehranske samooskrbe. Z aktivnostmi trajnostne mobilnosti bomo spodbujali zdrav življenjski slog in uporabo okolju prijaznih prevozov.

SKRB ZA VAROVANJE OKOLJA - Pojem varstva okolja je široko osnovan, kar pomeni, da so aktivnosti s področja te tematike številne. Pozornost je treba nameniti podnebnim spremembam, pomembno je zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, skrb za čistejše okolje v katerem živimo, zaščita biotske raznovrstnosti, ...

Za območje Mežiške doline je značilna velika gozdnatost, ohranjena narava, biotska raznovrstnost in krajinska pestrost. Za ohranitev naravnih danosti je zelo pomembna skrb za okolje, zmanjševanje onesnaževanja okolja kot tudi sonaravna raba endogenih potencialov. Varovanje okolja je tema, ki se vpleta skozi vsa tematska področja naše SLR. Skozi predvidene ukrepe dajemo poudarek naravovarstvenim vsebinam, še posebej na območjih Natura 2000. K temu so usmerjeni tudi ukrepi za izobraževanje, osveščanje in animacijo prebivalcev za varstvo narave in okolja. Predvidene pa imamo tudi aktivnosti za spodbujanje trajnostne mobilnosti.

V SLR bomo na področju varovanja okolja podprli operacije s t.i. mehko vsebino – ozaveščanje, obveščanje in promocija okoljsko naravnanih aktivnosti. Prav tako bomo pri načrtovanju podprtih aktivnosti sledili načelom ohranjanja ali vzpostavljanja naravnih pogojev za ohranitev živalskih in rastlinskih vrst, izboljšanju kakovosti življenja na podeželju in s tem ohraniti mozaičnosti slovenskega prostora. Podprli bomo aktivnosti za trajnostno mobilnost, ki bodo spodbujale prebivalce k bolj zdravemu življenju (tek, pešačenje) in k uporabi okolju prijaznih prevozov (npr. kolesarjenje), ki manj obremenjujejo okolje. V SLR smo kot cilj zapisali tudi razvoj trajnostnega turizma v Mežiški dolini - spodbujali bomo aktivnosti, ki prispevajo k ohranjanju in varovanju okolja, narave, spodbujajo energetske učinkovitost ipd.

SBODBUJANJE INOVATIVNOSTI - Inovativnost je eno od osnovnih načel lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost. Že sam način načrtovanja ter uresničevanja lokalnega razvoja preko LAS in njene SLR, z uporabo pristopa »od spodaj navzgor«, ima velik inovativni potencial. Pristop »od spodaj navzgor« predstavlja orodje, ki odpira prostor za nove, inovativne razvojne rešitve in omogoča inovativne pristope, bodisi z rabo lokalnih virov, bodisi s prenosom primerov dobrih praks v lokalno območje. Inovacije so tako horizontalna tema, ki posega v vse tematske cilje ukrepanja SLR.

Že sam postopek priprave SLR Mežiške doline je sodelujočim lokalnim akterjem približal inovativnost in drugačen način razmišljanja. V SLR bomo podpirali aktivnosti, ki ustvarjajo pogoje za razvoj novih proizvodov, praks, storitev in podobno, ki na območju LAS predstavljajo novost.

ENAKOST SPOLOV IN NEDISKRIMINACIJA – enakost med ženskami in moškimi je eden od ciljev Evropske unije. Sprejeta zakonodaja pomeni pravno podlago za zagotavljanje enakega obravnavanja oseb na vseh področjih družbenega življenja. Prav tako je med pravili EU zaslediti tudi odpravo diskriminacije na vse področjih. Prispevek SLR: Pri uresničevanju SLR si bomo vseskozi prizadevali k izpolnjevanju načela enakega obravnavanja in nediskriminacije zaradi narodnosti, rase, etničnega prepričanja, spola, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, invalidnosti, zdravstvenega stanja, spolne usmerjenosti, gmotnega stanja, rojstva, izobrazbe ali katerekoli druge osebne okoliščine.

Zasledovanje vseh štirih horizontalnih ciljev EU smo vključili v ocenjevanje operacij tako, da smo opredelili merila:

02 – Inovativnost operacije, **09** – Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU, **10** – Vpliv operacije na okolje.

9 Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

RAZVOJNA VIZIJA MEŽIŠKE DOLINE

Dolina s tradicijo, ki je gospodarsko uspešna in nudi svojim prebivalcem kakovostno življenje, ter možnost bivanja in dela v zdravi, povezani skupnosti. Je prostorsko povezano območje, kjer se spodbujajo in podpirajo ustvarjalnost, podjetnost, odprtost in vključenost za vse.

Razvojno vizijo, ki predstavlja naše želeno stanje, smo oblikovali na osnovi temeljite analize stanja na območju Mežiške doline, s katero smo prepoznali ključne probleme, ovire, izzive, pa tudi potencialne. Na podlagi analize stanja in iz nje izhajajočih razvojnih potreb, smo opredelili strateške in specifične cilje SLR.

9.1 Razvojne potrebe in izzivi območja

GOSPODARSKI RAZVOJ IN PODJETNOST, NOVA DELOVNA MESTA

- Izboljšati podporno okolje za posamezne ciljne skupine (mladi, BO, zaposleni, mali podjetniki ...) in z usmerjenim delovanjem ustvarjati pogoje za razvoj novih delovnih mest – neformalne podporne mreže za trženje, sodelovanje v panogi,
- Z usmerjenimi aktivnostmi spodbuditi mlade, da izkoristijo svoj potencial in se usmerijo bodisi v podjetništvo (novi izdelki/storitve prepoznane in potrebne na območju) ali da pridobijo potrebne kompetence za izgradnjo svoje kariere (povezovanje s podjetji, ponudba/povpraševanje, manjšanje razkoraka, prilagajanje potrebam, ...).
- Spodbuditi lokalne skupnosti, inštitucije, gospodarstvo in prebivalstvo za podporo socialnemu podjetništvu in tako ustvariti pogoje za nastajanje novih delovnih mest v uspešno delujočih socialnih podjetjih.

RAZVOJ TRAJNOSTNEGA TURIZMA S POVEZOVANJEM V DOLINI IN PREKO MEJE

- Vzpostaviti v Sloveniji in širše prepoznan turistični produkt Mežiška dolina - povezati nosilce turistične ponudbe v dolini za sodelovanje in oblikovanje skupnih turističnih produktov, ki bodo vsi del ponudbe Mežiške doline in se bodo tako tudi tržili.
- Pripraviti nove turistične produkte – povezane zgodbe Mežiške doline.
- Skozi razvoj turizma povečati zaposlitvene možnosti lokalnega prebivalstva pri obstoječih in novih ponudnikih.
- Prepoznati in izkoristiti turistični potencial naravne, kulturne in tehniške dediščine ter vključiti še neizkoriščen potencial v ponudbo doline - Slovenska pot kulture železa, območje Pece, ...
- Z manjšimi naložbami podpreti razvoj novih produktov in povezanih zgodb Mežiške doline.
- Potrebna je celostna grafična podoba turističnega območja, ki bo podlaga za kvalitetno trženje, predstavljanje in vključevanje v širšo ponudbo regije (Turistična destinacija Koroška).
- Spodbuditi čezmejno sodelovanje na območju Geoparka Karavanke in povezati ponudbo preko meje.

RAZVOJ PODEŽELJA V POVEZAVI Z URBANIMI SREDIŠČI

- Izkoristiti endogene potencialne našega podeželja – podpreti pridelovalce in druge ponudnike lokalnih pridelkov, proizvodov in storitev (domača obrt) za aktivnejšo vlogo pri dvigu kvalitete lokalne samooskrbe in pestrosti ponudbe za lokalno prebivalstvo in turiste.
- Urediti mestne tržnice in oživiti dogajanje na njih – mreža ponudnikov, pestra ponudba, sodelovanje različnih lokalnih akterjev – oživitev dogajanja v mestih.
- Z načrtnim pristopom in promocijo okrepiti povpraševanje po zdravi, lokalno pridelani hrani pri prebivalcih in povečati porabo lokalne hrane v javnih ustanovah.

NARAVNA, KULTURNA IN TEHNIŠKA DEDIŠČINA DOLINE

- Ohraniti in dati potrebno veljavo dediščini Mežiške doline – prepoznati pomembne predstavnike snovne in nesnovne dediščine.
- Poskrbeti za ohranitev izročila naših prednikov in ga prenesti na zanamce – pomen izobraževanja in osveščanja mladih – seznaniti in poučiti jih na izviren, neformalen način.

- Prepoznati turistični potencial in povezati elemente naše dediščine v skupne turistične produkte Mežiške doline.

OHHRANJANJE NARAVE, SKRB ZA OKOLJE IN TRAJNOSTNA MOBILNOST

- Informiranje, osveščanje in izobraževanje prebivalstva o pomenu uporabe obnovljivih virov in okoljsko osveščanje skozi različne aktivnosti.
- Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave s posebnim poudarkom na območju NATURE 2000 in drugih območjih s posebnimi naravnimi danostmi.
- informiranje in podpora prebivalstvu na podeželju za izpolnjevanje okoljskih obveznosti.
- Ukrepi trajnostne mobilnosti na urbanih območjih.

KAKOVOST ŽIVLJENJA IN SOCIALNA VKLJUČENOST

- Dvig kvalitete bivanja prebivalcev Mežiške doline z aktivnostmi za razvoj dejavnosti za prosti čas in razvoj kulturnih dejavnosti s poudarkom na aktiviranju otrok in mladine, vključno z zagotavljanjem potrebne infrastrukture.
- Zdravje prebivalstva – spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga vseh starostnih skupin prebivalcev, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.
- Krepitev obstoječih in uvajanje novih programov za ranljivejši ciljne skupine prebivalcev – vzpostavljanje inovativnih partnerstev, ki bodo sposobna oblikovati in izvajati mrežo storitev za zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.

9.2 Razvojni potenciali območja

PODJETNIŠKI POTENCIAL OBMOČJA

Prepoznan neizkoriščen potencial so mladi, še zlasti mladi brezposelni z višjimi stopnjami izobrazbe.

Potrebno je aktiviranje in pomoč mladim pri prepoznavanju podjetniških idej in njihovi realizaciji. Prav tako je treba okrepiti in povečati povezanost mladih z gospodarstvom v različnih oblikah sodelovanja.

Drugi neizkoriščen potencial in priložnost za nova delovna mesta je razvoj socialnega podjetništva in zaposlovanja ranljivih ciljnih skupin v družbeno podprtih podjetniških iniciativah. Večja povezanost različnih akterjev pri reševanju družbenih problemov ter krepitev socialnih inovacij ponuja možnosti novih oblik zaposlovanja.

TRAJNOSTNI RAZVOJ TURIZMA

Mežiška dolina ni in nikoli ne bo izrazito turistično območje, vendar pa je jasno, da je turizem vendarle ena ključnih, predvsem ne dovolj izkoriščenih, razvojnih priložnosti območja. Priložnost je v povezovanju turističnih ponudnikov znotraj območja, v povezovanju v okviru regijske destinacijske organizacije (RDO Koroška) in tudi v čezmejnem povezovanju na območju Geoparka Karavanke. Prav tako je pomembno povezovanje v okviru Slovenske poti kulture železa in Evropske poti železa. Realna možnost za razvoj turizma je v povezovanju turističnih nosilcev, oblikovanju skupnih inovativnih in trajnostno naravnanih produktov ter učinkovitejše skupno izvajanje promocije in trženja.

Pomemben potencial je tudi v obnovi, oživljanju in vključevanju naravne, kulturne in tehniške dediščine v turistično ponudbo območja. Povezanost območja, izboljšana kakovost, privlačnost in konkurenčnost ter učinkovitejše trženje turistične ponudbe bodo vplivali na povečanje prihodkov ter ohranjanje obstoječih in ustvarjanje novih delovnih mest.

OKOLJE IN PROSTOR

Varovana območja in območja s prepoznavnimi značilnostmi bodo imele pomembno vlogo pri nadaljnjem razvoju turizma, pa tudi pri ohranjanju kakovosti prostora ter narave in biotske pestrosti. Revitalizacija opuščenih stavb v urbanih središčih omogoča razvojno priložnost novim vsebinam s področja kulture, okoljevarstva, medgeneracijskega sodelovanja, mladinskih dejavnosti, ... v povezavi s podjetniškimi iniciativami v družbeno odgovorni ekonomiji. Ukrepi za zasledovanje ciljev trajnostne mobilnosti bodo usmerjeni v zagotavljanje boljše kakovosti bivanja prebivalcev v mestih in okolici.

RAZVOJ PODEŽELJA

Pomemben potencial območja je tudi v povečanju prehranske samooskrbnosti in vzpostavitvi lokalnih verig s ciljem zagotavljanja varne hrane ter v ohranjanju in oživljanju kulturne in naravne dediščine ter

tradicionalnih znanj in veščin podeželja. S temi aktivnosti lahko ohranjamo delovna mesta na kmetijah in ustvarjamo nova na podeželju ter tako prispevamo k trajnostnemu razvoju podeželja.

9.3 Strateški razvojni cilji območja

Opredelili smo strateške cilje območja LAS, ki so pomembni oz. ključni za dolgoročni razvoj območja Mežiške doline:

Cilj 1: Uspešno in konkurenčno gospodarstvo, ki zagotavlja kvalitetna delovna mesta.

Cilj 2: Ustvariti varno, zdravo in privlačno bivalno okolje za življenje in delo ljudi na območju LAS.

Cilj 3: Povečanje kakovosti življenja in socialna vključenost vseh prebivalcev območja.

Cilj 4: Izboljšanje prometne dostopnosti in infrastrukturne opremljenosti območja LAS.

Strateški cilji območja so trajnostno naravnani in obsegajo daljše časovno obdobje. Skladajo se z drugimi lokalnimi, regionalnimi ali sektorskimi programi, ki se bodo izvajali na območju. Zavedamo se, da realna možnost za doseganje teh ciljev presega obdobje izvajanja SLR in da jih ne bo možno doseči samo s programom CLLD oziroma SLR za programsko obdobje 2014 – 2020. Zato bomo vsi akterji razvoja na območju LAS iskali priložnosti za sodelovanje tudi na drugih področjih in programih EU (Obzorje 2020, Ustvarjalna Evropa, Erasmus+, idr.).

Pri iskanju rešitev za prepoznanje izzive se bomo uprli na notranje potenciale območja, prav tako pa bomo iskali smiselne povezave navzven. Ker živimo na obmejnem območju se še posebej zavedamo pomembnosti čezmejnega sodelovanja s sosednjo Avstrijo.

Splošni oz. strateški razvojni cilji območja se skladajo z drugimi regionalnimi in sektorskimi programi, ki se izvajajo oz. se bodo v programskem obdobju 2014 – 2020 izvajali na območju LAS:

Splošni cilji SLR so v skladu s cilji programov:

- **PRP 2014-2020**

Trajnostni koncept razvoja kmetijstva z opredeljenimi strateškimi cilji bo izveden z uresničitvijo šestih prednostnih nalog EU, opredeljenih v Uredbi za razvoj podeželja (Uredba 1305/2013/EU). **SLR še posebej prispeva k šesti prednostni nalogi, ki se glasi: »spodbujanje socialne vključenosti, zmanjšanje revščine in ekonomski razvoj podeželskih območij, s poudarkom na pospeševanju lokalnega razvoja podeželskih območij«.** PRP bo financiral strategije za lokalni razvoj, ki jih pripravljajo in izvajajo lokalne akcijske skupine v okviru pristopa LEADER.

Cilj ukrepa LEADER je spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanje revščine in gospodarski razvoj podeželskih območij s poudarkom na pospeševanju lokalnega razvoja podeželskih območij. Poleg tega pa pomembno prispeva reševanju drugih lokalnih potreb, zlasti k ohranjanju narave, varstvu okolja ter kulturne krajine, kulturne dediščine in njenih elementov ter predstavlja izziv za različne ciljne skupine na podeželju.

- **OP ZA KOHEZIJSKO POLITIKO 2014-2020**

Ključne usmeritve in cilji evropske kohezijske politike v naslednjem sedemletnem obdobju so namenjene vlaganjem v omejeno število prednostnih naložb, s katerimi bo dosežena večja tematska osredotočenost, povečala pa se bo tudi učinkovitost intervencij. Posamezne prednostne naložbe financiranja se bodo medsebojno dopolnjevale in povezovale ter na ta način omogočale bolj učinkovito doseganje ciljev. SLR bo še posebej prispevala k ciljem prednostne osi **9. Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine, aktivno staranje in zdravje**, kamor spada tudi **ukrep 2.9.7. Vlaganja v okviru strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost**, katerega specifični cilj je: **Boljša gospodarska in socialna vključenost skupnosti na območjih LAS.** Uresničevanje ciljev SLR Mežiške doline bodo vsekakor doprinesli tudi k uresničevanju tega cilja v okviru OP za kohezijsko politiko.

- **RRP KOROŠKE REGIJE 2014-2020**

Koroška regija si je postavila strateške razvojne cilje in oblikovala svoje razvojne prioritete, ki sovpadajo s prioritetami Slovenije in EU.

Strateški razvojni cilji Koroške regije:

- Uspešna in konkurenčna regija
- Dostopna in povezana regija
- Zdrava in vključujoča regija

Razvojne prioritete Koroške regije:

- Razvojna prioriteta 1: Konkurenčnost in znanje: podporno okolje za podjetništvo in gospodarski razvoj, razvojno perspektivne panoge, kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja
- Razvojna prioriteta 2: Kakovost življenja in dostopnost regije: varovanje okolja in upravljanje s prostorom, zdrava, ustvarjalna in vključujoča skupnost

Uresničevanje ciljev SLR Mežiške doline bodo doprinesli k doseganju ciljev Koroške regije. Še zlasti na področju 1.3. Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja, katerega **cilj je: ohranjanje proizvodnih potencialov, izboljšanje kakovosti bivanja in povečanje lokalne trajnostne samooskrbe s kmetij ter krepitev znanj in razvoj novih delovnih mest v dopolnilnih dejavnostih na kmetiji in v podjetništvu na podeželju.**

9.4 Specifični cilji območja in področja ukrepanja

Ker vseh ciljev, ki izhajajo iz razvojnih potreb območja, ne bo mogoče doseči samo s SLR v programskem obdobju 2014 – 2020, smo skrbno načrtovali doseganje katerih ciljev bo predmet SLR in katere potrebe in cilje bomo reševali z drugimi programi.

V sodelovanju s predstavniki vseh treh sektorjev in strokovnih organizacij, smo opredelili tiste specifične cilje, ki jih je realno mogoče doseči z izvedbo operacij v okviru SLR. Cilje smo smiselno opredelili za vsa štiri tematska področja ukrepanja, ki so ključna za reševanje razvojnih potreb območja LAS in so opisana v poglavju Podroben opis tematskih področij ukrepanja. Za posamezna tematska področja ukrepanja smo opredelili ukrepe s pomočjo katerih bomo uresničili zastavljene cilje.

Kot najpomembnejše tematsko področje ukrepanja smo opredelili **področje A – USTVARJANJE DELOVNIH MEST**, saj smo iz analize razvojnih potreb in možnosti ugotovili, da nas rešitve za marsikateri izziv in problem vodijo vedno k istemu cilju in to so delovna mesta.

Prav tako smo opredelili hierarhijo postavljenih ciljev z vidika pomembnosti za razvoj območja:

Tematsko področje	Rang cilja	Cilj	Sklad
A. Ustvarjanje novih delovnih mest	I.	Cilj A2 Ustvariti pogoje za nova delovna mesta s spodbujanjem podjetnosti in aktiviranjem lokalnih človeških potencialov Cilj se nanaša tudi na urbana območja!	Cilj se nanaša na celotno območje LAS, Uresničevali ga bomo skozi dva ukrepa, od katerih se en ukrep financira iz ESRR in en ukrep iz EKSRP
	II.	Cilj A1 Razvoj ponudbe in povpraševanja po lokalnih proizvodih in storitvah za večjo trajnostno lokalno samooskrbo ter za boljši ekonomski položaj območja in nova delovna mesta. Cilj se nanaša tudi na urbana območja!	Cilj se nanaša na celotno območje LAS, Uresničevali ga bomo skozi dva ukrepa, od katerih se en ukrep financira iz ESRR in en ukrep iz EKSRP
D. Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	III.	Cilj D1 Vzpostaviti inovativna partnerstva za oblikovanje in izvajanje aktivnosti za prepoznane ranljive ciljne skupine na območju Mežiške doline Cilj se nanaša predvsem na urbana območja!	Cilj se nanaša na urbani del, financiranje iz ESRR
B. Razvoj osnovnih storitev	IV.	Cilj B1 Razvoj trajnostnega turizma - Mežiška dolina kot turistični produkt za 3E turizem, ki zadovoljuje zahtevne domače in tuje goste in se promovira z uporabo modernih komunikacijskih orodij	Cilj se nanaša na celotno območje LAS, financiranje iz EKSRP
	V.	Cilj B2 Dvig kvalitete bivanja za prebivalce Mežiške doline.	Cilj se nanaša na celotno območje LAS, financiranje iz EKSR
C. Varstvo okolja in ohranjanje narave	VI.	Cilj C1 Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave Cilj se nanaša tudi na urbana območja!	Cilj se nanaša na celotno območje LAS, Uresničevali ga bomo skozi dva ukrepa, od katerih se en ukrep financira iz ESRR in en ukrep iz EKSRP

Preglednica 18: Specifični cilji, kazalniki in mejne vrednosti

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31.12.2023
A. Ustvarjanje novih delovnih mest	Cilj A1 Razvoj ponudbe in povpraševanja po lokalnih proizvodih in storitvah za večjo trajnostno lokalno samooskrbo ter za boljši ekonomski položaj območja in nova delovna mesta.	Število delujočih mrež za lokalno samooskrbo v urbanih naseljih Mežiške doline	EKSRP	/
			ESRR	1
			ESPR	/
		Št. podprtih operacij	EKSRP	1
			ESRR	/
			ESPR	/
	Cilj A2 Ustvariti pogoje za nova delovna mesta s spodbujanjem podjetnosti in aktiviranjem lokalnih človeških potencialov	Število novo ustvarjenih delovnih mest	EKSRP	1
			ESRR	1
			ESPR	/
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
ESPR				
		EKSRP		
	ESRR			
	ESPR			
B. Razvoj osnovnih storitev	Cilj B1 Razvoj trajnostnega turizma - Mežiška dolina kot turistični produkt za 3E turizem, ki zadovoljuje zahtevne domače in tuje goste in se promovira z uporabo modernih komunikacijskih orodij	Število novih turističnih produktov	EKSRP	3
			ESPR	/
		Cilj B2 Dvig kvalitete bivanja za prebivalce Mežiške doline.	Število podprtih operacij	EKSRP
	ESPR			/
			EKSRP	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
C. Varstvo okolja in ohranjanje narave	Cilj C1 Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave	Število vzpostavljenih mrež za prenos znanja na področju varovanja okolja in energetske učinkovitosti	EKSRP	1
			ESRR	2
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
ESPR				

D. Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Cilj D1 Vzpostaviti inovativna partnerstva za oblikovanje in izvajanje aktivnosti za prepoznane ranljive ciljne skupine na območju Mežiške doline	Št. inovativnih partnerstev na področju zmanjševanja tveganja soc. izključenosti in revščine	EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	/
			ESRR	3
			ESPR	/
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	

9.5 Opis specifičnih ciljev in kazalnikov v SLR

Tematsko področje A: Ustvarjanje novih delovnih mest

CILJ A1: Razvoj ponudbe in povpraševanja po lokalnih proizvodih in storitvah za večjo trajnostno lokalno samooskrbo ter za boljši ekonomski položaj območja in nova delovna mesta.

Kazalnik rezultata 1: Število delujočih mrež za lokalno samooskrbo v urbanih naseljih Mežiške doline

Kazalnik izkazuje spremembe, ki so nastale z izvajanjem ukrepov za dvig nivoja lokalne samooskrbe v urbanih naseljih Mežiške doline.

Kazalnik rezultata 2: Število podprtih operacij

Kmetijstvo je najstarejša in s stališča preživetja najpomembnejša dejavnost. Pridelava hrane v domačem okolju postaja vse pomembnejša zaradi nestabilnih globalnih razmer v svetu. Vse večje je tudi povpraševanje po lokalno pridelani, sledljivi, zdravi in kakovostni hrani. V nasprotju s tem pa v trgovinah najdemo večinoma samo tujo zelenjavo, slovensko podeželje in kmetijstvo nazadujeta, stopnja samooskrbe v Sloveniji pa je le 35%. Lokalna prehranska samooskrba pa temelji na pridelavi hrane, ki izkorišča lokalne potencialne, v proces vključuje lokalno prebivalstvo, predvsem pa je blizu potrošniku.

Na območju LAS Mežiške doline smo prepoznali pomemben potencial v povečanju prehranske samooskrbnosti in vzpostaviti lokalnih verig s ciljem zagotavljanja varne, zdrave lokalne hrane tako za lokalne potrošnike, kot tudi za uvajanje lokalno pridelane hrane v šole, vrtce in druge javne ustanove na območju.

Prav tako pomembno je ohranjanje in oživljanje kulturne (snovne in nesnovne) in naravne dediščine ter tradicionalnih znanj in veščin podeželja. Ohranitev in nadaljnji razvoj tradicionalnih znanj je potencial območja, ki ga je potrebno spodbujati in nadgrajevati. Določenim tradicionalnim domačim obrtem grozi, da bodo utonile v pozabo. Tradicijo in stara znanja je potrebno ohraniti in znanja prenesti na mlajše generacije. Zaradi zmanjševanja osnovne kmetijske dejavnosti so se manjše kmetije usmerile v dopolnilne dejavnosti in iskanje novih tržnih priložnosti. Povečala se je pestrost turistične ponudbe na območju (turistične in izletniške kmetije, kmetije z nastanitvijo, ...) in tudi ponudba domačih pridelkov in izdelkov (suho mesnati izdelki, ržen kruh, pogača in drugi pekovski izdelki, med in izdelki iz medu, zelišča, čaji, ...). Ponudniki blaga in storitev na območju se trženja lotevajo samostojno, nepovezano in neorganizirano, kar zmanjšuje njihovo uspešnost. Nujno potrebno je ponudnike raznovrstnih pridelkov, izdelkov in storitev povezati in jih usmeriti v skupne promocijske in marketinške aktivnosti. V okviru tega cilja želimo lokalnim ponudnikom pomagati v smislu lažjega nastopa na tržišču (povezovanje v »mreže«) in okrepiti trženje. Prav tako pa bomo v okviru tega cilja poskrbeli tudi za ureditev mestnih tržnic v vseh štirih večjih krajih Mežiške doline

in s tem uredili prostor za nastop ponudnikov na lokalnem trgu in povezovanje lokalne ponudbe in povpraševanja. Mestne tržnice ne bodo namenjene le sami prodaji lokalnih pridelkov in izdelkov ampak jih bomo nadgradili z raznimi dogodki (dan krompirja/zelenjave, medeni dnevi, boljši sejem, menjalni dan, ...) in tako bodo s svojim programom doprinesle tudi k oživiljanju dogajanja v mestnih jedrih.

Aktivnosti za doseg tega cilja bodo usmerjene v zagotavljanje primerne prostora za lokalno ponudbo (tržnice), pripravo in izvajanje programa dogajanja na tržnicah, v povezovanje ponudnikov v celovito, kakovostno in inovativno ponudbo, s skupno promocijo in trženjem. Podprte bodo aktivnosti, za usposabljanje in svetovanje obstoječim lokalnim ponudnikom, animacijo novih (potencialnih) ponudnikov (prepoznavanje tržne priložnosti). Hkrati pa bodo podprte tudi aktivnosti namenjene lokalnemu prebivalstvu v smislu ozaveščanja o pomenu zdrave, lokalno pridelane hrane, o pomenu lokalnih proizvodov – »kupujmo lokalno, podpirajmo lokalne proizvajalce, Z izvedbo tovrstnih aktivnosti želimo obstoječim ponudnikom omogočiti boljše pogoje za rast in razvoj njihove dejavnosti, potencialne ponudnike pa podpreti pri njihovem prizadevanju za ohranjanje delovnih mest na kmetijah in k odpiranju novih delovnih mest na podeželju.

Povezovanje cilja A1 z drugimi cilji SLR:

1. Cilj se povezuje s ciljem A2, ki podpira aktivnosti v smeri ustvarjanja pogojev za nova delovna mesta skozi spodbujanje podjetnosti in aktiviranje človeških potencialov na območju. Pri delu z lokalnimi ponudniki in predvsem potencialnimi ponudniki in na drugi strani potrošniki, bomo sledili podjetniškim pobudam, idejam in predlogom, ki bi jih lahko uresničevali z aktivnostmi, ki podpirajo cilj A2. Še zlasti bomo pozorni na možne vsebine, ki bi jih lahko uresničevali skozi socialno podjetništvo oz. skozi družbeno odgovorno ekonomijo.
2. Cilj se povezuje s ciljem B1 – razvoj trajnostnega turizma. Z aktivnostmi za doseganje cilja A1 bomo krepili lokalno ponudbo pridelkov, izdelkov in storitev in v mrežo povezali akterje na tem področju – lokalna ponudba ni namenjena le lokalnemu prebivalstvu ampak je pomembna tudi v smislu razvoja turizma in pestrejšje turistične ponudbe. Organizirani ponudniki se lahko vključujejo v turistične produkte, ki povezujejo Mežiško dolino.
3. Cilj se povezuje in pozitivno vpliva na cilj D1 (inovativna partnerstva za pripravo in izvajanje aktivnosti za ranljive ciljne skupine), ki ga bomo, med drugim, dosegali tudi z aktivnostmi za medgeneracijsko povezovanje, prostovoljstvo, aktivno staranje, ... Program dogajanja na mestnih tržnicah bo vključeval tudi dogodke iz programov za različne ciljne skupine. Z ureditvijo mestnih tržnic bomo pridobili prostor za razne aktivnosti, namenjene širokemu krogu prebivalcev (na primer menjalni dan medgeneracijskega centra, zdrav zajtrk na ulici,)

Inovativnost – novi pristopi pri doseganju cilja:

Inovativnost se kaže v zajemanju ciljnih skupin, ki so jim aktivnosti namenjene. V preteklosti so bili na območju že nekateri poskusi združevanja in povezovanja ponudnikov, ki pa niso bili uspešni, saj je šlo bolj za enostranske »akcije«. Tokratne aktivnosti pa bodo usmerjene v ponudbo in povpraševanje. Jasno je, da lahko povečamo ponudbo, jo razširimo, popestrimo, ... Vendar pa ne moremo računati na dober rezultat, če na drugi strani ne bomo, z določenimi akcijami in aktivnostmi, spodbudili tudi potrošnikov. Inovativnost je torej v celovitem pristopu k spodbujanju pridelave/izdelave na eni in v spodbujanju lokalne potrošnje na drugi strani.

CILJ A2: Ustvariti pogoje za nova delovna mesta s spodbujanjem podjetnosti in aktiviranjem lokalnih človeških potencialov

Kazalnik rezultata: Število novo ustvarjenih delovnih mest

Kazalnik izkazuje spremembe, ki so nastale z izvajanjem ukrepov za spodbujanje, usmerjanje in razvoj podjetništva in socialnega podjetništva v urbanih naseljih in na podeželju Mežiške doline.

Potencial območja LAS so mladi, še posebej mladi brezposelni, ki se po zaključku šolanja vrnejo v domači kraj in iščejo svojo priložnost za razvoj kariere oz. poklicne poti. Potrebno je aktiviranje in pomoč mladim pri prepoznavanju podjetniških idej in njihovi realizaciji. Prav tako je treba okrepiti in povečati povezanost mladih z gospodarstvom v različnih oblikah sodelovanja. Na območju želimo okrepiti razvoj podjetništva, dati podporo ukrepom za povečanje podjetnosti, ustvarjalnosti in inovativnosti ter izvajati aktivnosti, ki bodo prispevale k spodbujanju podjetniške miselnosti. Predvsem pa želimo te aktivnosti ciljno usmeriti v razvoj produktov in storitev, ki so na območju potrebne. Podjetnim mladim je potrebno nuditi podporo pri raziskavi trga in jih usmeriti v tiste dejavnosti oz. v razvijanje tistih storitev, ki jih na območju ni in bi lahko predstavljale tržno nišo za uspeh novih podjetij in s tem novih delovnih mest. Povezovanje v inovativne podjetniške

skupine (neformalne mreže), ki delajo na iskanju priložnosti in razvoju novih, tržno zanimivih produktov lahko dajo priložnosti za nova delovna mesta, ki si jih mladi ustvarijo sami.

V Sloveniji sektor socialnega podjetništva močno zaostaja za povprečjem razvitosti v EU. Dejstvo je, da v tem sektorju obstajajo potenciali za oblikovanje novih, kvalitetnih delovnih mest, ki jih v Sloveniji za enkrat še nismo uspeli izkoristiti. Tudi na območju LAS smo razvoj socialnega podjetništva in zaposlovanja ranljivih ciljnih skupin v družbeno podprtih podjetniških iniciativah, prepoznali kot neizkoriščen potencial. Zato bomo podprli aktivnosti za vzpostavitev ustreznega podpornega okolja, ki bo omogočalo prepoznavanje priložnosti, razvoj inovativnih produktov ter bo zagotavljalo strokovno podporo pri zagonu in delovanju socialnih podjetij. Z aktivnostmi za uresničevanje tega cilja bomo podprli tudi konkretne podjetniške ideje in jih pomagali razviti do ustanovitve podjetja.

Povezovanje cilja A2 z drugimi cilji SLR:

1. Cilj A2 se povezuje s ciljem A1, kjer bodo sodelovali potencialni ponudniki in potrošniki, kjer prav tako lahko pričakujemo podjetniške pobude, ideje in vsebine, ki bi jih lahko uresničevali skozi nova podjetja ali socialno podjetništvo oz. skozi družbeno odgovorno ekonomijo.
2. Cilj A2 se pozitivno povezuje tudi s ciljem D1 (inovativna partnerstva za pripravo in izvajanje aktivnosti za ranljive ciljne skupine), saj je bistvo socialnega podjetništva, poleg družbeno koristnih vsebin, tudi zaposlovanje ranljivih ciljnih skupin. Aktivnosti za doseganje cilja D1, lahko ob dobrem načrtovanju in partnerskem sodelovanju prerastejo tudi v socialno podjetje.

Inovativnost – novi pristopi pri doseganju cilja:

Za doseganje cilja A2 se načrtuje nov pristop k delu z mladimi. Ni dovolj, da mlade splošno izobrazimo in usposobimo za podjetniško razmišljanje in ukrepanje. Pomembneje je, da z njimi delamo na konkretnih rešitvah, da je delo ciljno usmerjeno, pa četudi le z manjšo skupino potencialnih podjetnikov. Pomemben je pristop povezovanja aktivnih mladih s konkretnimi potrebami v gospodarstvu ali s prepoznanimi potrebami v okolju.

Tematsko področje B: Razvoj osnovnih storitev

CILJ B1: Razvoj trajnostnega turizma - Mežiška dolina kot turistični produkt za 3E turizem, ki zadovoljuje zahtevne domače in tuje goste in se promovira z uporabo modernih komunikacijskih orodij

Kazalnik rezultata: Število novih turističnih produktov

Kazalnik izkazuje doseženo vrednost iz ukrepi za razvoj lokalnega turizma z uvajanjem novih in povezovanjem obstoječih produktov Mežiške doline.

V Mežiški dolini je, kljub velikim potencialom, turizem še vedno ena izmed ne dovolj izkoriščenih, razvojnih priložnosti območja. Turistični ponudniki se vsak zase trudijo, da bi čim bolj predstavili svojo ponudbo in jo uspešno tržili. Turist pa danes želi svoje počitnice preživeti aktivno, se zabavati, spoznavati nove stvari in se učiti. Odgovor na te potrebe je v povezovanju turističnih ponudnikov, oblikovanju skupnih inovativnih in trajnostno naravnanih produktov ter učinkovitejše skupno izvajanje promocije in trženja. Priložnost je torej v povezovanju turističnih ponudnikov znotraj območja, v povezovanju v okviru regijske destinacijske organizacije (RDO Koroška) in tudi v čezmejnem povezovanju na območju Geoparka Karavanke. Pomembno pa je tudi tematsko povezovanje – Slovenska pot kulture železa in Evropska pot železa. Pomemben potencial je tudi v obnovi, oživljanju in vključevanju naravne, kulturne in tehniške dediščine v turistično ponudbo območja LAS. Povezanost območja, izboljšana kakovost, privlačnost in konkurenčnost ter učinkovitejše trženje turistične ponudbe bodo vplivali na povečanje prihodkov ter ohranjanje obstoječih in ustvarjanje novih delovnih mest.

Za doseganje tega cilja bodo podprte aktivnosti za razvoj novih turističnih produktov (povezane zgodbe Mežiške doline), aktivnosti za povezovanje obstoječih produktov v celovito ponudbo Mežiške doline in aktivnosti v povezavi z ohranjanjem dediščine območja in z vključevanjem le – te v turistično ponudbo. Podprta bo obnova in razvoj male turistične infrastrukture v povezavi z vsebino (objekti z zgodbo) z namenom povečanja kvalitete in raznovrstnosti ponudbe. Podprli bomo tudi aktivnosti za povečanje prepoznavnosti Mežiške doline kot enotnega turističnega produkta s sodobnimi pristopi.

Povezovanje cilja B1 z drugimi cilji SLR:

1. Cilj B1 se povezuje s ciljem B2, kjer bodo, med drugim, podprte tudi aktivnosti za razvoj kulturnih dejavnosti, ki se bodo lahko vključevale v turistično ponudbo območja.

2. Cilj B1 se povezuje tudi s ciljem A1, kjer bomo okrepili lokalno ponudbo pridelkov in izdelkov, ter oživili mestne tržnice v dolini. Rezultati tovrstnih aktivnosti se navezujejo tudi na turistično ponudbo. Mreža ponudnikov lokalne hrane, oblikovalcev lokalnih izdelkov domače obrti in ostale povezave, ki bodo nastale v okviru projekta, bodo vključevale tudi nekatere turistične ponudnike, vsekakor pa bodo te povezave koristne tudi pri oblikovanju celovite turistične ponudbe območja.

Inovativnost – novi pristopi pri doseganju cilja:

K doseganju tega cilja SLR bomo pristopili z inovativnimi načini povezovanja turistične ponudbe in povezovanjem izkušenj, doživetij in izobraževanja. Predvsem pa z novimi pristopi za promocijo in trženje povezanih zgodb Mežiške doline.

CILJ B2: Dvig kvalitete bivanja za prebivalce Mežiške doline.

Kazalnik rezultata: Število podprtih operacij

Kazalnik izkazuje obseg ukrepov oz. aktivnosti, ki so bile izvedene za dvig ravni kvalitete bivanja v Mežiški dolini.

Razvoj lokalne infrastrukture in lokalnih osnovnih storitev na podeželskih območjih je bistveni element prizadevanj za uresničitev potenciala rasti in spodbujanje trajnosti podeželskih območij. Na vsa področja razvoja ima velik vpliv dobro vzpostavljena in razvita mreža osnovnih storitev, ki so pomembne tako za gospodarstvo kot za podeželsko prebivalstvo, saj so osnova za dobro počutje prebivalcev. Ker nam je analiza območja pokazala, da imamo izrazit primer depopulacije (zmanjšanje števila prebivalcev v dolini za 1000 v nekaj letih), smo si kot cilj postavili, da izboljšamo nivo kvalitete bivanja v naši dolini in s tem omilimo omenjeni problem.

V dolini že imamo nekaj rekreacijske infrastrukture (otroška in športna igrišča, trim steze, prostori za aktivnosti na prostem, prostori za kulturne in ostale dejavnosti...), vendar pa so povečini v urbanih središčih, na podeželju pa je premalo. Imamo klasične kulturne prireditve, manj je možnosti je za kulturne dejavnosti mladih in njihovo izražanje, še vedno se kaže potreba po mladinskih prostorih in programih za mlade. Na območju je nekaj stavb oz. prostorov, ki so prazni, brez vsebine in predstavljajo možnosti za koristno izrabo za mladinske dejavnosti, kulturne, izobraževalne dejavnosti in drugo.

Cilj dvig kvalitete bivanja prebivalcev Mežiške doline bomo dosegali z aktivnostmi za razvoj dejavnosti za prosti čas in kulturnih dejavnosti s poudarkom na aktiviranju otrok in mladine, vključno z zagotavljanjem potrebne infrastrukture. Prav tako bomo podprli aktivnosti za zdravje prebivalstva – spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga vseh starostnih skupin prebivalcev, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje. Pomemben dejavnik kvalitete bivanja je tudi varnost v širšem smislu, zato bomo podprli dejavnosti izobraževanja, osveščanja, usposabljanja za varnost v vseh pogledih – boj proti drogam, zdravo življenje, ekologija, požarna varnost,

Povezovanje cilja B2 z drugimi cilji SLR:

1. Cilj B2 se povezuje s ciljem B1, katerega ukrepi podpirajo razvoj turizma in z njim povezanih dejavnosti. V okviru cilja B2 želimo z vlaganji v razvoj lokalnih storitev zagotoviti podporo razvoju turizma in hkrati lokalnim prebivalcem omogočiti privlačno in urejeno življenjsko okolje.
2. Cilj B2 se povezuje tudi s ciljem D1, kjer podpiramo vzpostavljanje partnerstev in izvajanje aktivnosti za povečanje kakovosti življenja, aktivno staranje ter zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.

Inovativnost – novi pristopi pri doseganju cilja:

Nove pristope v okviru uresničevanja tega dela SLR pričakujemo predvsem od mladih, ki bodo s svojimi predlogi in idejami delali v smislu dviga kvalitete življenja na vseh področjih.

Tematsko področje C: Varstvo okolja in ohranjanje narave

CILJ C1: Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave

Kazalnik rezultata: Število vzpostavljenih mrež za prenos znanja na področju varovanja okolja in energetske učinkovitosti.

Kazalnik izkazuje spremembe, ki so nastale z izvajanjem ukrepov za dvig nivoja znanja in poznavanja okoljske problematike in pozitivne osveščenosti prebivalstva.

Koroška je po številu različnih rastlinskih in živalskih vrst med bogatejšimi regijami, na območju pa je tudi veliko redkih in ogroženih vrst. Gozdovi Mežiške doline pa so, poleg svoje osnovne vloge, pomembni tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti. 30% območja LAS spada pod območje Nature 2000. Pomembna naravna danost pa so še Krajinski park Topla in druga posebna območja. Pomen izrednih naravnih danosti na območju ni dovolj poudarjen ostaja premalo poznan in upoštevan. Pomembno je, da najprej izobrazimo in osvestimo lokalne prebivalce s poudarkom na otrocih in mladini, potem pa lahko ta naš potencial primerno vključimo tudi v turistično ponudbo. Aktivnosti, ki bodo podprte za doseganje tega cilja bodo v smislu urejanja tematskih poti, vzpostavljanja mladinskih taborov, centrov za doživljajsko učenje mladih, učilnice v naravi, Podprli bomo aktivnosti za informiranje, izobraževanje, usposabljanje in dvig osveščenosti prebivalcev na področju rabe obnovljivih virov in okoljskega osveščanja. Podprli bomo tudi aktivnosti oz. operacije, ki bodo prispevale k varovanju okolja (raba naravnih materialov, zmanjšanje odpadkov, male čistilne naprave ipd) in k spodbujanju trajnostne mobilnosti na območju LAS.

Povezovanje cilja C1 z drugimi cilji SLR:

1. Cilj C1 se povezuje s ciljem B1 – razvoj trajnostnega turizma - varovana območja in območja s prepoznavnimi značilnostmi bodo imela pomembno vlogo pri nadaljnjem razvoju turizma na območju LAS.
2. Cilj C1 se povezuje tudi s ciljem A2, saj je okoljska problematika ena izmed tistih tem, ki jih vključuje družbeno koristna ekonomija oz. socialno podjetništvo (napr. center ponovne uporabe).

Inovativnost – novi pristopi pri doseganju cilja:

Inovativnost bo v iskanju novih načinov za informiranje in osveščanje prebivalcev in v izvirnih akcijah, ki jih bomo izvajali za vse ciljne skupine – otroci, mladostniki, starejši,

Tematsko področje D: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

CILJ D1: Vzpostaviti inovativna partnerstva za oblikovanje in izvajanje aktivnosti za prepoznane ranljive ciljne skupine na območju Mežiške doline

Kazalnik rezultata: Število inovativnih partnerstev na področju zmanjševanja tveganja socialne izključenosti in revščine

Na območju LAS smo opredelili naslednje ranljive ciljne skupine: **mladi** (ker nam bežijo z območja), **ženske** (predvsem starejše, osamljenke in na robu revščine ter žene iz družin priseljencev), **starejši** (ker se nam populacija na območju izrazito stara) in **ljudje z omejitvami/omejeno delazmožnostjo** (ker so zaradi omejitev potisnjeni na rob družbe, pa bi še radi bili koristni).

Na območju LAS imamo inštitucije in društva, ki izvajajo aktivnosti za posamezne skupine prebivalcev in so za svoj krog uporabnikov zelo aktivna. Vendar pa smo skozi razgovore z vsemi akterji ugotovili, da bi s povezovanjem aktivnosti lahko dosegli širši krog uporabnikov, spodbudili samopomoč, prostovoljstvo, medgeneracijsko sodelovanje, Tako smo si zastavili cilj, da vzpostavimo partnerstva in na ta način povežemo že obstoječe aktivnosti in spodbudimo ustvarjanje novih priložnosti. Podprli bomo aktivnosti za vzpostavljanje partnerstev, ki bodo skupaj oblikovale aktivnosti za ranljive ciljne skupine za povečanje kakovosti življenja, aktivno staranje ter zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine. Podprli bomo aktivnosti kot so na primer aktivnosti medgeneracijskih centrov, SOCIALNI SERVIS – poceni storitve za pomoči potrebnim (povezovanje institucij CSD, ALTRA, Dom starostnikov, Medgeneracijski centri), laična pomoč starejšim, SOS servis, usposabljanje za življenje, socialno vključevanje migrantov, zdravje prebivalstva (preventiva, osveščanje, odnos do ranljivih skupin, ...ter programi za posamezne ciljne skupine (invalidi, starejši, odvisniki, osebe s posebnimi potrebami, ...)

Povezovanje cilja D1 z drugimi cilji SLR:

1. Cilj D1 se povezuje s ciljem A2, saj je bistvo socialnega podjetništva, poleg družbeno koristnih vsebin, tudi zaposlovanje ranljivih ciljnih skupin. Aktivnosti za doseganje cilja D1, lahko ob dobrem načrtovanju in partnerskem sodelovanju prerastejo tudi v socialno podjetje (npr. socialna kavarna)
2. Cilj D1 se povezuje tudi s ciljem B2 – dvig kvalitete bivanja za prebivalce območja LAS, ki podpira razvoj dejavnosti za prosti čas in spodbuja aktivni življenjski slog.

Inovativnost – novi pristopi pri doseganju cilja:

Nov pristop bo predvsem v partnerskem povezovanju akterjev, ki so na tem področju že aktivni, v povezovanju in prepletanju aktivnosti ter v dodani vrednosti za koristnike, ki jo bodo dobili skozi razširjeno dejavnost.

Preglednica 19: Kazalniki uspešnosti EKSRP

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	1	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	4	16
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	40%	100%
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	30%	100%
Število novih turističnih produktov	1	3
Število vzpostavljenih mrež za prenos znanja na področju varovanja okolja in energetske učinkovitosti	0	1

Preglednica 20: Kazalniki uspešnosti ESRR

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	4	10
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	40%	100%
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	30%	100%
Število delujočih mrež za dvig lokalne samooskrbe v urbanih naseljih Mežiške doline	0	1
Število vzpostavljenih inovativnih partnerstev na področju zmanjševanja tveganja socialne izključenosti in revščine	1	3
Število vzpostavljenih mrež za prenos znanja na področju varovanja okolja in energetske učinkovitosti	0	2
Število podprtih partnerstev	0	1
Število deležnikov na lokalni ravni, vključenih v izvajanje projektov CLLD	0	10

ESPR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest		
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami		
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem		
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije		

LAS Mežiške doline je uspešno deloval že v preteklem programskem obdobju. Obsegala je območje štirih občin: Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem. Upravljapec LAS je bilo razvojno podjetje A.L.P. PECA d.o.o.. Z aktivnostmi za vzpostavitev LAS za novo programsko obdobje smo pričeli že v letu 2013. Pripravili smo štiri predstavitvene delavnice za splošno javnost, po eno v vsaki občini. Udeležencem smo predstavili dosežke LAS v preteklem obdobju in jih pozvali, da aktivno sodelujejo pri pripravi SLR za novo programsko obdobje. O LAS in koristno porabljenih sredstvih LEADER smo govorili tudi v oddaji na Koroškem radiu »Sredina sredica« ob zaključku programskega obdobja.

Z aktivnostmi smo nadaljevali tudi v letu 2014. Udeleževali smo se sestankov, delavnic, posvetov, ki jih je organiziralo MKGP, Mreža za razvoj podeželja ali Društvo za razvoj slovenskega podeželja. Lokalno prebivalstvo je bilo vseskozi obveščeno o aktualnem dogajanju, saj smo na spletni strani sproti objavljali informacije in gradiva s posvetov LAS, predstavitev ministrstev, ... V februarju 2015 smo ponovno začeli aktivno informirati in animirati prebivalce območja LAS. V sodelovanju s KGZ Celje, svetovalna služba Prevalje smo izvedli tri informativne predstavitve programa CLLD za prebivalce Mežiške doline.

10.1 Opis poziva za oblikovanje LAS in postopek ustanovitve LAS

Župani občin Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem, so se na sestanku 23.3.2015 odločili, da območje pogodbenega partnerstva LAS Mežiške doline zajema območje navedenih štirih občin, ker se soočajo s skupnimi potrebami in izzivi ter skupnimi cilji uresničevanja lokalnih potreb. Na istem srečanju so upravljavcu LAS iz preteklega obdobja, podjetju A.L.P. PECA d.o.o. poverili nalogo, da organizira in koordinira vse postopke za ustanovitev pogodbenega partnerstva in da prevzame tudi nalogo koordinatorja pri pripravi SLR.

Na spletni strani <http://www.las-md.si/>, je bil dne 8.5.2015 objavljen *Javni poziv za vstop v partnerstvo v lokalni akcijski skupini za razvoj podeželja na območju občin Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem*. V partnerstvo so bili povabljeni predstavniki javnega, ekonomskega in zasebnega sektorja, ki imajo stalno prebivališče, sedež ali registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju štirih občin Mežiške doline in tisti, ki imajo sedež izven območja LAS, vendar delujejo na območju LAS. Članstvo v LAS je prostovoljno. V pozivu je bilo opredeljeno tudi, kaj se pričakuje od članov LAS.

Javnemu pozivu je bila priložena *Izjava o nameri o vstopu v pogodbeno partnerstvo LAS Mežiške doline*, ki jo je bilo potrebno predložiti do 30.5.2015 na naslov A.L.P. PECA d.o.o.. Javni poziv za članstvo v LAS Mežiške doline bo odprt do zaključka programskega obdobja 2014-2020.

30. 6. 2015 je bilo organizirano prvo informativno srečanje potencialnih partnerjev za oblikovanje pogodbenega partnerstva LAS Mežiške doline, kjer je bilo udeležencem iz celotnega območja LAS predstavljena prva analiza območja in SWOT analiza, ki je bila pripravljena na delavnicah z različnimi akterji na območju. Seznanili pa so se tudi z nalogami LAS in postopkom do ustanovitve LAS.

16.9.2015 je bilo organizirano drugo srečanje partnerjev LAS Mežiške doline. Člani so se seznanili tudi s potekom formalnega postopka ustanavljanja pogodbenega partnerstva LAS Mežiške doline. Udeleženci so ponovno pregledali dopolnjeno SWOT analizo območja in obravnavali pregled projektnih idej po posameznih področjih ukrepanja, predlog ciljev po področjih in ukrepe za doseganje ciljev in ukrepov.

Pogodbeno partnerstvo LAS Mežiške doline je bila ustanovljena na ustanovni skupščini 09.10.2015 s podpisom Pogodbe o ustanovitvi in delovanju LAS Mežiške doline za programsko obdobje 2014 – 2020. K podpisu pogodbe je pristopilo 46 ustanovnih članov.

10.2 Opis aktivnosti (predstavitve, sestanki, povezovanje),

S številnimi sestanki, delavnicami in srečanji posameznih skupin smo v pripravo SLR vključili širok krog prebivalcev Mežiške doline. Organizirani so bili delovni sestanki z zainteresiranimi lokalnimi akterji na katerih se je pripravljala SWOT analiza, oblikovale so se razvojne potrebe in možnosti območja LAS, določali glavni cilji, tematska področja ukrepanja, ukrepi ter finančna razporeditev sredstev med tematska področja.

Predstavitve, tematski sestanki, srečanja s posameznimi interesnimi skupinami:

28.1.2015	Ravne	Sestanek delovne skupine za pripravo SLR pri ALP PECA – pregled tematskih področij, analize stanja območja LAS, ki je bila pripravljena že v letu 2014, načrtovanje
23.2.2015	Prevalje	Predstavitve programa CLLD, potek priprave SLR in povabilo k sodelovanju pri pripravi SLR – širša javnost, 77 udeležencev
23.2.2015	Črna	Predstavitve programa CLLD, predstavitev poteka priprave SLR in povabilo k sodelovanju pri pripravi SLR – širša javnost, 28 udeležencev

24.2.2015	Prevalje	Predstavitve programa CLLD, predstavitev poteka priprave SLR in povabilo k sodelovanju pri pripravi SLR – širša javnost, 47 udeležencev
23.3.2015	Ravna	Sestanek z župani MD, kjer je bila podana pobuda za oblikovanje lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline in sprejet dogovor za vodenje in koordinacijo priprave SLR
8.4.2015	Loška dolina	Delovno srečanje v Loški dolini – NVO območja in LAS Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom – pogovor na temo možnih projektov sodelovanja, primeri dobrih praks in izmenjava izkušenj za pripravo SLR
22.4.2015	Prevalje	Delovni obisk predstavnikov LAS in NVO iz Notranjsko-Kraške regije – predstavitev LAS, delo pri SLR, izmenjava mnenj, predlogov in načrtovanje sodelovanja
6.5.2015	Ravne	Delovna skupina za pripravo SLR – predstavitev CLLD, možnosti črpanja sredstev iz dveh skladov in tematska področja ukrepanja po vsebini
4.6.2015	Ravne	Sestanek na CSD Ravne – četrto tematsko področje, ranljive skupine – določitev, potrebe, potencial združevanja, cilj področja in možni ukrepi
10.6.2015	Šentjanž	Delovno srečanje s predstavniki turističnih kmetij na območju LAS in predstavniki LAS Mislinjske in Dravske doline – predstavitev idej za projekte sodelovanja
15.6.2015	Ravne	Sestanek delovne skupine za pripravo SLR – analiza potreb, razširjena SWOT analiza + potrebe, izzivi in možni ukrepi. Oblikovanje možnih ciljev po področjih ukrepanja.
3.8.2015	Ravne	Sestanek na Koroškem medgeneracijskem centru - oblikovanje razvojnih potreb in priložnosti, projektne ideje, možnosti povezovanja in opredelitve tematskih področij
5.8.2015	Ravne	Sestanek delovne skupine za pripravo SLR – oblikovanje splošnih in specifičnih ciljev po področjih ukrepanja, ukrepi za uresničevanje ciljev
20.8.2015	Ravne	Sestanek delovne skupine za pripravo SLR – nadaljevanje dela pri oblikovanju splošnih in specifičnih ciljev po področjih ukrepanja, ukrepi za uresničevanje ciljev
25.8.2015	Ravne	Sestanek z Območno obrtno podjetniško zbornico – obravnava izzivov, potreb in možnosti za področje A – delovna mesta
26.8.2015	Ravne	Sestanek pri društvu ALTRA –področje D, ranljive skupine – določitev, potrebe, potencial združevanja, cilj področja in možni ukrepi, povezovanje, delovna mesta, socialno podj.
27.8.2015	Dravograd	Sestanek s predstavniki RRA Koroška – pregled ciljev in ukrepov RRP za Koroško – skladnost ciljev in ukrepov SLR in RRP, pregled možnih regijsko podprtih projektov
7.9.2015	Ravne	Sestanek s predstavniki Društva za zaščito živali – možnosti socialnega podjetništva, povezovanje tematskega področja A – delovna mesta in D – aktivnosti za ranljive skupine
9.9.2015	Mežica	Sestanek s predstavniki lokalne skupnosti in nekaterih NVO – pregled vsebine SLR, obravnava ciljev in ukrepov ter finančna razporeditev sredstev med področji ukrepanja
14.9.2015	Prevalje	Sestanek s predstavniki lokalne skupnosti in nekaterih NVO – pregled vsebine SLR, obravnava ciljev in ukrepov ter finančna razporeditev sredstev med področji ukrepanja
14.9.2015	Ravne	Sestanek s predstavniki Zadruga Dobrota z.b.o. – socialno podjetje, ki želi povezati ostale ideje glede socialnih vsebin
15.9.2015	Črna	Sestanek s predstavniki lokalne skupnosti in nekaterih NVO – pregled vsebine SLR, obravnava ciljev in ukrepov ter finančna razporeditev sredstev med področji ukrepanja
15.9.2015	Ravne	Sestanek s predstavniki lokalne skupnosti in nekaterih NVO – pregled vsebine SLR, obravnava ciljev in ukrepov ter finančna razporeditev sredstev med področji ukrepanja
17.9.2015	Ravne	Delovna skupina za pripravo SLR – oblikovanje ciljev, ukrepov, kazalnikov in finančna razdelitev sredstev – povzetek razprav na sestankih in delavnicah, priprava predloga SLR
1.10.2015	Mežica	Sestanek z župani občin – pregled osnutka SLR, cilji in ukrepi, dodeljevanje sredstev
9.10.2015	Ravne	Ustanovna skupščina - predstavitev osnutka SLR članom LAS
19.10.2015	Ravne	Sestanek z župani štirih občin – pregled osnutka SLR, cilji in ukrepi, dodeljevanje finančnih sredstev
20.10.2015	Ravne	Delovni sestanek UO LAS – predstavniki vseh treh sektorjev, pregled SLR – cilji, ukrepi, razdelitev sredstev – predlogi sprememb, usklajevanje
26.10.2015	Ravne	Delovni sestanek UO LAS – predstavniki vseh treh sektorjev - pregled in potrditev SLR

Na območju vseh štirih občin smo izvajali delavnice najprej za predstavitev CLLD, in povabilo k sodelovanju pri pripravi SLR ter za zbiranje projektnih predlogov, ki bodo osnova za pripravo strategije. V drugem krogu so bile delavnice namenjene pripravi SWOT analize ter analize potreb in možnosti LAS. V septembru pa smo na delavnicah že delali na načrtovanju ciljev in ukrepov ter v nadaljevanju tudi na razporeditvi sredstev po posameznih ciljih.

Ciljna skupina: posamezniki, podjetja, društva, javni zavodi, kmetje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji,....:

21.5.2015	Ravne	Delavnica za pripravo SLR – predstavitev CLLD, poglavja SLR, tematska področja ukrepanja, predstavitev analize stanja, zbiranje projektnih idej
26.5.2015	Prevalje	Delavnica za pripravo SLR – predstavitev CLLD, poglavja SLR, tematska področja ukrepanja, predstavitev analize stanja, zbiranje projektnih idej
28.5.2015	Mežica	Delavnica za pripravo SLR – predstavitev CLLD, poglavja SLR, tematska področja ukrepanja, predstavitev analize stanja, zbiranje in obravnava projektnih idej
1.6.2015	Jamnica	Delavnica za pripravo SLR s predstavniki turističnih kmetij na območju LAS – projektne ideje, tematska področja, pregled analize stanja, priprava SWOT, razvojne potrebe in možnosti
2.6.2015	Črna	Delavnica za pripravo SLR – predstavitev CLLD, poglavja SLR, tematska področja ukrepanja, predstavitev analize stanja, zbiranje projektnih idej
11.6.2015	Prevalje	Delavnica za pripravo SLR (lokalna skupnost, javne institucije, občinski svetniki) – predstavitev analize stanja, obravnava in dopolnjevanje SWOT, potenciali, analiza potreb, pregled projektih idej območja
18.6.2015	Ravne	Delavnica za pripravo SLR - predstavitev analize stanja, obravnava in dopolnjevanje SWOT, potenciali, analiza potreb, pregled projektih idej območja (predstavniki NVO)
30.6.2015	Ravne	Delavnica za pripravo SLR - predstavitev analize stanja, obravnava in dopolnjevanje SWOT, potenciali, analiza potreb, pregled projektih idej območja (potencialni člani LAS s celotnega območja, trije sektorji)
23.7.2015	Prevalje	Delavnica za pripravo SLR - predstavitev analize stanja, SWOT, potenciali, analiza potreb, pregled projektih idej območja, projekt sodelovanja proizvajalcev aronije na Koroškem (kmetje in ostali pridelovalci jagodičevja)
24.9.2015	Ravne	Delavnica za pripravo SLR – pregled razporejenih projektnih idej, tematska področja, splošni in specifični cilji, ukrepi za uresničevanje ciljev (predstavniki NVO z območja LAS)
30.9.2015	Ravne	Delavnica za pripravo SLR – tematska področja, splošni in specifični cilji, ukrepi za uresničevanje ciljev (člani LAS s celotnega območja, vsi trije sektorji)

Objave na spletni strani, na lokalnih KTV - obveščanje širše javnosti

13.2.2015	Objava uradno potrjenega PRP
8.5.2015	Javni poziv za članstvo v LAS
12.5.2015	Povabilo k predložitvi projektnih idej
15.5.2015	Vabilo na delavnice za pripravo SLR v obdobju 15.5. – 2.6.
15.06.2015	Vabilo na posvet o CLLD
17.6.2015	Objava potrjene Uredbe CLLD
30.6.2015	I. INFO srečanje potencialnih članov LAS, delavnica za pripravo SLR
16.9.2015	II. INFO srečanje članov LAS, delavnica za pripravo SLR
5.10.2015	Vabilo na ustanovno skupščino LAS
9.10.2015	Novica o ustanovitvi pogodbenega partnerstva LAS
Objave povabil na delavnice na kabelskih TV po dolini:	
	KTV Ravne: 15.5. – 21.5.2015
	KTV Prevalje: 21.5. – 26.5.2015
	KTV Mežica: 22.5.2 – 28.5.2015
	KTV Črna: 28.5. – 2.6.2015
1.7.2015	Oddaja na Koroškem radiu »Sredina sredica« glede priprave na novo programsko obdobje, CLLD in o poteku delavnic za pripravo SLR

10.3 Opis postopka vključevanja lokalnih akterjev v pripravo SLR

Pri pripravi analize območja LAS so sodelovale vse strokovne institucije, ki so nam zagotovile potrebne podatke in informacije (KGZ Celje, CSD Ravne, Statistični urad, GZS OZ Koroška in druge).

V zgornjih preglednicah je kronološko opisan postopek priprave SLR in kako so zainteresirani akterji sodelovali pri vseh ključnih fazah oblikovanja SLR. Na številnih srečanjih, sestankih in delavnicah je postopoma nastajala naš SLR, ki je plod dela posameznikov, društev, lokalnih skupnosti, strokovnih institucij in še koga. Verjamemo, da smo pri pripravi uspešno prešli vse ključne faze priprave SLR in, da je nastali dokument realen, kvaliteten in bo dobra podlaga za nadaljnje delo LAS Mežiške doline.

11 Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

11.1 Vključevanje strokovnih organizacij v pripravo SLR

V večmesečnem postopku priprave SLR so s svojim znanjem, izkušnjami in predvsem vsebinskimi predlogi konstruktivno sodelovale tudi strokovne organizacije, ki delujejo na območju LAS. V ta namen smo organizirali delavnice, predstavitve in razgovore/debate na določeno tematiko (podrobneje v poglavju 10). Osnova za celoten postopek določanja potreb/izzivov, splošnih in specifičnih ciljev, ter ukrepov za njihovo uresničenje, je bila dobro pripravljena analiza stanja območja z SWOT analizo in analiza razvojnih potreb. Pripravili smo strategijo za lokalni razvoj in prepričani smo, da bomo z javno-zasebnih partnerstvom, med sektorskim sodelovanjem ter ob pomoči sredstev CLLD in lastnih človeških in finančnih virov prispevali k celovitemu in trajnostnemu razvoju naše Mežiške doline.

Strokovne organizacije, ki so sodelovale pri pripravi SLR: Kmetijsko gozdarski Zavod Celje, Območna obrtno podjetniška zbornica, Regionalna razvojna agencija za Koroško, Center za socialno delo Ravne, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Koroški pokrajinski muzej.

S celotnim postopkom priprave SLR smo uresničevali načelo oz. pristop »od spodaj navzgor«, saj smo cilje in ukrepe za doseg le-teh oblikovali na osnovi pobud in predlogov, ki izhajajo iz potreb lokalnega okolja. Pri izdelavi SLR smo si vseskozi prizadevali za med sektorsko in partnersko sodelovanje.

11.2 Geografsko področje, ki ga pokrivata sklada

SLR Mežiške doline se bo financirala iz dveh skladov in sicer:

- **Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)**
Sredstva tega sklada se bodo porabila na celotnem območju Mežiške doline. V skladu z Uredbo CLLD, se lahko iz EKSRP financirajo operacij na celotnem območju, saj v Mežiški dolini nimamo kraja z več kot 10.000 prebivalci.
- **Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)**
Sredstva iz tega sklada se bodo uporabila v urbanih območjih v Mežiški dolini in sicer: Ravne na Koroškem, Dobja vas, Kotlje, Prevalje, Leše, Mežica, Žerjav in Črna na Koroškem,

11.3 Tematska področja, ukrepi po posameznem skladu

Tematsko področje ukrepanja A: Ustvarjanje novih delovnih mest (sredstva 379.053,15€)

Sklad EKSRP – vrednost za področje ukrepanja 224.903,08€

Ukrep 2

Ureditev mestnih tržnic v Mežiški dolini ter vzpostavitev modela za njihovo delovanje.

Ukrep 3

Spodbujanje, usmerjanje in razvoj podjetništva in socialnega podjetništva s poudarkom na razvoju potrebnih/želenih storitev na območju in razvoju novih, inovativnih produktov

Sklad ESRR - vrednost za področje ukrepanja 154.150,07€

Ukrep 1 – ukrep se bo izvajal le v obliki partnerstva

Dvig nivoja lokalne samooskrbe v urbanih naseljih Mežiške doline z vzpostavitvijo mreže (kooperative) ponudnikov in uporabnikov ter dvig nivoja zavedanja prebivalstva o pomenu zdrave hrane in aktivnega življenjskega sloga.

Ukrep 3 – ukrep se lahko izvaja tudi v obliki partnerstev

Spodbujanje, usmerjanje in razvoj podjetništva in socialnega podjetništva s poudarkom na razvoju potrebnih/želenih storitev na območju in razvoju novih, inovativnih produktov

Ukrep 3 (predvideva se vključitev v projekt sodelovanja LAS – Zgodbe rok in krajev, predvidena sredstva 19.975,19€)

Tematsko področje ukrepanja B: Razvoj osnovnih storitev (sredstva 723.172,81€)

Sklad EKSRR – vrednost za področje ukrepanja 723.172,81€

Ukrep 4

Razvoj lokalnega turizma z uvajanjem novih in s povezovanjem obstoječih produktov v celovito ponudbo Mežiške doline. Obnova in razvoj male turistične infrastrukture v povezavi z vsebino z namenom povečanja raznovrstnosti ponudbe ter aktivnosti za povečanje prepoznavnosti Mežiške doline s sodobnimi pristopi. Podpora aktivnostim za ohranitev kulturne in tehniške dediščine, inovativnim načinom njene interpretacije ter njeno vključevanje v turistično ponudbo doline.

Ukrep 5

Podpora aktivnostim za razvoj dejavnosti za prosti čas, razvoj kulturnih dejavnosti in za spodbujanje aktivnega življenjskega sloga, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.

Tematsko področje ukrepanja C: Varstvo okolja in ohranjanje narave, (sredstva 248.366,06€)

Sklad EKSRR – vrednost za področje ukrepanja 11.154,26€

Ukrep 6

Podpora aktivnostim za spoznavanje in ohranjanje narave na območju NATURE 2000 in drugih območjih s posebnimi naravnimi danostmi, v povezavi z doživljaljskimi zgodbami, »učilnicami v naravi« ter tematskimi učnimi potmi.

Sklad ESRR - vrednost za področje ukrepanja 237.211,80€

Ukrep 7 - ukrep se bo izvajal le v obliki partnerstva

Podpora okoljsko naravnanim aktivnostim lokalnega prebivalstva in za lokalno prebivalstvo ter podpora aktivnostim za spodbujanje trajnostne mobilnosti

Tematsko področje ukrepanja D: Večja vključenost mladih in žensk ter drugih ranljivih skupin (sredstva 205.917,46.€)

Sklad ESRR - vrednost za področje ukrepanja 205.917,46€

Ukrep 8 - ukrep se bo izvajal le v obliki partnerstva

Podpora aktivnostim za oblikovanje in izvajanje mreže storitev za ranljive ciljne skupine za povečanje kakovosti življenja, aktivno staranje ter zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine

11.4 Podrobnejši opis prenosa ciljev v ukrepe in odgovornost za izvajanje

Tematsko področje ukrepanja A: Ustvarjanje novih delovnih mest

CILJ A1: Razvoj ponudbe in povpraševanja po lokalnih proizvodih in storitvah za večjo trajnostno lokalno samooskrbo ter za boljši ekonomski položaj območja in nova delovna mesta.

Ukrep 1: Podpora lokalnim pridelovalcem hrane in drugim ponudnikom lokalnih proizvodov skozi svetovanje, usposabljanje in povezovanje v mrežo za izrabo endogenih potencialov podeželja ter dvig lokalne samooskrbe.

S tem ukrepom želimo lokalne ponudnike povezati, jih spodbuditi in animirati za aktivnejši nastop na lokalnem in širšem trgu. Okrepiti želimo njihovo zavedanje o pomenu proizvodnje in trženja izdelkov z višjo dodano vrednostjo, da bodo lahko prepoznali svojo tržno priložnost na lokalnem nivoju in kasneje tudi na širšem območju. Povpraševanje po »lokalnem« se povečuje, kar je priložnost za vzpostavitev kratkih verig in zagotavljanje trajnostne oskrbe lokalnega območja. Prav tako so za ohranjanje podeželja pomembna tradicionalna znanja, ki jih je potrebno ohranяти in prenašati na mlajši rod. Povezovanje ponudnikov lokalnih proizvodov v mreže in skupen nastop na trgu lahko poveča možnosti posameznika za uspeh in daje možnosti za ustvarjanje novih delovnih mest.

Ukrep je namenjen:

- izobraževanju in usposabljanju obstoječih in potencialnih ponudnikov
- večanju obsega in pestrosti pridelave/predelave lokalnih pridelkov in izdelkov (animacija, motivacija, izobraževanje,...),
- vključevanje tradicionalnih znanj v ponudbo območja in spodbujanje za razvoj dodatnih dejavnosti,
- skupni promociji pridelkov, izdelkov in storitev,
- povezovanju lokalnih ponudnikov v »inovativne mreže«,
- prenovi in nadgradnji (oz. razvoju) lokalnih storitev in izdelkov
- animaciji prebivalcev, da bodo cenili in dajali prednost »lokalnemu«
- spodbujanju otrok in mladine k spoznavanju tradicionalnih obrti in dogajanja na podeželju/kmetijah – nazaj k naravi in tradiciji.

Kazalnik rezultata:

Število delujočih mrež za lokalno samooskrbo v urbanih naseljih Mežiške doline

Kazalnik izkazuje spremembe, ki so nastale z izvajanjem ukrepov za dvig nivoja lokalne samooskrbe v urbanih naseljih Mežiške doline.

Kazalniki učinka:

- število ponudnikov vključenih aktivnosti
- število izobraževanj za različne ciljne skupine

Ukrep 1 bo financiran iz **ESRR** in se bo izvajal **v urbanih naseljih** in sicer: Ravne na Koroškem, Kotlje, Dobja vas, Prevalje, Leše, Mežica, Žerjav in Črna na Koroškem

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 1: 2016 - 2020

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 1: KGZS, KGZ Celje, Nacionalni inštitut za javno zdravje, enota Ravne, Društvo kmetič Mežiške doline, BIO-TOP d.o.o., Območna obrtno podjetniška zbornica

Ukrep 2: Ureditev mestnih tržnic v Mežiški dolini ter vzpostavitev modela za njihovo delovanje.

S tem ukrepom želimo podpreti aktivnosti za ureditev in oživitev mestnih tržnic v vseh štirih večjih krajih Mežiške doline in s tem ponuditi primeren prostor za nastop lokalnih ponudnikov pridelkov, izdelkov in storitev na lokalnem trgu. Mestne tržnice ne bodo namenjene le sami prodaji lokalnih pridelkov in izdelkov ampak bodo z raznimi dogodki (dan krompirja/zelenjave, medeni dnevi, boljši sejem, menjalni dan, ...) in pestrim programom doprinesle tudi k oživljanju dogajanja v mestnih jedrih. To bi naj bil prostor za druženje, prireditve in aktivnosti na prostem za različne ciljne skupine.

Pomemben del tega ukrepa je povezovanje lokalne ponudbe in povpraševanja - podprte bodo aktivnosti namenjene lokalnemu prebivalstvu v smislu ozaveščanja o pomenu zdrave, lokalno pridelane hrane, o pomenu lokalnih proizvodov – »kupujmo lokalno, podpirajmo lokalne proizvajalce, Te aktivnosti bodo namenjen povečanju povpraševanja po lokalni hrani, kar bo ponudnikom omogočilo boljše pogoje za rast in razvoj njihove dejavnosti. Ukrep je namenjen tudi povezovanju ponudnikov zdrave, lokalno pridelane hrane in javnih ustanov (šole, vrtci, dom starostnikov). Podprta bodo prizadevanja za vključevanje lokalne hrane v te ustanove.

Ukrep je namenjen:

- povezovanju ponudbe in povpraševanja za lokalne pridelke in izdelke
- spodbujanju uvajanja lokalne hrane v javne ustanove (izobraževanju ponudnikov in predstavnikov javnih ustanov, animacija, osveščanje otrok, ...)
- oživiljanju dogajanja v mestu – program oživitve tržnic
- obnovi mestnih tržnic

Kazalnik rezultata:

Število podprtih operacij

Kazalniki učinka:

- število animacijskih dogodkov
- število udeležencev izobraževanj
- število vključenih javnih ustanov

Ukrep 2 bo financiran iz EKSRP in se bo izvajal na območju celotnega LAS.

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 2: 2016 - 2018

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 2: KGZS, KGZ Celje, Nacionalni inštitut za javno zdravje, enota Ravne, Društvo kmetič Mežiške doline, Območna obrtno podjetniška zbornica, Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti, Občine Mežiške doline

CILJ A2: Ustvarjanje pogojev za nova delovna mesta skozi spodbujanje podjetnosti in aktiviranje lokalnih človeških potencialov

Ukrep 3: Spodbujanje, usmerjanje in razvoj podjetništva in socialnega podjetništva s poudarkom na razvoju potrebnih/želenih storitev na območju in razvoju novih, inovativnih produktov

Ukrep je ciljno usmerjen v aktivnosti za razvoj produktov in storitev, ki so na območju potrebne. Podjetnim mladim želimo skozi ta ukrep ponuditi podporo pri raziskavi trga in jih usmeriti v tiste dejavnosti oz. v razvijanje tistih storitev, ki jih na območju ni in bi lahko predstavljale tržno nišo za uspeh novih podjetij in s tem ustvarjanje novih delovnih mest. Ukrep podpira povezovanje potencialnih podjetnikov v inovativne podjetniške skupine (neformalne mreže), ki delajo na iskanju priložnosti in razvoju novih, tržno zanimivih produktov.

Prav tako pa želimo skozi ta ukrep podpreti projekte in vsebine, ki se lahko ob primerni podpori razvijajo v socialna podjetja – podprte bodo konkretne podjetniške ideje s področja socialne ekonomije, ki bodo lahko ustvarjala nova delovna mesta.

Ukrep pa je namenjen tudi aktiviranju človeških potencialov - dvigu kompetenc zaposlenim in samozaposlenim, ki ne sledijo razvoju in so zato njihove zaposlitve lahko ogrožene.

Ukrep je namenjen:

- načrtnem delu znotraj posameznih ciljnih skupin v smeri spodbujanja in razvoja novih podjetniških priložnosti,
- pridobivanju konkretnih znanj znotraj ciljnih skupin za razvoj dejavnosti,
- spodbujanje sodelovanja med podjetniškim in izobraževalnim sektorjem,
- spodbujanje podjetniške miselnosti in krepitev novih znanj potrebnih za uspešno poslovanje
- usposabljanje za dvig kompetenc zaposlenim (turizem, drobno gospodarstvo, ...),
- spodbujanju socialnega podjetništva in ustvarjanju socialnih podjetij

Kazalnik rezultata:

Število novo ustvarjenih delovnih mest

Kazalniki učinka:

- število udeležencev izobraževanj
- število novih podjetij

Ukrep 3 bo financiran iz EKSRP in ESRR. Operacije podprte s sredstvi EKSRP se bodo izvajale na celotnem območju LAS, operacije podprte s sredstvi **ESRR pa v urbanih naseljih Ravne na Koroškem, Kotlje, Dobja vas, Prevalje, Leše, Mežica, Žerjav in Črna na Koroškem**

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 3: 2016 - 2020

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 2: Območna obrtno podjetniška zbornica Ravne, Podjetniški center A.L.P. PECA d.o.o., RRA Koroška d.o.o. (inkubator)

V okviru **Ukrep 3** se predvideva vključitev v projekt sodelovanja LAS – **Zgodbe rok in krajev, sofinanciranje iz ESRR**

Tematsko področje ukrepanja B: Razvoj osnovnih storitev

CILJ B1: Razvoj trajnostnega turizma - Mežiška dolina kot turistični produkt za 3E turizem, ki zadovoljuje zahtevne tuje goste in se promovira z uporabo modernih komunikacijskih orodij

Ukrep 4: Razvoj lokalnega turizma z uvajanjem novih in s povezovanjem obstoječih produktov v celovito ponudbo Mežiške doline. Obnova in razvoj male turistične infrastrukture v povezavi z vsebino z namenom povečanja raznovrstnosti ponudbe ter aktivnosti za povečanje prepoznavnosti Mežiške doline s sodobnimi pristopi. Podpora aktivnostim za ohranitev kulturne in tehniške dediščine, inovativnim načinom njene interpretacije ter njeno vključevanje v turistično ponudbo doline.

S tem ukrepom bodo podprte aktivnosti za razvoj novih turističnih produktov (povezane zgodbe Mežiške doline), aktivnosti za povezovanje obstoječih produktov v celovito ponudbo Mežiške doline in aktivnosti v povezavi z ohranjanjem dediščine območja in z vključevanjem le – te v turistično ponudbo. Podprta bo obnova in razvoj male turistične infrastrukture v povezavi z vsebino (objekti z zgodbo) z namenom povečanja kvalitete in raznovrstnosti ponudbe. Podprte bodo tudi aktivnosti za povečanje prepoznavnosti Mežiške doline kot enotnega turističnega produkta s sodobnimi pristopi.

Ukrep je namenjen:

- razvoju pestrejšje turistične ponudbe na območju
- povezovanju turističnih ponudnikov in njihove ponudbe
- izobraževanju in usposabljanju turističnih ponudnikov
- vzpostavitvi sodelovanja na področju turistične dejavnosti
- vzpostavitvi celostne, prepoznavne turistične podobe Mežiške doline in razvoju trženja
- urejanju male turistične infrastrukture v povezavi z novimi produkti
- razvoju produktov v povezavi s kulturno in tehniško dediščino
- in drugo

Kazalnik rezultata:

Število novih turističnih produktov

Kazalnik izkazuje doseženo vrednost z ukrepi za razvoj lokalnega turizma z uvajanjem novih in povezovanjem obstoječih produktov Mežiške doline.

Kazalniki učinka:

- število povezanih zgodb – novih produktov
- število turističnih ponudnikov povezanih v sodelovanje

Ukrep 4 bo financiran iz EKSRP, operacije se bodo izvajale na celotnem območju LAS.

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 4: 2016 - 2020

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 4: Občine Mežiške doline, Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti Ravne, SI-TEAM, Boštjan Gorenšek s.p., NOV'NA razvoj lokalnih skupnosti, d.o.o., TIC Črna, Podzemlje Pece d.o.o., Koroški pokrajinski muzej, Zgodovinsko društvo za Koroško, Društvo za turizem in življenje - solzice Ravne

CILJ B2: Dvig kvalitete bivanja za prebivalce Mežiške doline.

Ukrep 5: Podpora aktivnostim za razvoj dejavnosti za prosti čas, razvoj kulturnih dejavnosti in za spodbujanje aktivnega življenjskega sloga, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje

Ukrep je namenjen aktivnostim za prebivalce območja – za razvoj dejavnosti in male infrastrukture, ki bo prebivalcem območja, predvsem podeželja, omogočila boljše pogoje za življenje ter bolj pestro in zdravo življenje. Ta ukrep podpira razvoj rekreacijske infrastrukture za javno uporabo za različne skupine rekreativcev. Podprte aktivnosti bodo omogočale prebivalcem pestrejšo in bolj zdravo preživljanje prostega časa s poudarkom na aktivnostih za otroke in mladino. Prav tako je ukrep namenjen spodbujanju kulturnih dejavnosti vseh vrst - organiziranje kulturnih in umetniških priložnosti, kot so festivali in prireditve, tematske diskusije, strokovne razprave in druge oblike izobraževanja s področja kulturne dediščine in ustvarjalne kulture. Skozi ta ukrep pa bodo podprte tudi vse vrste mladinskih aktivnosti. Ukrep podpira tudi manjše ureditve krajev oz. lokalne infrastrukture v povezavi z določeno kulturno, turistično ali drugo dejavnostjo. Pomemben dejavnik kvalitete bivanja je tudi varnost v širšem smislu, zato bodo s tem ukrepom podprte tudi dejavnosti izobraževanja, osveščanja, usposabljanja za varnost v vseh pogledih – boj proti drogam, zdravo življenje, ekologija, požarna varnost,

Ukrep je namenjen:

- urejanju rekreacijskih površin (igrišče, trim steza, naprave za vadbo na prostem v naseljih, ..)
- urejanje prostorov za druženje in delo mladih, mladinski programi, ...
- spodbujanje kulturne dejavnosti in ustvarjanje pogojev za izvedbo dejavnosti
- izobraževanje, osveščanje prebivalcev o zdravem življenjskem slogu (hrana, gibanje, duševna hrana v kulturi, učenje za življenje,)
- povezovanje in dopolnjevanje turistične ponudbe
- animacijski programi za vse ciljne skupine
- in drugo.

Kazalnik rezultata:

Število podprtih operacij

Kazalniki učinka:

- število novih rekreacijskih mest
- število izobraževalnih delavnic, seminarjev
- število prireditev

Ukrep 5 bo financiran iz EKSRP, operacije se bodo izvajale na celotnem območju LAS.

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 5: 2016 - 2020

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 5: Mladinski svet Ravne, Zadruga Zraven, z.o.o., Koroška osrednja knjižnica, Ravne, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Športna zveza Črna, Občine Mežiške doline, Koroški gasilski zavod, Društvo srčnih bolnikov, koronarni klub Mežiške doline, Koroški pokrajinski muzej, Društvo za turizem in življenje - solzice Ravne

Tematsko področje ukrepanja C: Varstvo okolja in ohranjanje narave

CILJ C1: Ohranitev obstoječih naravnih danosti ter dvig osveščenosti in zavednosti prebivalstva o pomenu varstva okolja in narave

Ukrep 6: Podpora aktivnostim za spoznavanje in ohranjanje narave na območju NATURE 2000 in drugih območjih s posebnimi naravnimi danostmi, v povezavi z doživljajskimi zgodbami, »učilnicami v naravi« ter tematskimi učnimi potmi

Pomen izrednih naravnih danosti na območju našega LAS ni dovolj poudarjen, ostaja premalo poznan in upoštevan. Pomembno je, da najprej izobrazimo in osvestimo lokalne prebivalce s poudarkom na otrocih in mladini, potem pa lahko ta naš potencial primerno vključimo tudi v turistično ponudbo, predvsem v trajnostni turizem.

Aktivnosti, ki bodo podprte v okviru ukrepa 6 bodo povezane z ohranjanjem narave v smislu urejanja tematskih poti, vzpostavljanja mladinskih taborov, centrov za doživljajsko učenje mladih, učilnice v naravi, ... Podprte bodo tudi aktivnosti za spodbujanje učinkovite rabe naravnih virov.

Ukrep je namenjen:

- ohranjanju naravnih vrednot območja in varovanju okolja,
- ozaveščanju o pomenu biotske raznovrstnosti in varovanju dediščine – naravnih danosti
- učenju in motivaciji otrok za prevzem skrbi za okolje, naravo in prihodnost (učilnica v naravi)

- spodbujanju uporabe naravnih virov, ponovne uporabe, varčnosti,
- preprečevanju negativnih vplivov na okolje.

Kazalnik rezultata:

Število vzpostavljenih mrež za prenos znanja na področju varovanja okolja in energetske učinkovitosti.

Kazalnik izkazuje spremembe, ki so nastale z izvajanjem ukrepov za dvig nivoja znanja in poznavanja okoljske problematike in pozitivne osveščenosti prebivalstva. **Kazalniki učinka:**

- število novih produktov na območju
- število programov za učenje, osveščanje in motivacijo

Ukrep 6 bo financiran iz EKSRP, operacije se bodo izvajale na celotnem območju LAS.

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 6: 2016 - 2020

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 6: Zavod RS za varstvo narave, Planinsko društvo Ravne, Planinsko društvo Mežica, Društvo za turizem in življenje - solzice Ravne

Ukrep 7: Podpora okoljsko naravnanim aktivnostim lokalnega prebivalstva in za lokalno prebivalstvo ter podpora aktivnostim za spodbujanje trajnostne mobilnosti

Za doseg postavljenega cilja na področju varstva okolja in ohranjanje narave smo pripravili ukrep s katerim bomo podprli okoljsko naravnane operacije, ki bodo s svojimi aktivnostmi spodbujale ljudi k razmišljanju o varovanju okolja in konkretnemu ukrepanju v smislu uporabe obnovljivih virov energije (solarna, toplotne črpalke, les, ...), ločevanje in zmanjšanje količine odpadkov (eko otoki, male čistilne naprave), uporaba naravnih in lokalnih virov (les), ... Podprli bomo aktivnosti za informiranje, izobraževanje, usposabljanje in dvig osveščenosti prebivalcev na področju rabe obnovljivih virov in okoljskega osveščanja. S tem ukrepom se podpirajo tudi aktivnosti za trajnostno mobilnost, ogljični odtis, manjšo porabo energije,....

Ukrep je namenjen:

- izobraževanju, usposabljanju, osveščanju, animiranju prebivalstva v povezavi z varovanjem okolja in narave
- preprečevanju negativnih vplivov na okolje, ki jih povzroča človek
- spodbujanju uporabe trajnostno naravnega prevoza,
- izboljšanju pogojev za življenje lokalnega prebivalstva,
- zmanjšanju ogljičnega odtisa in ohranjanju naravnega okolja,
- spodbujanju miselnosti »zmanjšati, vnovič uporabiti, reciklirati«,

Kazalnik rezultata:

Število vzpostavljenih mrež za prenos znanja na področju varovanja okolja in energetske učinkovitosti.

Kazalnik izkazuje spremembe, ki so nastale z izvajanjem ukrepov za dvig nivoja znanja in poznavanja okoljske problematike in pozitivne osveščenosti prebivalstva.

Kazalniki učinka:

- število vključenih prebivalcev
- število dogodkov za osveščanje, informiranje, izobraževanje in motivacijo

Ukrep 7 bo financiran iz **ESRR** in se bo izvajal v urbanih naseljih Mežiške doline in sicer: **Ravne na Koroškem, Kotlje, Dobja vas, Prevalje, Leše, Mežica, Žerjav in Črna na Koroškem**

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 7: 2016 - 2020

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 7: Občine Mežiške doline, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zavod RS za varstvo narave, A.L.P. PECA d.o.o., Društvo za turizem in življenje - solzice Ravne

Tematsko področje ukrepanja D: Večja vključenost mladih in žensk ter drugih ranljivih skupin

CILJ D1: Vzpostaviti inovativna partnerstva za oblikovanje in izvajanje aktivnosti za prepoznavne ranljive ciljne skupine na območju Mežiške doline

Ukrep 8: Podpora aktivnostim za oblikovanje in izvajanje mreže storitev za ranljive ciljne skupine za povečanje kakovosti življenja, aktivno staranje ter zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.

Staranje prebivalstva in skrb za socialno vključenost starejših nas usmerja k vzpostavljanju pogojev za aktivno staranje in delovanje v smeri deinstitucionalizacije. Na območju imamo inštitucije in društva, ki izvajajo aktivnosti za posamezne skupine prebivalcev – s povezovanjem lokalnih akterjev bomo dosegli širši krog uporabnikov, spodbudili samopomoč, prostovoljstvo, medgeneracijsko sodelovanje in medsebojno aktiviranje opredeljenih ranljivih skupin prebivalcev Mežiške doline.

Izvajanje tega ukrepa bo usmerjeno predvsem v krepitev obstoječih in uvajanje novih programov za opredeljene ranljive ciljne skupine prebivalcev – vzpostavljanje inovativnih partnerstev, ki bodo sposobna oblikovati in izvajati mrežo storitev za zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.

Ukrep je namenjen:

- spodbujanju zdravega načina življenja - zdrav, aktiven življenjski slog
- medgeneracijskemu povezovanju in sodelovanju pri načrtovanju skupnih aktivnosti
- razvoj posameznih socialnih storitev - poceni storitve za pomoči potrebnim – medsebojno povezovanje skupin (socialni servis)
- povezovanju institucij v partnerstva za izvajanje aktivnosti za ciljne skupine
- osveščanju, animaciji in gradnji odnosa prebivalcev do drugačnih, pomoči potrebnih
- razvoju in izvajanju programov za posamezne skupine – invalidi, starejši, odvisniki, osebe s posebnimi potrebami, mladostniki (šola za življenje)

Kazalnik rezultata:

Število inovativnih partnerstev na področju zmanjševanja tveganja socialne izključenosti in revščine

Kazalniki učinka:

- Število vključenih institucij, ustanov, društev
- število vključenih prebivalcev
- število dogodkov za osveščanje, informiranje, izobraževanje in motivacijo

Ukrep 8 bo financiran **ESRR** in se bo izvajal v urbanih naseljih Mežiške doline in sicer: **Ravne na Koroškem, Kotlje, Dobja vas, Prevalje, Leše, Mežica, Žerjav in Črna na Koroškem.**

Časovni okvir za izvedbo Ukrepa 8: 2016 - 2020

Odgovornost za izvajanje Ukrepa 8: CSD Ravne, Koroški medgeneracijski center, Društvo srčnih bolnikov, koronarni klub Mežiške doline, ALTRA, odbor za novosti v duševnem zdravju, Dom starejših na Fari, Nacionalni inštitut za javno zdravje, občine Mežiške doline, Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika, Koroški pokrajinski muzej, Društvo za turizem in življenje - solzice Ravne

Preglednica 21: Ukrepi za doseg ciljev SLR

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v EUR)
A1/U1 Dvig nivoja lokalne samooskrbe v urbanih naseljih Mežiške doline z vzpostavitvijo mreže (kooperative) ponudnikov in uporabnikov ter dvig nivoja zavedanja prebivalstva o pomenu zdrave hrane in aktivnega življenjskega sloga.	- KGZS, KGZ Celje - Nacionalni inštitut za javno zdravje - Društvo kmetič Mežiške doline - BIO – TOP, raziskave, razvoj in izobraževanje, d.o.o. - Območna obrtno podjetniška zbornica Ravne	EKSRP		
		ESRR	2016, 2017, 2018, 2019, 2020	57.845,30
		ESPR	/	/
A1/U2 Ureditev mestnih tržnic v Mežiški dolini ter vzpostavitev modela za njihovo delovanje	- KGZS, KGZ Celje - Nacionalni inštitut za javno zdravje - Društvo kmetič Mežiške doline - Območna obrtno podjetniška zbornica Ravne - Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti - Občine Mežiške doline	EKSRP	2016, 2017, 2018	194.996,43
		ESRR	/	/
		ESPR		/
A2/U3 Spodbujanje, usmerjanje in razvoj podjetništva in socialnega podjetništva s poudarkom na razvoju potrebnih/želenih storitev na območju in razvoju novih, inovativnih produktov	- Območna obrtno podjetniška zbornica Ravne - Podjetniški center A.L.P. PECA d.o.o. - RRA Koroška d.o.o. (inkubator)	EKSRP	2016, 2017, 2018, 2019, 2020	29.906,65
		ESRR	2016, 2017, 2018, 2019, 2020	76.329,58 + 19.975,19 Projekt sodelovanja
		ESPR		/
B1/U4 Razvoj lokalnega turizma z uvajanjem novih in s povezovanjem obstoječih produktov v celovito ponudbo Mežiške doline. Obnova in razvoj male turistične infrastrukture v povezavi z vsebino z namenom povečanja raznovrstnosti ponudbe ter aktivnosti za povečanje prepoznavnosti Mežiške doline s sodobnimi pristopi. Podpora aktivnostim za ohranitev kulturne in tehniške dediščine, inovativnim načinom njene interpretacije	- Občine Mežiške doline - Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti Ravne - SI-TEAM, Boštjan Gorenšek - NOV'NA razvoj lokalnih skupnosti, d.o.o. - TIC Črna - Podzemlje Pece d.o.o. - Koroški pokrajinski muzej - Zgodovinsko društvo za Koroško - Društvo za turizem in življenje - Solzice	EKSRP	2016, 2017, 2018, 2019, 2020	146.973,62
		ESRR	/	/
		ESPR	/	/

ter njeno vključevanje v turistično ponudbo doline.				
B2/U5 Podpora aktivnostim za razvoj dejavnosti za prosti čas, razvoj kulturnih dejavnosti in za spodbujanje aktivnega življenjskega sloga, vključno z zagotavljanjem infrastrukture za kakovostnejše življenjsko in bivalno okolje.	- Mladinski svet Ravne - Zadruga Zraven, z.o.o. - Koroška osrednja knjižnica, Ravne - Nacionalni inštitut za javno zdravje - Športna zveza Črna - Društvo srčnih bolnikov, koronarni klub Mežiške doline - Koroški gasilski zavod - Koroški pokrajinski muzej - Občine Mežiške doline - Društvo za turizem in življenje - Solzice	EKSRP	2016, 2017, 2018, 2019, 2020	576.199,19
		ESRR	/	/
		ESPR	/	/
C1/U6 Podpora aktivnostim za spoznavanje in ohranjanje narave na območju NATURE 2000 in drugih območjih s posebnimi naravnimi danostmi, v povezavi z doživljajskimi zgodbami, »učilnicami v naravi« ter tematskimi učnimi potmi.	- Zavod RS za varstvo narave - Planinsko društvo Ravne - Planinsko društvo Mežica - Društvo za turizem in življenje - Solzice	EKSRP	2016, 2017, 2018	11.154,26
		ESRR	/	/
		ESPR	/	/
C1/U7 Podpora okoljsko naravnanim aktivnostim lokalnega prebivalstva in za lokalno prebivalstvo ter podpora aktivnostim za spodbujanje trajnostne mobilnosti	- Občine Mežiške doline - A.L.P. Peca d.o.o. - Nacionalni inštitut za javno zdravje - Društvo za turizem in življenje - Solzice	EKSRP	/	/
		ESRR	2016, 2017, 2018, 2019, 2020	237.211,80
		ESPR	/	/
D1/U8 Podpora aktivnostim za oblikovanje in izvajanje mreže storitev za ranljive ciljne skupine za povečanje kakovosti življenja, aktivno staranje ter zmanjšanje tveganja socialne izključenosti in revščine.	- CSD Ravne - Koroški medgeneracijski center - Društvo srčnih bolnikov, koronarni klub Mežiške doline - ALTRA, odbor za novosti v duševnem zdravju - Dom starejših na Fari - Nacionalni inštitut za javno zdravje, - Koroška osrednja knjižnica d. Franca Sušnika - Koroški pokrajinski muzej - občine Mežiške doline - Društvo za turizem in življenje - Solzice	EKSRP		
		ESRR	2016, 2017, 2018, 2019, 2020	205.917,46
		ESPR	/	/
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		

		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		

11.5 Potek aktivnosti sodelovanja med LAS

V okviru izvajanja SLR načrtujemo tudi izvajanje operacij sodelovanja z drugimi LAS v skupnih partnerskih operacijah. V LAS Mežiške doline bomo načrtovali operacije sodelovanja, ki bodo izhajale iz opredeljenih potreb območja in bodo doprinesle k doseganju ciljev opredeljenih v SLR. Sodelovali bomo z LASi, ki se na svojih območjih srečujejo s podobnimi potrebami v lokalnem okolju in pri izvajanju svoje SLR zasledujejo podobne cilje. Nosilec operacije sodelovanja bo LAS.

Na temo operacij sodelovanja so bili organizirani posveti in delavnice s strani Društva za razvoj Slovenskega podeželja in Mreže za razvoj podeželja, kjer so bile obravnavane teme, ki smo jih LASi predlagali kot možne teme sodelovanja. Vsak LAS se bo odločal, kateri operaciji sodelovanja se bo pridružil kot partner ali pa bo sam LAS nastopal kot nosilec operacije in k sodelovanju povabil druge zainteresirane LAS. Pristojnost za potrditev operacij sodelovanja je določena v Pogodbi o ustanovitvi in delovanju pogodbenega partnerstva LAS.

Sklad ESRR

Načrtujemo sodelovanje pri operaciji »Zgodbe rok in krajev«, ki bi ga naj skupaj izvajalo 14 LASov, na območju katerih delujejo rokodelski centri združeni v Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije. Predvideni nosilec operacije sodelovanja je LAS Srce Slovenije, Las Mežiške doline pa bi lahko sodeloval kot partner. V okviru sredstev ESRR smo za izvedbo operacije sodelovanja predvideli 20.000€. Znesek je v mejah 5%, ki se v okviru tega sklada lahko namenijo za operacije sodelovanja.

Časovni okvir za izvedbo operacije sodelovanja : 2016 - 2018

Odgovornost za izvajanje operacije sodelovanja: LAS

Sklad EKSRP

LAS načrtuje operacije sodelovanja sofinancirane s sredstvi EKSRP. Projektne predloge za sodelovanje bo LAS Mežiške doline pripravil skupaj z ostalimi LASi vključenimi v operacijo, ob upoštevanju ciljev in ukrepov SLR ter razpoložljivih možnosti LAS. Projektne predloge za sodelovanje bo obravnaval Upravni odbor LAS, ki bo predlog izbora posredoval v potrditev Skupščini LAS.

LAS Mežiške doline se je o možnem sodelovanju pogovarjal z LASom Južne Koroške (Avstrija) s katerim skupaj pokrivata območje Geoparka Karavanke. Načrtuje se operacija sodelovanja na področju ustvarjanja novih turističnih produktov na območju Geoparka in na izmenjavi znanja ter skupnega učenja za boljši nastop na trgu.

Sodelovanje se načrtuje tudi z LASom, ki pokriva preostanek Koroške regije – LAS Mislinjske in Dravske doline. Predvideno področje sodelovanja je prav tako turizem in sicer spodbujanje sodelovanja Koroških turističnih kmetij.

Druga operacija sodelovanja je s področja ustvarjanja novih produktov na podeželju in sicer organiziranje pridelovalcev aronije na območju Koroške regije.

To so le tri možna področja sodelovanja LAS Mežiške doline o katerih so že tekli pogovori. O dejanskih operacijah pa se bomo dogovorili v prihodnjem letu.

12 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Vrednotenje je pomembno orodje, ki prispeva k izboljšanju kakovosti oblikovanja in izvajanja SLR ter prispeva k oceni ustreznosti in uspešnosti SLR. Vrednotenje bo sestavni del izvajanja SLR in bo zagotavljalo pomembne in pravočasne povratne informacije za LAS, ki bo tako usmerjala izvajanje strategije v doseganje zastavljenih ciljev in s tem večjo uspešnost in učinkovitost.

V okviru priprave SLR smo načrtovali sistem vrednotenja SLR, katerega namen je, da se zagotovi primeren sistem spremljanja in vrednotenja z jasno opredeljenimi vlogami deležnikov, zadostne in ustrezne aktivnosti vrednotenja ter prioritete vrednotenja in njihova okvirna časovna opredelitev.

LAS bo zagotavljala potrebne podatke ter finančne in človeške vire za izvajanje vrednotenja. Izvajali bomo primerno informiranje in obveščanje o rezultatih vrednotenja ter zagotovili sistem spremljanja uporabe rezultatov vrednotenja.

Vrednotenje v okviru CLLD poteka na dveh ravneh: na ravni programov zadevnih skladov (v okviru organov upravljanja) in na lokalni ravni (LAS). LAS bo vzpostavila sistem spremljanja in vrednotenja ter koordinirala aktivnosti na lokalni ravni.

• Teme in aktivnosti vrednotenja

S spremljanjem in vrednotenjem bomo ocenjevali izvajanje SLR v smislu njene ustreznosti in uspešnosti, hkrati pa bodo rezultati vrednotenja na lokalni ravni prispevali k ocenjevanju doseganja posebnih ciljev, ki jih je potrebno doseči v okviru posameznega programa skladov vključenih v CLLD.

Organi upravljanja vključenih skladov bodo prevzeli vrednotenje učinkovitosti in vpliva izvajanja na ravni programov.

Pri spremljanju in vrednotenju izvajanja SLR bomo zasledovali uspešnost doseganja ciljev ter kazalnikov rezultata in učinka, ki smo jih podrobneje opredelili znotraj posameznega tematskega področja ukrepanja v SLR.

Glede na ugotovljene potrebe in rezultate spremljanja operacij se bo LAS sproti odločala o uvajanju specifičnih tem vrednotenja, ki so lahko:

- **upravljanje, ključne vsebine, vključenost posebnih ciljnih skupin, partnersko sodelovanje, inovativnost, ...**

Aktivnosti vrednotenja:

- Določitev metode vrednotenja
- Določitev ciljev spremljanja in vrednotenja
- Priprava nabora kazalnikov
- Zbiranje podatkov za izvedbo vrednotenja
- Vrednotenje
- Priprava poročila o vrednotenju z zaključki in priporočili
- Informiranje in obveščanje deležnikov o rezultatih vrednotenja

• Sistem zagotavljanja podatkov

Za LAS bo vso dokumentacijo v zvezi s postopki spremljanja in vrednotenja SLR, operacij in delovanja partnerstva hranil vodilni partner LAS na svojem poslovnem naslovu. Dokumentacija, ki se navezuje na vrednotenje delovanja LAS bo vodena ločeno od dokumentacije, ki se navezuje na operacije v izvajanju in izvedenih operacijah. Prav tako bo vodilni partner na podlagi ustreznega označevanja omogočal sledljivost vseh dokumentov, ki se nanašajo na posamezne izvedene operacije. S tem bodo zagotovljeni tudi potrebni podatki za vrednotenje SLR.

Sistem zbiranja podatkov za namene spremljanja in vrednotenja bo zagotovljen iz več virov.

Osnovni podatki in informacije se bodo črpali iz vlog za operacije, na osnovi poročil o izvajanju operacij s strani upravičencev in iz pripravljenih zahtevkov za izplačilo.

Podatke pa bomo pridobivali tudi iz naslednjih virov:

- SURS – podatki o stanju na območju LAS, ki so dostopni na ravni občin ali regije

- AJPES – letna poročila o poslovanju gospodarskih subjektov, podatki o gospodarskih subjektih, nosilcih registriranih dopolnilnih dejavnostih, idr.
- Kmetijsko gozdarski zavod: podatki o stanju kmetijstva na območju LAS,
- Gospodarska zbornica in Obrtno podjetniška zbornica: podatki o poslovanju gospodarskih subjektov, podjetnikov, obrtnikov, inovacijski aktivnosti podjetij, ipd.
- Drugi viri: izvedene študije na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni, druga poročila javnih institucij s področij, ki zadevajo območje LAS ali področje tematik, ki jih naslavlja LAS, izvedeni popisi, monitoringi stanja okolja, idr.

Skladno s potrebami bomo podatke zagotavljali tudi na osnovi izvedbe lastnih anket, lastnih analiz ali drugih oblik zagotavljanja podatkov (npr. fokusnih skupin, delavnic z upravičenci, ...)

• **Terminski načrt**

Terminski okvir spremljanja in vrednotenja SLR sledi vsem ključnim dokumentom za izvajanje programa CLLD:

- Sprotno spremljanje izvajanja SLR v času izvajanja operacij
- Ob zaključku izvajanja operacij
- Letno spremljanje izvajanja SLR pred oddajo poročila zadevnemu skladu
- Ob mejnikih (preverjanje uspešnosti na dan 31.12.2018)
- Ob zaključku programskega obdobja.

Terminski načrt bomo časovno prilagodili obveznostim poročanja Organu upravljanja, ki zahteva, da se poročilo posreduje vsako leto do 31. marca za obdobje do 31. decembra preteklega leta. Poročanje bo vključevalo standardno poročanje o spremljanju in razširjeno poročanje z vsebinami vrednotenja v letih 2017, 2019 in 2024.

Pomembno je, da se priprava podatkov (spremljanje, vrednotenje) začne pravočasno, da se lahko v roku poroča Organu upravljanja

Terminska opredelitev poročanja Organu upravljanja:

Leto	Vrsta poročanja	Rok za oddajo poročila	Obdobje, na katero se nanaša poročanje
2016	Ni obveznosti poročanja	/	/
2017	Letno poročilo + vsebine vrednotenja	31.3.2017	Za leti 2015 in 2016 – do 31.12.2016
2018	Letno poročilo	31.3.2018	do 31.12.2017
2019	Letno poročilo + vsebine vrednotenja	31.3.2019	do 31.12.2018
2020	Letno poročilo	31.3.2020	do 31.12.2019
2021	Letno poročilo	31.3.2021	do 31.12.2020
2022	Letno poročilo	31.3.2022	do 31.12.2021
2023	Letno poročilo	31.3.2023	do 31.12.2022
2024	Letno poročilo + vsebine vrednotenja v okviru naknadnega vrednotenja (za PRP)	31.3.2024	do 31.12.2023

Poročanje organom LAS:

V poslovnih organih LAS so opredeljeni roki za vsakoletno poročanje organom LAS.

V programskem obdobju bomo spremljali in vrednotili izvajanje SLR, izvedenih posameznih operacij kot tudi uspešnost delovanja lokalnega partnerstva.

LAS bo na podlagi morebitnih odstopanj pri izvajanju strategije ter doseganju kazalnikov sprejel ustrezne ukrepe in v evalvacije vključil tudi elemente ugotavljanja in reševanja tveganj pri izvedbi posameznih nalog oziroma aktivnosti.

• **Uporabljeni viri podatkov**

LAS bo potrebna finančna sredstva za izvajanje aktivnosti spremljanja in vrednotenja zagotavljala iz sredstev iz podukrepa Podpora za tekoče stroške in animacijo.

Vodilni partner bo, izmed svojih zaposlenih, določil strokovno osebo, ki bo odgovorna za izvajanje spremljanja in vrednotenja SLR. Aktivnosti vezane na zagotavljanje podatkov za letno poročanje OU se bodo izvajale s človeškimi viri, ki jih bo zagotovil vodilni partner skupaj s člani LAS.

LAS se bo odločila ali zadošča sam - ovrednotenje opravljeno z notranjimi strokovnimi delavci ali pa se bodo po potrebi vključili zunanji strokovnjaki. Lahko pa vrednotenje v celoti izvedejo zunanji izvajalci.

Ker je vrednotenje SLR nova obveznost za LAS, bomo pričakovali in potrebovali podporo s strani organov upravljanja ter podporo in pomoč Mreže za razvoj podeželja v smislu krepitev usposobljenosti LAS za izvajanje spremljanja in vrednotenja SLR.

V procesih spremljanja in vrednotenja bodo sodelovali tudi upravičenci, ki zagotavljajo informacije o podprtih operacijah. LAS oz. vodilni partner bo zagotavljal ustrezno računalniško podporo za shranjevanje in obdelovanje podatkov spremljanja in vrednotenja.

- **Način obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenj**

Obveščanje javnosti je pomembna naloga LAS, saj gre za povečanje prepoznavnosti dosežkov v lokalnem razvoju, kot tudi transparentnosti delovanja LAS. Zagotavljanje informacij o rezultatih vrednotenj je prav tako ena od pomembnih aktivnosti v sklopu informiranja in obveščanja.

Javnost, ki jo obvešča in informira LAS je: organi LAS, člani LAS, potencialni prijavitelji operacij, upravičenci operacij v izvajanju, Organ upravljanja in Mreža za podeželje, strokovna javnost in druge LAS ter širša javnost.

LAS se bo, glede na pridobljene izkušnje in možnosti, odločala o izbiri načinov obveščanja. Uporabila bo najmanj naslednje načine:

- izjave za javnost in prispevki v medijih,
- novinarske konference,
- izdelava letnih in končnih poročil o uresničevanju strategije za člane LAS (predstavitev na sejah UO in NO, Skupščini LAS ter ostalih strokovnih in javnih dogodkih.
- organiziranje javnih dogodkov (okrogle mize, predstavitev dobrih praks, organizacija strokovnih predavanj, na katerih bodo zainteresirani javnosti predstavljeni rezultati in učinki izvajanja SLR na območju LAS).

- **Mehanizmi za spremljanje uporabo rezultatov vrednotenja**

Vrednotenje je upravljavsko orodje s katerim lahko izboljšamo izvajanje obstoječe SLR oziroma se lahko bolje pripravimo na naslednje programsko obdobje in na pripravo naslednje SLR.

LAS bo s pomočjo vodilnega partnerja spremljala in vrednotila izvajanje SLR – doseganje zastavljenih specifičnih ciljev za območje LAS in v povezavi s tem tudi doseganje posebnih ciljev v okviru posameznega programa – Operativni Program Evropske Kohezijske politike 2014 – 2020 in Program razvoja podeželja 2014 – 2020.

Ugotovitve vrednotenja bo LAS dosledno upoštevala in jih uporabila pri nadaljnjem delu in uresničevanju zastavljenih ciljev za razvoj lokalne skupnosti.

Z opredeljenimi specifičnimi kazalniki na nivoju LAS bo izmerjen napredek, učinkovitost in uspešnost SLR glede na opredeljene specifične cilje SLR in splošne cilje na ravni obeh relevantnih programov (OP EKP in PRPP 2014 – 2020). Spremljalo in ocenjevalo pa se bo tudi uspešnost delovanja lokalnega partnerstva ter ciljev SLR vrednotenih na nivoju podprtih operacij.

Naloga Upravnega odbora LAS je, da se seznani z rezultati spremljanja in vrednotenja po različnih temah in nivojih. O teh rezultatih dobi Upravni odbor pisno poročilo, ki ga pripravi bodisi Vodilni partner, bodisi zunanji izvajalec vrednotenja, če se ga najame za to nalogo. Del poročila morajo biti tudi priporočila za nadaljnje delo in možne rešitve oz. ukrepi za izboljšanje ali preusmerjanje, ...

Upravni odbor se na podlagi priporočil in predlaganih rešitev odloči o nadaljnjih ukrepih za izboljšanje stanja, popravek smeri delovanja, ukrepe za lažje oz. učinkovitejše doseganje ciljev, morebitne spremembe kazalnikov, če sedanji ne dajo jasnih rezultatov, ... Vodilni partner bo, po uvedbi in spremljanju določenih ukrepov, zagotavljal informacije upravnemu odboru glede izvajanja dogovorjenih ukrepov.

Uporaba rezultatov vrednotenja bo lahko podlaga za spremembe SLR, ki bi izhajale iz spremenjenih okoliščin na območju LAS in bi vplivale na doseganje ciljev LAS, zastavljenih v SLR.

13 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje

Uredba o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS, št. 42/2015; v nadaljevanju besedila Uredba CLLD) v 11. členu 14. odstavka omogoča lokalnemu partnerstvu, da kot vodilnega partnerja, ki bo opravljal naloge vodenja in upravljanja LAS, izbere enega izmed članov LAS. Kot druga možnost izbora vodilnega partnerja je navedena možnost izbora v skladu s predpisi, ki urejajo javno naročanje. Lokalno partnerstvo LAS Mežiške doline se je odločilo za izbor Vodilnega partnerja izmed članov LAS, kar se je dokončno potrdilo s podpisom Pogodbe o ustanovitvi lokalnega partnerstva - LAS Mežiške doline, z dne 9.10.2015.

13.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS

Na pobudo občin Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem, je bil dne 8.5.2015, na spletni strani LAS Mežiške doline in v drugih virih (na spletnih straneh vseh štirih občin, na vseh štirih lokalnih kabelskih televizijah...) objavljen Javni poziv za vstop v partnerstvo v lokalno akcijsko skupino za razvoj podeželja na območju občin Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje in Ravne na Koroškem (v nadaljevanju besedila: javni poziv).

Pristopne izjave, na podlagi katerih so potencialni člani izkazali interes za članstvo v LAS, so se zbirale celotno obdobje od objave javnega poziva do podpisa pogodbe. Člani, ki so pristopne izjave podpisali do ustanovne Skupščine LAS Mežiške doline so postali ustanovni člani. Javni poziv je odprt še naprej, za nedoločen čas in Pogodba o ustanovitvi v 5. Členu določa postopek včlanitve oziroma naknadnega pristopa k pogodbi.

Potencialni člani LAS so se pred podpisom Pogodbe o ustanovitvi LAS sestali na dveh informativnih srečanjih in sicer dne 30.6.2015 in dne 16.9.2015. Na obeh srečanjih je bila prisotna večina ustanoviteljev in med drugim je bila obravnavana tudi tema izbire vodilnega partnerja. Od vsega začetka je celotno potencialno partnerstvo podpiralo način izbire vodilnega partnerja izmed članov LAS in se zavzemalo da vodilnega partnerja imenuje neposredno Skupščina, z utemeljitvijo, da je to odločitev na katero želijo imeti vpliv vsi člani.

Na drugem informativnem srečanju dne 16.9.2015 je bilo dogovorjeno, da se bodo zbirali neobvezni predlogi za imenovanje članov v organe LAS in za imenovanje vodilnega partnerja. Posebej je bilo izpostavljeno, da morajo predlogi za vodilnega partnerja biti realni in da je predlagani vodilni partner sposoben opravljati naloge vodenja in upravljanja LAS, kar pomeni da mora biti predlagani kandidat kadrovsko, finančno in upravno sposoben voditi LAS ter izpolnjevati druge zahteve iz Uredbe CLLD.

Dne 21.9.2015 je bil vsem potencialnim članom poslan Poziv za imenovanje vodilnega partnerja. Od 46 potencialnih članov jih je predlog za imenovanje vodilnega partnerja poslalo 19. Vseh 19 članov, ki so vrnili predloge, je za vodilnega partnerja predlagalo družbo A.L.P. PECA podjetje za razvoj in trženje produktov Mežiške doline d.o.o..

Na dan 9.10.2015 je bila organizirana Ustanovna skupščina lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline in podpisovanje Pogodbe o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline. K podpisu pogodbe (kot ustanovitelji) je pristopilo 46 članov iz javnega, ekonomskega in zasebnega sektorja. Ustanovne skupščine pa se je udeležilo 41 zakonitih zastopnikov članov oziroma zastopnikov s pooblastili. Dnevni red z gradivom za Ustanovno skupščino so člani LAS prejeli teden dni pred sejo. Pod točko 6. je bilo na dnevnem redu: Imenovanje vodilnega partnerja.

V zvezi z imenovanjem vodilnega partnerja je delovna predsednica Ustanovne Skupščine predstavila rezultate neobveznega zbiranja predlogov za imenovanje vodilnega partnerja in prisotne pozvala, da lahko podajo nove predloge za opravljanje funkcije vodilnega partnerja.

Ker drugih predlogov ni bilo je direktorica podjetja A.L.P. PECA d.o.o. Viktorija Barbič povedala, da je družba A.L.P. PECA D.O.O. pripravljena prevzeti vlogo vodilnega partnerja LAS, ker je že v preteklem programskem obdobju opravljala naloge upravljavca in finančnega organa LAS in predstavila dokazila o kadrovski, finančni in upravni sposobnosti podjetja A.L.P. PECA za vodilnega partnerja.

Ker novih predlogov ni bilo je Skupščina LAS Mežiške doline dne 9.10.2015 soglasno sprejela naslednji sklep:

SKLEP 7:

Ustanovitelji lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline z dnem zasedanja ustanovne skupščine za vodilnega partnerja lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline imenujejo:

A.L.P. PECA podjetje za razvoj in trženje produktov Mežiške doline d.o.o., Prežihova ulica 17, 2390 Ravne na Koroškem.

Osnovi podatki vodilnega partnerja A.L.P. PECA d.o.o.:

Institucija: A.L.P. PECA podjetje za razvoj in trženje produktov Mežiške doline d.o.o.

Naslov: Prežihova ulica 17, 2390 Ravne na Koroškem

Zakoniti zastopnik: Viktorija Barbič, direktorica

Telefon: 059091081

Matična številka: 5888719000

Davčna številka: SI 31970346

Elektronski naslov: viktorija.barbic@alppeca.si; info@alppeca.si

Spletna stran: <http://www.alppeca.si/>

13.2 Opis kadrovskih kapacitet, finančnih virov, izkušenj in znanj vodilnega partnerja

Razvojno podjetje A.L.P. PECA d.o.o. je v svoji opredelitvi nevladna in neprofitna organizacija. Je podjetje za razvoj in hkrati celovit servis za občane, podjetnike, podjetja, inštitucije in lokalne skupnosti. Delo podjetja je usmerjeno v prepoznavanje in spodbujanje razvojnih priložnosti v okolju in zagotavljanje ponudbe storitev na področju podjetniškega svetovanja, projektnega vodenja, pridobivanja finančnih sredstev iz nacionalnih in EU virov ter informiranja vseh ciljnih skupin prebivalcev.

Razvojni center A.L.P. Peca je bil ustanovljen novembra 1994. V regiji in širše je prepoznan kot razvojni element trajnega ter inovativnega napredka. Svetovalne ter informativne aktivnosti za uporabnike opravlja na podlagi dobrega poznavanja razmer v regiji in strokovnega osebj.

Področja delovanja:

1. Razvoj lokalnih skupnosti
 - oblikovanje in izvajanje razvojnih programov za lokalne skupnosti v Koroški regiji,
 - programi za razvoj podeželja,
 - sodelovanje z Regionalno razvojno agencijo pri pripravi regionalnih dokumentov in projektov.
2. Upravljevec in finančni organ Lokalne akcijske skupine Mežiške doline v programskem obdobju 2007-2013, ki je ena izmed 33 LAS, ki so aktivno vključene v oblikovanje lokalnih razvojnih strategij (LRS) in izvajanje LEADER programa v Sloveniji.
3. Gostiteljska struktura Info točke mreže Europe Direct
 - informiranje evropskih državljanov na lokalni in regionalni ravni o Evropski uniji,
 - priprava in posredovanje odgovorov na vprašanja državljanov o EU in njenih institucijah, razdeljevanja brezplačnih publikacij in informativnega gradiva,
 - organizacija in izvedba delavnic in seminarjev za različne ciljne skupine državljanov,
 - povezovanje z drugimi podobnimi institucijami in mrežami na lokalni, regionalni, nacionalni in tudi evropski ravni.
4. Svetovalno informacijski podporni center za občane
 - svetovanje in pomoč občanom (BO, invalidi, mladi, dijaki, študenti, podjetniki, kmeti ...),
 - podjetniško svetovanje in pomoč potencialnim podjetnikom,
 - VEM – Vse na Enem Mestu informacijski center, ki predstavlja podporno okolje za mikro, mala in srednja podjetja.
5. Razvoj človeških virov
 - izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja,
 - izvajanje razvojnih projektov na področju človeških virov v sodelovanju z Zavodom RS za zaposlovanje,

- obveščanje in izobraževanje na področju socialnega podjetništva.

Družba A.L.P. PECA d.o.o. razpolaga z ustreznimi prostorskimi pogoji, sedež ima na Prežihovi ulici 17 na Ravnah na Koroškem, kjer ima v večletnem najemu (najemodajalec: Občina Ravne na Koroškem) poslovne prostore (4 pisarne, sanitarije in arhiv). Poslovni prostori so opremljeni z vso potrebno opremo (pisarniško pohištvo, ognjevarna omara, računalniki, tiskalniki, kopirni stroj, fax, telefonsko in internetno omrežje, spletna stran, elektronski naslov.).

A.L.P. PECA d.o.o. ima izkušnje z upravljanjem javnih sredstev, saj pridobiva prihodke za svoje delovanje iz sredstev ustanoviteljev (občinski proračuni), Evropskih in nacionalnih sredstev za izvajanje projektov in razvojnih programov (EU skladi, sredstva ministrstev) in opravljanjem storitev za trg. Financiranje družbe je glede na vire financiranja razpršeno, kar je v vseh letih delovanja družbe omogočalo, da se družba ni srečevala z likvidnostnimi težavami.

Družba A.L.P. PECA d.o.o. razpolaga z ustreznim kadrom. V družbi je zaposlenih 5 oseb za nedoločen čas, ki glede na izobrazbo in usposobljenost pokrivajo posamična področja. Zaposleni v družbi imajo izkušnje in reference z upravljanjem razvojnih programov, s pripravo in izvajanjem razvojnih projektov, izvedbo svetovanj, izvedbo in organizacijo izobraževanj in drugih dogodkov in opravljanjem drugih nalog za družbo.

Kadrovska struktura podjetja: naloge vodilnega partnerja bo opravljalo vseh 5 zaposlenih

IME IN PRIIMEK	ST. IZOB.	IZOBRAZBA	FUNKCIJA v podjetju
Viktorija Barbič	VII.	Univ. dipl. org. dela	Direktorica/vodja projekta
Andreja Tarkuš	VII.	Univ. dipl. pravica	Vodja projekta
Alenka Miler	VII.	univ. dipl. slovenistka in splošna jezikoslovka	Vodja projekta
Petra Verhovnik	VI.	Računovodja za majhne družbe, samostojne podjetnike in zavode	Finančno načrtovanje in finančni nadzor nad izvajanjem projektov/ računovodkinja
Ivan Stražišnik	V.	Elektrotehnik	Strokovni sodelavec, informatik

Razdelitev nalog vodilnega partnerja LAS Mežiške doline po zaposlenih:

Naloge vodilnega partnerja izhajajo iz Pogodbe o nalogah vodilnega partnerja pri lokalnem partnerstvu LAS Mežiške doline: II. poglavje, točka 2.:

2.1. Vodilni partner zastopa LAS v upravnih in finančnih zadevah ter opravlja sledeče naloge v zvezi z delovanjem LAS:

- organizira delovanje LAS, skrbi za dokumentacijo in arhiv: **Viktorija Barbič in Andreja Tarkuš**,
- zagotavlja ločen transakcijski račun, ločen računovodski sistem ali ustrezne računovodske kode za vse transakcije, opravljene v okviru transakcijskega računa za LAS: **Viktorija Barbič in Petra Verhovnik**,
- informira člane LAS o svojem delu: **vsi zaposleni**
- pripravi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS in ju posreduje Upravnemu odboru LAS v sprejem: **Viktorija Barbič in Petra Verhovnik**,
- pripravi letni načrt aktivnosti LAS in ga posreduje Upravnemu odboru LAS v sprejem: **Viktorija Barbič**,
- sodeluje pri pripravi in izvedbi prijave na razpis za izbor in potrditev Lokalnih akcijskih skupin: **vsi zaposleni**,
- zagotavlja in ažurno upravlja spletno stran LAS, na kateri objavlja splošne akte in dokumente LAS, javne pozive LAS, rezultate javnih pozivov z informacijami o sofinanciranih projektih in druge informacije, namenjene večji informiranosti subjektov, ki so bili izbrani na javnih pozivih LAS: **Ivan Stražišnik in Alenka Miler**
- zagotavlja javnost delovanja LAS in opravlja dejavnosti stikov z javnostjo: **Viktorija Barbič, Alenka Miler**.

2.2 Vodilni partner opravlja sledeče naloge v zvezi s Strategijo lokalnega razvoja:

- sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo promovira: **vsi zaposleni**,
- pripravlja in distribuira promocijsko gradivo, s katerim predstavlja Strategijo lokalnega razvoja: **Viktorija Barbič, Alenka Miler, Ivan Stražišnik**,

- izvaja informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov iz območja LAS, jih spodbuja k sodelovanju na javnih pozivih LAS in k drugim oblikam sodelovanja pri izvajanju Strategije lokalnega razvoja: **vsi zaposleni**,
- zagotavlja informacije vsem zainteresiranim na območju LAS o delovanju LAS in o Strategiji lokalnega razvoja: **Viktorija Barbič, Alenka Miler**,
- zagotavlja vse potrebne informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja Strategije lokalnega razvoja: **Viktorija Barbič**,
- predlaga Upravnemu odboru LAS spremembo Strategije lokalnega razvoja, če oceni, da je to potrebno: **Viktorija Barbič**,
- do 31. marca za preteklo leto pripravi letno poročilo o izvajanju Strategije lokalnega razvoja, kjer navede tudi podatke o doseganju ciljev strategije in o izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto, in ga posreduje pristojnemu skladu oziroma organu: **Viktorija Barbič**
- pripravlja letne načrte aktivnosti za potrebe pridobivanja sredstev za delovanje LAS in za animacijo in jih pravočasno posreduje pristojnemu organu oziroma skladu: **Viktorija Barbič**.

2.3 Vodilni partner opravlja sledeče naloge v zvezi z javnimi pozivi LAS:

- upoštevajoč splošne akte LAS in druge predpise pripravi javne pozive LAS in razpisno dokumentacijo: **Andreja Tarkuš**,
- objavlja javne pozive LAS in razpisno dokumentacijo na spletni strani LAS ter obvestilo o tem po potrebi tudi v medijih: **Ivan Stražišnik**,
- skrbi za izvedbo javnih pozivov LAS, za izdelavo s tem povezane dokumentacije in za nemoteno delovanje Ocenjevalne komisije: **Viktorija Barbič, Andreja Tarkuš**
- na javnih pozivih izbrane projekte posreduje v potrditev pristojnemu organu oziroma skladu: **Viktorija Barbič**.

2.4 Vodilni partner opravlja sledeče naloge v zvezi z izvajanjem projektov na območju LAS:

- skrbi za krepitev subjektov na območju LAS za razvoj in izvajanje projektov, vključno s spodbujanjem zmogljivosti njihovega upravljanja projektov, tako da jim nudi strokovno svetovanje in podporo pri pripravi, upravljanju in vodenju projektov: **Viktorija Barbič, Alenka Miler**,
- zbira projektne ideje, ki jih predlagajo člani LAS in drugi subjekti iz območja LAS, ter jih pomaga razvijati: **Viktorija Barbič, Alenka Miler**,
- pripravlja in vodi projekte LAS povezane s sodelovanjem LAS z drugimi Lokalnimi akcijskimi skupinami: **Viktorija Barbič, Alenka Miler, Petra Verhovnik**
- spremlja izvajanje projektov, ki so bili izbrani na javnih pozivih LAS, kar zajema tudi spremljanje mejnikov in ciljev projektov, izvajanje nadzora nad njihovo izvedbo in financiranjem: **Viktorija Barbič, Petra Verhovnik, Alenka Miler**,
- informira izvajalce projektov o njihovih pravicah in obveznostih, vključno z obveznostmi po zadnjem izplačilu sredstev: **Viktorija Barbič, Andreja Tarkuš, Petra Verhovnik**,
- izvaja nadzor nad izvajanjem projektov pred in po izplačilu sredstev: **Viktorija Barbič, Alenka Miler**,
- zagotavlja varen elektronski predal za prejem elektronske pošte za LAS in kvalificirano elektronsko potrdilo za oddajo vlog in zahtevkov: **Ivan Stražišnik**,
- uredi dostop do informacijskih sistemov ustreznih skladov pred vlaganjem vlog in zahtevkov za izplačilo: **Ivan Stražišnik**,
- zagotavlja posredovanje vlog in zahtevkov za izplačilo v skladu s pravili ustreznega sklada: **Viktorija Barbič, Petra Verhovnik**
- pred posredovanjem zahtevkov ustreznemu skladu za povračilo stroškov preveri, če so upoštevana pravila označevanja, upravičenost stroškov in skladnost s Strategijo lokalnega razvoja ter operativnimi programi: **Petra Verhovnik**.

2.5 Vodilni partner opravlja tudi sledeče druge naloge:

- sodeluje z drugimi Lokalnimi akcijskimi skupinami: **Viktorija Barbič**,
- sodeluje z državnimi organi, revizijskimi in nadzornimi organi: **Viktorija Barbič, Petra Verhovnik, Andreja Tarkuš**,
- opravlja druge naloge, določene v splošnih aktih LAS ali s sklepi organov LAS, ki so povezane z izvajanjem nalog po tej pogodbi ali z doseganjem namena LAS: **vsi zaposleni**.

14 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Lokalno partnerstvo LAS Mežiške doline je bilo ustanovljeno s podpisom Pogodbe o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline (v nadaljevanju Pogodba), katera je pričela veljati dne 9.10.2015. V Pogodbi so opredeljeni organi LAS, in sicer: Skupščina LAS, Upravni odbor LAS (v nadaljevanju besedila UO), Predsednik LAS, Nadzorni organ (v nadaljevanju besedila NO) in Ocenjevalna komisija. Po potrebi lahko UO imenuje tudi razne delovne skupine oz. odbore.

14.1 Skupščina LAS Mežiške doline (v nadaljevanju: Skupščina)

Skupščina je najvišji organ LAS in jo sestavljajo vsí člani LAS. V lokalno partnerstvo je do dneva podpisa Pogodbe pristopilo 46 članov (ustanovni člani), ki so predstavniki javnega (12 članov), ekonomskega (12 članov) in zasebnega sektorja (22 članov), kar kaže na to, da je LAS na območju Mežiške doline in tudi širše dobro poznan. Med člani so tudi strokovne organizacije, ki delujejo na širšem območju: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Celje, Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zavod republike Slovenije za varstvo narave in druge, ki delujejo na območju Koroške regije. Javni poziv za včlanitev v LAS je odprt za nedoločen čas in omogoča novim članom, da se priključijo v LAS.

Skupščina ima naslednje naloge in pristojnosti: na predlog UO potrdi letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS; na predlog UO potrdi letni načrt aktivnosti LAS; sprejema splošne akte LAS, če za to ni pristojen drug organ; sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo potrdi na predlog UO; na predlog UO potrdi spremembe Strategije lokalnega razvoja; izmed članov LAS izvoli Predsednika, nato Podpredsednika ter člane UO in NO; razreši Predsednika, Podpredsednika, člane UO in NO, če ti delujejo v nasprotju s to pogodbo, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS ali v nasprotju z nameni in interesi LAS; razreši člana UO, če se ta v obdobju enega leta ne udeleži več kot polovice sej UO; dokončno odloča o izključitvi člana iz LAS; imenuje vodilnega partnerja; daje UO in Predsedniku navodila za delo; odloča o uvedbi in višini članarine; dokončno odloča o pritožbah zoper sklepe drugih organov, ki jih prizadeti lahko vložijo v 15 dneh od kar je izvedel ali bi lahko izvedel za sklep organa; odloča o drugih zadevah, določenih s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in o najpomembnejših zadevah za LAS.

Odločanje na Skupščini:

Skupščina lahko odloča, če je prisotnih več kot polovica članov LAS, odločitve pa sprejema z navadno večino prisotnih članov, razen odločitev za katere je s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva – LAS Mežiške doline zahtevana večja večina. V primerih, ko je po Obligacijskem zakoniku zahtevana večja večina, se odločitve sprejemajo z 2/3 večino glasov vseh članov in ne soglasno. Vsak član Skupščine ima pri glasovanju en glas. Če Skupščina ne more odločati, ker ni prisotnih vsaj polovica članov, se seja odloži za 30 minut, po poteku katerih Skupščina lahko odloča ne glede na število prisotnih članov, če je bila ta možnost navedena že v vabilu.

Na sejah Skupščine, na katerih se odloča o potrjevanju skupnih operacij celotnega območja LAS MD, ki jih bo izvajal LAS MD, veljajo posebna pravila glede sklepčnosti (skladno z določbo tretjega odstavka točke b 34. Člena Uredbe 1303/2013/EU): Skupščina je sklepčna, kadar najmanj 50% glasov prispevajo člani, ki niso javni organi. V primeru da ta pogoj ni izpolnjen, se seja Skupščine ne izvede in se v dogovorjenem terminu skliče nova seja.

V smislu zagotavljanja izpolnjevanja določbe 32. Člena Uredbe 1303/2013 (kako bo LAS zagotavljal, da na ravni odločanja niti javni organi niti katera koli posamezna interesna skupina nima več kot 49% glasovalnih pravic smo predvideli naslednjo rešitev:

1. Glede na trenutno članstvo LAS je zagotovljeno, da na ravni odločanja niti javni organi niti katera koli posamezna interesna skupina nima več kot 49 % glasovalnih pravic. Ker je poziv za članstvo odprt in je možno, da se vključi več članov iz posameznega sektorja, bomo najprej poskušali uravnotežiti članstvo tako, da bomo v partnerstvo povabili toliko partnerjev iz posameznega sektorja, da bo članstvo spet uravnoteženo. Glede na izkušnje preteklega programskega obdobja smo prepričani, da za pristopanje novih članov v lokalno partnerstvo LAS MD ne bo posebnega zanimanja. V obdobju priprave SLR smo k sodelovanju pritegnili praktično že vse lokalne akterje.

2. Pred vsako sejo skupščine po telefonu preverjamo udeležbo na seji. Na ta način že pred sejo dokaj gotovo vemo kakšna bo udeležba, tudi glede na posamezni sektor. Če se izkaže, da udeležba iz določenega sektorja ne bo zadostna, poskušamo to težavo odpraviti z osebnim povabilom posameznim članom. Tako nam uspe zagotoviti potrebno udeležbo.

3. Če nam, po vseh zgoraj navedenih prizadevanjih, ne bi uspelo zagotoviti uravnoteženega članstva ali bi udeležba na seji skupščine ne bila uravnotežena v smislu določbe 32. Člena Uredbe 1303/2013, potem bomo uporabili naslednji način za izpolnjevanje te določbe:

Pri vsakem glasovanju se predhodno preveri število prisotnih članov po interesnih skupinah. Če posamezna skupina presega 49% od skupnega števila prisotnih, se njihovi glasovi pomnožijo z določenim ponderjem.

Ponder ni fiksni, ampak se sproti izračuna pred vsakim glasovanjem. Velikost ponderja se določi tako da po zmnošku največja interesna skupina ne presega 49% glasov. Vedno ponderiramo glasove članov največje skupine s ponderjem manjšim od 1. Pri izvedbi glasovanja se potem preštejejo njihovi glasovi in skupno število oddanih glasov (posebej glasovi ZA in posebej PROTI) se pomnoži z vnaprej določenim ponderjem.

Skupščina praviloma odloča z javnim glasovanjem, ki se opravi po končani razpravi o predlogu, o katerem se odloča, v kolikor najmanj polovica od navzočih in zastopanih članov oz. predstavnikov ne zahteva, da se opravi tajno glasovanje. Član Skupščine LAS ne more glasovati kadar se odloča o položaju, pravici ali obveznosti tega člana ali osebe, ki ga je pooblastila za zastopanje na Skupščini, ali kadar bi z glasovanjem kako drugače prišlo do navzkrižja interesov. Ta točka se ne nanaša na glasovanje na volitvah.

Skupščino vodi Predsednik, ki lahko za potrebe vodenja seje določi dodatne osebe (npr. za štetje glasov, za pripravo zapisnika, itd.). Način sklica in poteka sej ter odločanja na sejah Skupščine je podrobneje definiran v Poslovniku o delu Skupščine LAS, kateri je bil sprejet na Skupščini dne 9.10.2015.

14.2 Upravni odbor LAS Mežiške doline

UO je organ odločanja in najvišji izvršilni organ LAS, ki ga sestavlja 12 članov in sicer: štirje predstavniki javnega sektorja, štirje predstavniki gospodarskega sektorja in štirje predstavniki zasebnega sektorja, kar zadosti zahtevi, da noben sektor nima več kot 49% glasov na ravni odločanja.

Člani UO so bili s sklepom Skupščine imenovani na Ustanovni skupščini LAS, ki je potekala dne 9.10.2015. Njihov mandat traja 4 leta. Izmed članov UO je bil izvoljen Predsednik, ki je po funkciji hkrati tudi Predsednik lokalnega partnerstva LAS.

Glavne naloge in pristojnosti Upravnega odbora: skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS; daje Predsedniku navodila za delovanje; sklicuje Skupščino in skrbi za izvajanje njenih sklepov; se glede svojih odločitev posvetuje z zainteresiranimi člani LAS; sprejme predlog Strategije lokalnega razvoja ter njene spremembe in jih da v potrditev Skupščini; sprejme letno poročilo o delu in finančno poročilo LAS, ki ju pripravi vodilni partner in ju da v potrditev Skupščini; sprejme letni načrt aktivnosti LAS in ga po prejemu soglasja NO da v potrditev Skupščini; sprejme odločitve, potrebne za izvajanje Strategije lokalnega razvoja, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja; sprejme splošni akt LAS v katerem opredeli način izvedbe javnih pozivov LAS, pregleden, neodvisen in odprt način izbire predlogov projektov za financiranje in nepristranska merila za izbor projektov, in ga da v potrditev Skupščini; imenuje člane Ocenjevalne komisije in nadomestne člane, ki pregledujejo in ocenjujejo projektne predloge oddane na javne pozive LAS in o njih pripravijo poročilo; na podlagi poročila Ocenjevalne komisije za vsak projekt odloči ali se bo financiral in o tem poroča Skupščini; izvaja evalvacijo rezultatov izbranih projektov za financiranje; predlaga projekte, ki jih lahko izvaja LAS; določa besedilo pogodbe z vodilnim partnerjem; opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Skupščina.

Za svoje delo je UO odgovoren Skupščini.

Odločanje na sejah UO:

Član UO lahko opravlja svoje dolžnosti samo osebno. UO lahko odloča, če so bili na sejo vabljeni vsi člani odbora in če so na seji zastopani vsi sektorji (javni, ekonomski in zasebni) z najmanj enim predstavnikom in je na seji prisotnih več kot polovica članov odbora. Vsak član UO ima en glas. UO odloča z navadno večino prisotnih članov.

Na sejah UO, na katerih se odloča o potrjevanju operacij veljajo posebna pravila glede sklepčnosti (skladno z določbo tretjega odstavka točke b 34. Člena Uredbe 1303/2013EU): UO je sklepčen, kadar najmanj 50% glasov prispevajo člani UO, ki niso javni organi. V primeru da ta pogoj ni izpolnjen, se seja UO ne izvede in se v dogovorjenem terminu skliče nova seja. O odločitvah UO se izdajajo sklepi v pisni obliki, ki jih podpišeta Predsednik in zapisnikar. Vsak član ima pravico pred glasovanjem obrazložiti svojo odločitev.

UO praviloma odloča z javnim glasovanjem, ki se opravi po končani razpravi o predlogu, o katerem se odloča, razen če sam ne določi drugače. Glasuje se z vzdigovanjem rok, pri tem se v zapisnik napiše, koliko jih je glasovalo "za" in koliko "proti" predlogu.

Član UO ne more glasovati kadar se odloča o položaju, pravici ali obveznosti tega člana ali osebe, ki ga je pooblastila za zastopanje v UO, ali kadar bi z glasovanjem kako drugače prišlo do navzkrižja interesov. Ta točka se ne nanaša na glasovanje na volitvah.

Način sklica in poteka sej ter odločanja na sejah UO je podrobneje definiran v Poslovniku o delu Upravnega odbora LAS, kateri je bil sprejet na Skupščini dne 9.10.2015.

14.3 Predsednik LAS

Predsednik LAS je zastopnik LAS in po svoji funkciji predsednik Upravnega odbora. Za predsednika LAS Mežiške doline je bil s sklepom Skupščine, dne 9.10.2015 na Ustanovni skupščini LAS Mežiške doline izmed članov UO izvoljen g. Milan Škafar (predstavnik občine Ravne na Koroškem – javni sektor).

Predsednik ima sledeče naloge in pristojnosti: samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS; podpisuje dokumente in listine v imenu LAS; sklicuje in vodi seje UO; skrbi za izvajanje sklepov UO; vodi seje Skupščine LAS; opravlja druge naloge, določene s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži UO ali Skupščina.

Predsednik svoje delo opravlja v skladu z navodili Skupščine in UO. Za svoje delo je Predsednik LAS odgovoren Skupščini in UO.

Podpredsednik LAS

Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Za svoje delo je Podpredsednik odgovoren Skupščini, Upravnemu odboru in Predsedniku. Tudi podpredsednik LAS je bil imenovan s sklepom Skupščine, dne 9.10.2015 na Ustanovni skupščini LAS Mežiške doline izmed članov UO in sicer iz gospodarskega sektorja.

14.4 Nadzorni odbor LAS

NO nadzoruje in spremlja delo vseh organov LAS, zlasti pa celotno gospodarsko, finančno in materialno poslovanje. NO in je sestavljen iz treh članov in sicer: enega predstavnika javnega sektorja, enega predstavnika ekonomskega sektorja in enega predstavnika zasebnega sektorja. Člane NO je za obdobje štirih let s sklepom imenovala Skupščina, na Ustanovni skupščini LAS Mežiške doline dne 9.10.2015.

NO ima sledeče naloge in pristojnosti: nadzira finančno in materialno poslovanje LAS; nadzira delo Predsednika, Podpredsednika in UO; nadzira delo vodilnega partnerja; nadzira gospodarnost poslovanja LAS; na zahtevo Predsednika ali UO poda oceno o pravilnosti ali gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja vodilnega partnerja; najmanj enkrat letno o svojem delu poroča Skupščini; pred sprejemom letnega poročila o delu in finančnega poročila LAS, poda Skupščini svoje mnenje o obeh poročilih; daje UO soglasje k letnemu načrtu aktivnosti LAS; izmed svojih članov izvoli predsednika NO; opravlja druge naloge, določene s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi.

Odločanje na sejah NO:

Član NO lahko opravlja svoje dolžnosti samo osebno. NO lahko odloča, če se seje odbora udeležijo vsi člani NO. Vsak član NO ima en glas. Sklep je sprejet, če zanj glasuje večina članov NO. Način sklica in poteka sej ter odločanja na sejah NO je podrobneje definiran v Poslovniku o delu Nadzornega odbora LAS, kateri je bil sprejet na Skupščini dne 9.10.2015.

14.5 Ocenjevalna komisija

Ocenjevalna komisija pregleduje in ocenjuje prijave na javne pozive LAS, ter o tem poroča UO. Ocenjevalna komisija ima tri člane in dva nadomestna člana in je sestavljena iz neodvisnih strokovnjakov, ki morajo imeti strokovne reference, zlasti s področja upravljanja projektov. Člani izmed sebe izvolijo predsednika Ocenjevalne komisije. Člane Ocenjevalne komisije imenuje UO. Glavne naloge Ocenjevalne komisije so: preveri popolnost in ustreznost prispelih vlog, kar pomeni, da se preveri, če vloga vsebuje vse z javnim pozivom zahtevane priloge in obrazce ter, če je prispela v predvidenem roku; prijavitelje pozove na dopolnitev vloge, če je to potrebno; oceni in izbere prejete vloge oz. prijave, pripravi poročilo za UO o vlogah in izboru operacij. UO lahko razreši člana ocenjevalne komisije, če ta deluje v nasprotju s to pogodbo, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS, če svojega dela ne opravlja strokovno, korektno in neodvisno ali če ugotovi, da je prišlo do konflikta interesov.

15 Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij

Poglavje 15 je v celoti usklajeno s Pravilniku o pogojih, merilih in postopkih izbora, financiranja, spremljanja in nadziranja razvojnih operacij in z osnutkom Javnega poziva, ki je priloga SLR!

LAS Mežiške doline ima postopek za izbor operacij opredeljen v Pravilniku o pogojih, merilih in postopkih izbora, financiranja, spremljanja in nadziranja razvojnih operacij (v nadaljevanju Pravilnik), ki ga je obravnaval in sprejel Upravni odbor LAS. Na predlog Upravnega odbora je Pravilnik potrdila Skupščina LAS.

Pravilnik je pripravljen tako, da upošteva določila Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (v nadaljevanju Uredba CLLD), in sicer opredeljuje nediskriminatoren in pregleden izbirni postopek, nepristranska merila za izbor operacij ter preprečuje konflikt interesov.

Postopek izbora operacij poteka v štirih korakih:

1. Priprava in objava javnega poziva ter zbiranje vlog prispelih na javni poziv
2. Preveritev popolnosti vlog in ustreznosti predlaganih operacij
3. Ocenjevanje in razvrščanje predlogov operacij s strani neodvisne Ocenjevalne komisije, izbor operacij s strani Upravnega odbora LAS ter obvestilo o izbranih operacijah članom Skupščine LAS
4. Dokončen izbor oz. potrditev operacij za sofinanciranje s strani MGRT oziroma ARSKTRP.

15.1 Postopek izvedbe javnega poziva

15.1.1 *Priprava javnega poziva za predložitev predlogov operacij*

Podlaga za objavo Javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost« (v nadaljevanju: javni poziv) je s strani Koordinacijskega odbora CLLD z odločbo potrjena SLR Mežiške doline za obdobje 2014-2020.

Osnutek besedila javnega poziva je sestavni del potrjene SLR in se praviloma ne sme spreminjati, razen v primerih, ko se spreminja tudi SLR ali na zahtevo koordinacijskega odbora CLLD oziroma na zahtevo pristojnega ministrstva

Upravni odbor LAS Mežiške doline obravnava in potrdi čistopis javnega poziva ter določi način in rok objave. Javni poziv se objavi na spletni strani LAS Mežiške doline www.las-md.si, na spletnih straneh vseh štirih občin na območju LAS, ter na druge načine, ki jih določi Upravni odbor LAS.

Javni poziv je odprt najmanj 30 dni. V celotnem obdobju objave javnega poziva je potencialnim prijaviteljem omogočena pridobitev razpisne dokumentacije na spletni strani LAS Mežiške doline. Vodilni partner v času objave javnega poziva vsakodnevno nudi informacije o javnem pozivu in odgovarja na vprašanja potencialnih prijaviteljev.

Prijavitelji vloge pošiljajo s priporočeno pošto na naslov LAS, ki je hkrati tudi naslov vodilnega partnerja. Vloge lahko oddajo tudi osebno v tajništvu vodilnega partnerja. Šteje se, da je vloga prispela pravočasno, če je bila priporočeno oddana na pošto zadnji dan roka ali če je bila oddana osebno v tajništvo vodilnega partnerja zadnji dan roka do 14.00 ure.

15.1.2 *Vsebina javnega poziva*

Javni poziv, s katerim se zbirajo predlogi operacij mora vsebovati:

- naziv in sedež LAS Mežiške doline, številko in datum Javnega poziva
- povabilo k oddaji vloge in osnovni podatki o javnem pozivu
- predmet javnega poziva - cilji, opredeljeni v SLR in predmet podpore (podprti ukrepi)
- razpoložljiva sredstva, opredeljena za posamezni sklad oziroma posamezno področje ukrepanja,
- vlagatelji in pogoji za kandidature na javnem pozivu
- upravičeni in neupravičeni stroški
- območje izvajanja operacij
- obdobje izvajanja operacij oz. časovna upravičenost stroškov
- finančne določbe
- razpisna dokumentacija javnega poziva in navodila za izdelavo vloge
- rok za predložitev vlog in način prijave,
- obravnava in postopek odobritve operacij
- omejitev podpore
- merila za ocenjevanje vlog.

15.2 Postopek izbire in potrjevanja operacij

Organi, ki sodelujejo v postopku izbora operacij so: Upravni odbor LAS, Ocenjevalna komisija, Skupščina LAS in pristojni organ ARSKTRP oziroma MGRT za dokončno potrditev operacij.

Upravni odbor LAS s sklepom imenuje tri člansko ocenjevalno komisijo in dva nadomestna člana. Ocenjevalno komisijo sestavljajo neodvisni strokovnjaki s področja razvoja podeželja, regionalnega razvoja, strateškega in projektnega načrtovanja in podobno.

Ocenjevalna komisija je organ LAS in izvaja postopke ocenjevanja skladno z določili Pravilnika o pogojih, merilih in postopkih izbora, financiranja, spremljanja in nadziranja razvojnih operacij. Delo ocenjevalcev je zaupno. Upravni odbor LAS lahko razreši člana ocenjevalne komisije, če ta deluje v nasprotju s splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS, če svojega dela ne opravlja strokovno, korektno in neodvisno ali če ugotovi, da je prišlo do konflikta interesov.

Člani Ocenjevalne komisije na prvi seji izmed sebe izvolijo predsednika komisije in določijo zapisnikarja.

Naloge Ocenjevalne komisije so:

- preveri pravočasnost prispelih vlog,
- preveri administrativno popolnost prispelih vlog,
- preveri izpolnjevanje pogojev in ustreznosti predlagane operacije
- prijavitelje pozove na morebitne dopolnitve,
- pregleda dopolnitve vlog,
- popolne vloge oceni na podlagi meril,
- po potrebi od prijaviteljev zahteva dodatna pojasnila,
- pripravi poročilo o rezultatih ocenjevanja (zapisnik),
- pripravi predlog za izbiro operacij, glede na doseženo število točk pri ocenjevanju, ter ga predloži Upravnemu odboru LAS.

Ocenjevalci se s pisno izjavo o nepristranskosti in zaupnosti pri delu zavežejo:

- da bodo z vlogami ravnali kot z dokumenti zaupne narave in da ne bodo reproducirali ali drugače razširjali dokumentov, njihove vsebine in podatkov pridobljenih v ocenjevalnem postopku in da z njimi ne bodo seznanjali nepooblaščenih oseb,
- da ne sodelujejo v predlagani operaciji, ki jo ocenjujejo, da niso zasebno ali poslovno povezani s prijaviteljem na javni poziv ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov,
- da bodo, če bodo menili, da obstaja konflikt interesov, o tem pisno obvestili predsednika LAS MD ter se umaknili iz postopka ocenjevanja.

Odpiranje in ocenjevanje vlog, ki prispejo na naslov določen v javnem pozivu, ni javno in poteka na sedežu LAS. Vsaka prispela vloga je označena z zaporedno številko glede na datum in čas prispetja.

Pregled vlog poteka večstopenjsko:

1. Pregled administrativne popolnosti vlog

Odpiranje in pregled administrativne popolnosti vlog, ki prispejo na sedež LAS se izvede najkasneje v roku osmih delovnih dni od zaključka javnega poziva. Vloge se odpirajo po vrstnem redu prispetja.

Ocenjevalna komisija odpira samo v roku oddane in pravilno označene ovojnice. Nepravočasno prispele ali nepravilno označene ovojnice evidentira ter jih s spremnim dopisom neodprte vrne prijavitelju. Dokazila, da so bile prijave nepravočasne oziroma nepravilno označene, so sestavni del uradne dokumentacije.

Vloga je administrativno popolna, kadar je uporabljen in pravilno ter v celoti izpolnjen predpisan prijavi obrazec in so priloženi vsi zahtevani dokumenti. V primeru administrativno nepopolnih vlog komisija, najkasneje v osmih dneh po odpiranju, pisno pozove vlagatelje, da jih dopolnijo. Rok za dopolnitev je osem dni od datuma prejema poziva za dopolnitev.

Pozivi za dopolnitev vlog se pošiljajo po elektronski pošti na elektronski naslov, ki je naveden v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva za dopolnitev vloge na elektronski naslov). Prijavitelji dopolnitve pošljejo po redni pošti, priporočeno na naslov LAS Mežiške doline. Vsebinske dopolnitve vlog niso dovoljene. Vloga se formalno dopolnjuje samo enkrat. Po prejemu dopolnitev, se dopolnjena vloga ponovno pregleda, da se ugotovi ali je vloga administrativno popolna.

Nepopolne vloge, ki jih prijavitelj ne dopolni v določenem roku ali ne predloži vseh zahtevanih dopolnitev, se zavržejo s sklepom, ki ga izda Predsednik LAS. Zoper sklep je v roku osmih dni od vročitve dovoljena pritožba, o kateri odloči Upravni odbor LAS. Odločitev je dokončna.

2. Pregled izpolnjevanja pogojev in ustreznosti predlagane operacije

Kadar je vloga pravočasna in administrativno popolna Ocenjevalna komisija preveri izpolnjevanje pogojev in ustreznosti predloženih operacij:

POGOJ	DA (drži)	NE (ne drži)
1. Operacija se izvaja na upravičenem območju: A) Za operacijo, ki se financira s sredstvi EKSRP je upravičeno območje celotno območje LAS B) Za Operacijo, ki se financira s sredstvi ESRR so upravičena območja urbana naselja: Ravne na Koroškem, Dobja vas, Kotlje, Prevalje, Leše, Mežica, Žerjav, Črna na Koroškem		
2. Vlagatelj ima stalno bivališče na območju LAS (če gre za fizično osebo) oziroma ima sedež, registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju LAS (če gre za pravno osebo zasebnega prava) oziroma deluje na območju LAS (če gre za pravno osebo javnega prava ali za pravno osebo zasebnega prava v javnem interesu),		
3. Vlagatelj ni podjetje v težavah, kot jih določa 2. člen Uredbe Komisije (EU) št. 702/2014 z dne 25. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za združljive z notranjim trgom z uporabo členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL L št. 193 z dne 1. 7. 2014, str. 1).		
4. Vlagatelj ima ob oddaji vloge za operacijo izdana vsa potrebna dovoljenja, kot jih za izvedbo operacije določa področna zakonodaja		
5. Operacija je skladna s cilji SLR in prednostnimi vsebinami oz. ukrepi opredeljenimi v javnem pozivu		
6. Operacija je skladna s cilji iz zadevnega sklada iz katerega bi lahko bila sofinancirana		
7. Operacija se še ni pričela izvajati		
8. Operacija ima opredeljen terminski načrt izvedbe in bo zaključena najpozneje v 3 letih od izdaje odločbe oz. pogodbe o sofinanciranju		
9. Operacija ima zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljene lastne finančne vire za izvedbo operacije v celoti		
10. Operacija se ne financira iz drugih EU skladov oziroma javnih sredstev (dvojno financiranje)		

Če operacija izpolnjuje vse pogoje, se uvrsti v postopek ocenjevanja v nasprotnem primeru se vloga izloči iz nadaljnjega ocenjevanja in se s sklepom Predsednika LAS, zavrne.

Vloge vlagateljev, pri katerih izpolnjevanje pogojev javnega poziva ni jasno, se pisno pozove k razjasnitvi vloge. Rok za razjasnitev vloge je osem dni od dneva poziva k razjasnitvi. Poziv za razjasnitev vloge se pošlje po elektronski pošti na elektronski naslov, ki je naveden v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva na razjasnitev vloge na elektronski naslov). Vlagatelji razjasnitve pošljejo priporočeno na naslov LAS Mežiške doline. Vloga, ki kljub razjasnitvi ne izpolnjuje pogojev javnega poziva, se s sklepom Predsednika LAS, zavrne.

3. Ocenjevanje operacij po vnaprej določenih merilih in postopku

V postopek ocenjevanja operacij se uvrstijo samo popolne vloge. Vloga je popolna: če je pravočasna, administrativno popolna in izpolnjuje vse pogoje.

Popolne vloge po vrstnem redu prispetja obravnava in ocenjuje Ocenjevalna komisija po merilih, določenih v Pravilniku o pogojih, merilih in postopkih izbora, financiranja, spremljanja in nadziranja razvojnih operacij. Vlagatelje katerih vloge so vsebinsko nerazumljive oz. nejasne ali so si podatki iz vloge in prilog nasprotujoči, se pisno pozove k razjasnitvi in/ali uskladitvi vloge. Rok za razjasnitev vloge je osem dni od dneva poziva k razjasnitvi. Poziv za razjasnitev vloge se pošlje po elektronski pošti na elektronski naslov, ki je naveden v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva za razjasnitev vloge na elektronski naslov). Vlagatelji razjasnitve pošljejo priporočeno na naslov LAS Mežiške doline. V primeru, da vlagatelj vsebinske nepopolnosti, nejasnosti ali neusklajenosti ne odpravi v roku, ocenjevalna komisija presoja vlogo glede na navedbe v vlogi brez pojasnil oziroma uskladitev.

Trije člani ocenjevalne komisije samostojno in za vsako vlogo posebej izpolnijo ocenjevalni list na katerem ocenijo operacijo v skladu z merili. Nato člani Ocenjevalne komisije pripravijo skupno oceno posamezne operacije na način da izračunajo povprečje vseh točk za posamezno merilo (seštevek točk vseh treh ocenjevalcev posameznega merila / 3). Končno oceno posamezne operacije predstavlja seštevek povprečja vseh točk meril.

Za oceno pri posameznem merilu se po potrebi napiše obrazložitev.

Po opravljenem ocenjevanju Ocenjevalna komisija vso originalno dokumentacijo vrne LAS, pomožno dokumentacijo uniči, elektronske datoteke pa izbriše.

Ocenjevalna komisija najkasneje v 8 dneh od zaključka ocenjevanja posreduje Upravnemu odboru LAS Poročilo o rezultatih ocenjevanja in predlog za izbiro operacij razporejenih po rezultatih ocenjevanja. Upravni odbor LAS na podlagi poročila Ocenjevalne komisije in po lastni presoji za vsako operacijo odloči ali se bo financirala in o izbranih operacijah obvesti Skupščino. V postopku obravnave lahko Upravni odbor LAS zahteva vpogled v posamične vloge ali zahteva od Ocenjevalne komisije dodatna pojasnila.

Upravni odbor LAS pisno s sklepom obvesti vlagatelje glede izbire oz. ne izbire operacij. Vlagatelj ima v osmih dneh od prejema sklepa o odločitvi glede izbire oz. ne izbire operacije pravico vložiti pritožbo na Upravni odbor LAS. V svoji pritožbi mora natančno opredeliti in utemeljiti razloge, zaradi katerih je pritožba vložena. V kolikor želi prijavitelj po prejemu sklepa glede izbire oz. ne izbire operacije, vpogled v svoj ocenjevalni list, mora podati pisno prošnjo Upravnemu odboru LAS. Možen je vpogled v skupne ocene po posameznem specifičnem merilu prijavljene operacije ob prisotnosti predsednika LAS, pri čemer dokumenta ni dovoljeno kopirati ali fotografirati. Vpogled v ocenjevalne liste ostalih prijaviteljev ni možen. Predmet pritožbe ne morejo biti postavljeni pogoji in merila za ocenjevanje. Vložena pritožba ne zadrži nadaljnjih postopkov. O pritožbi odloča Upravni odbor v 30 dneh od vložitve pritožbe. Odločitev je dokončna.

4. Dokončen izbor oz. potrditev operacij za sofinanciranje

Skladno z 32. in 38. členom Uredbe CLLD LAS operacije, izbrane na podlagi javnega poziva, predloži v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije in sicer ARSKTRP oziroma MGRT.

Morebitni poziv na dopolnitev vloge s strani ARSKTRP oziroma MGRT se posreduje na naslov LAS. Vodilni partner o potrebnih dopolnitvah obvesti vlagatelja naslednji delovni dan.

ARSKTRP oziroma MGRT odločita o odobritvi oziroma zavrnitvi operacije, obvestilo o odločitvi pa se posreduje LAS.

ARSKTRP v odločbi o odobritvi operacije določi višino sredstev, rok za vložitev zahtevka za sofinanciranje, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili sheme državnih pomoči.

MGRT sklene z upravičencem pogodbo o sofinanciranju operacije.

Postopek prijave in izbora kadar je prijavitelj operacije LAS

LAS lahko v sodelovanju s partnerji pripravi in izvaja operacije, ki imajo širšo korist za lokalno območje – se izvajajo na območju celotne LAS in so namenjene prebivalcem celotnega območja LAS.

LAS lahko nastopi kot prijavitelj operacije tudi takrat, kadar gre za skupno operacijo, ki povezuje pomembne razvojne partnerje, ki pa niso sposobni sami pripraviti in izvesti operacije.

LAS lahko pripravi in izvaja operacijo za ukrep predviden v SLR za katerega v predhodnih pozivih ni bilo ali ni bilo dovolj prijavljenih operacij in tako doprinese k enakomernemu izvajanju SLR in doseganju vseh zastavljenih ciljev.

Upravni odbor LAS predlaga operacije, ki jih bo izvajal LAS in jih da v potrditev Skupščini.

Skupščina odloči o operacijah, ki jih bo izvajal LAS. Take operacije gredo direktno v potrditev na ARSKTRP ali MGRT.

15.3 MERILA ZA OCENJEVANJE VLOG

Merila za izbor operacij temeljijo na naslednjih načelih:

- prispevek k doseganju ciljev SLR,
- prispevek k doseganju horizontalnih ciljev,
- okoljska trajnost,
- socialna vzdržnost,
- vključenost partnerjev,
- vpliv na območje LAS.

Ocenjevalna komisija ocenjuje operacije na podlagi naslednjih meril:

	MERILA ZA IZBOR OPERACIJ	Možno število točk	Doseženo število točk
01	Kakovost in izvedljivost operacije	10	
02	Inovativnost operacije	8	
03	Trajnost rezultatov operacije	10	
04	Ustvarjanje delovnih mest	15	
05	Razvoj novih programov, produktov, storitev	15	
06	Pomen operacije za skladen razvoj celotnega območja LAS – teritorialna pokritost	10	
07	Vključevanje opredeljenih ranljivih ciljnih skupin	15	
08	Kakovost partnerstva	5	
09	Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU	5	
10	Vpliv operacije na okolje	7	
	Skupaj	100	

MERILA	OPIS MERIL ZA IZBOR OPERACIJ	Možno število točk	Dos. število točk
01 Kakovost in izvedljivost operacije	Cilji so jasno opredeljeni, aktivnosti so izvedljive ter vodijo k doseganju konkretnih rezultatov	10	
	Cilji so opredeljeni, aktivnosti in rezultati so navedeni, vendar ne zagotavljajo logičnega sosledja	5	
	Cilji, aktivnosti in rezultati so naštet, vendar ne izkazujejo logičnega sosledja in ne zagotavljajo doseganja načrtovanih rezultatov	0	
02 Inovativnost operacije	Operacija je inovativna in ustvarja novo dodano vrednost v okolju (uporaba novih metod, pristopov in programov, uvajanje novih storitev in proizvodov, uvajanje novih znanj,...)	8	
	Operacija je delno inovativna (vsebina operacije ni nova, se pa izvaja na drugačen način ali vključuje nove ciljne skupine)	5	
	Operacija nima inovativnega značaja	0	
03 Trajnost rezultatov operacije	Rezultati operacije zagotavljajo nadaljnje izvajanje vsebin ali omogočajo izvajanje novih operacij (zagotovljeno upravljanje skupnih kapacitet, zagotovljeno trženje novih produktov in storitev,...)	10	
	Rezultati operacije omogočajo nadaljnje izvajanje vsebin (oblikovane metode in orodja, promocijski material, ...)	5	
	Operacija ni trajnostno naravnana – ne izkazuje verjetnosti, da se bodo rezultati v zadostni meri uporabljali tudi po zaključku	0	
04	Operacija jasno zagotavlja vsaj eno novo delovno mesto (kakršnakoli oblika, ki zagotavlja plačevanje	15	

Ustvarjanje delovnih mest	prispevkov PIZ za polni delovni čas, ki se ohranja min. 3 leta po izplačilu javnih sredstev)		
	Operacija zagotavlja možnost ustvarjanja delovnega mesta ali samozaposlitve (odprtje dopolnilne dejavnosti na kmetiji, odprtje s.p.-ja ob redni zaposlitvi, doregistracija obstoječe dejavnosti)	10	
	Operacija zagotavlja ohranjanje najmanj enega ali več obstoječih delovnih mesta	5	
	Operacija ne vpliva na obstoječa delovna mesta in ne predvideva spodbujanje novega zaposlovanja	0	
05 Razvoj novih programov, produktov, storitev	V okviru operacije bosta nastala vsaj dva nova programa, proizvoda, ali storitvi	15	
	V okviru operacije bo nastal vsaj en nov program, proizvod ali storitev	10	
	Operacija ne predvideva novih programov, proizvodov ali storitev	0	
06 Pomen operacije za skladen razvoj celotnega območja LAS – teritorialna pokritost	Operacija se bo izvajala na območju vseh štirih občin Mežiške doline	10	
	Operacija se bo izvajala na območju treh občin Mežiške doline	7	
	Operacija se izvaja na območju dveh občin Mežiške doline	5	
07 Vključevanje posebej opredeljenih ranljivih ciljnih skupin na območju LAS	Operacija oz. njene aktivnosti in rezultati vključujejo ali so namenjeni vsaj dvema opredeljenima ranljivima ciljnim skupinama (mladi, ženske, starejši, ljudje z omejitvami)	15	
	Operacija oz. njene aktivnosti in rezultati vključujejo ali so namenjeni vsaj eni opredeljeni ranljivi ciljni skupini (mladi, ženske, starejši, ljudje z omejitvami)	10	
	Operacija oz. njene aktivnosti in rezultati ne vključujejo ranljivih ciljnih skupin, rezultati operacije za ranljive skupine niso relevantni.	0	
08 Kakovost partnerstva, ki prijavlja operacijo	Partnerstvo sestavljajo vsaj trije partnerji, ki imajo pri operaciji aktivno vlogo (prijavitelj+2 partnerja) in predstavljajo vsaj dva izmed treh sektorjev (javni, ekonomski, zasebni)	5	
	Partnerstvo sestavljajo vsaj trije partnerji (prijavitelj + 2 partnerja), ki so vsi predstavniki istega sektorja	3	
	Partnerstvo sestavljajo manj kot trije partnerji	0	
09 Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU 1. Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje 2. Skrb za varovanje okolja 3. Spodbujanje inovativnosti 4. Spodbujanje enakosti moških in žensk ter nediskriminacije	Cilji operacije se navezujejo oz. prispevajo k uresničevanju vsaj treh od štirih horizontalnih ciljev EU	5	
	Cilji operacije se navezujejo oz. prispevajo k uresničevanju vsaj dveh od štirih horizontalnih ciljev EU	3	
	Cilji operacije se navezujejo oz. prispevajo k uresničevanju vsaj enega izmed štirih horizontalnih ciljev EU	1	
	Cilji operacije ne prispevajo k uresničevanju horizontalnih ciljev EU	0	

10 Vpliv operacije na okolje	Načrtovane aktivnosti v operaciji pozitivno vplivajo na blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, varovanje okolja in ohranjanje narave	7	
	Načrtovane aktivnosti ne vplivajo negativno na okolje	3	
	Iz načrtovanih aktivnosti operacije ni razviden vpliv na okolje	0	

Merila za ugotavljanje kakovosti projektov so točkovana. Maksimalno število točk, ki jih lahko prejme posamezna operacija znaša 100. Minimalni prag točk, ki ga mora posamezna operacija doseči za sofinanciranje znaša 50 točk.

Postopek izbire operacije, opis meril za izbiro operacije, vključno z ocenjevalnimi listi, je sestavni del razpisne dokumentacije.

Kadar več operacij pri ocenjevanju v skladu z merili doseže enako število točk, se upošteva večje doseženo število točk pri naslednjih merilih po vrstnem redu:

- 04 Ustvarjanje delovnih mest
- 05 Razvoj novih programov, produktov, storitev
- 07 Vključevanje posebej opredeljenih ranljivih ciljnih skupin na območju LAS

V kolikor ima več operacij še vedno enako število točk, se upošteva vrstni red prispelih vlog (vloga dobi zaporedno številko ob prispetju na sedež LAS).

16 Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem

Določitev finančnega okvirja

LAS Mežiške doline izpolnjuje pogoje za črpanje sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Finančni okvir za EKSRR

Pri določitvi finančnega okvirja za sklad EKSRR smo uporabili naslednjo formulo:

$(\text{Število prebivalcev LAS} \times 10\text{€}) + (\text{površina LAS} \times 550\text{€}) + (\text{št. občin s koef. razvitosti od 0,91 do 0,99} \times 70.000\text{€} + \text{št. občin s koef. razvitosti od 1,11 do 1,60} \times 55.000\text{€}) =$

Finančni okvir za LAS Mežiške doline:
 $(25.038 \times 10) + (303,9 \times 550) + (1 \times 70.000) + (3 \times 55.000) =$
 $= 250.380 + 167.145 + 70.000 + 165.000 = \mathbf{652.525,00\text{€}}$

Dodatna sredstva na podlagi uspešnost LAS Mežiške doline: **283.738,15€**

Finančni okvir za sklad EKSRR po dodelitvi dodatnih sredstev v letu 2019: **936.263,15€**

Dodatna sredstva iz EKSRR – tranzicijsko obdobje: 72.193,00

Finančni okvir EKSRR po dodelitvi dodatnih sredstev iz tranzicijskega obdobja: 1.008.456,15

Finančni okvir za sklad EKSRR

OBCINA	Št. preb.	v €	znesek	Površina v km ²	v €	znesek	razvitost	vrednost	Znesek po občinah
Črna	3.378	10	33.780	156,00	550	85.800	0,98	70.000	189.580,00
Mežica	3.619	10	36.190	26,40	550	14.520	1,16	55.000	105.710,00
Prevalje	6.738	10	67.380	58,10	550	31.955	1,11	55.000	154.335,00
Ravne	11.303	10	113.030	63,40	550	34.870	1,15	55.000	202.900,00
	25.038		250.380	303,90		167.145		235.000	652.525,00

Finančni okvir za ESRR

Finančni okvir za posamezni LAS se izračuna po naslednji formuli:

Finančni okvir = fiksni del + variabilni del

Fiksni del: $242.000 + (242.000 \times \text{število urbanih območij v središčih v somestjih} \times 0,20 + 242.000 \times \text{število medobčinskih središč} \times 0,30 + 242.000 \times \text{število regionalnih središč} \times 0,10)$

Variabilni del: $138.000 + (138.000 \times \text{število funkcionalnih urbanih območij} \times 0,10 + 138.000 \times \text{število drugih urbanih območij} \times 0,30)$

Pri izračunu finančnega okvirja za LAS Mežiške doline smo, v skladu z Uredbo o izvajanju CLLD, upoštevali naslednja naselja:

Somestje: Ravne na Koroškem – Dravograd (na območju LAS Mežiške doline samo Ravne na Koroškem)

Druge urbana območja: Črna na Koroškem, Mežica, Prevalje, Dobja vas

Dodatna druga urbana območja: Kotlje, Leše, Žerjav

Fiksni del: $242.000 + (242.000 \times \text{št. urbanih območij v središčih v somestjih} \times 0,2) =$
 $242.000 + (242.000 \times 1 \times 0,2) = 242.000 + 48.400 = \mathbf{290.400\text{€}}$

Variabilni del: $138.000 + (138.000 \times \text{število drugih urbanih območij in dodatnih drugih urbanih območij} \times 0,30) = 138.000 + (138.000 \times 7 \times 0,3) = 138.000 + 289.800 = 427.800\text{€}$

Finančni okvir za sklad ESRR: fiksni del + variabilni del = **290.400 + 427.800 = 718.200€**

Dodatna sredstva iz sklada ESRR: 159.704,33

Finančni okvir za sklad ESRR po dodelitvi dodatnih sredstev v letu 2020: **877.904,33**

Določitev glavnega sklada (glavni sklad se ne spremeni, dodatna sredstva se ne upoštevajo)

Finančni okvir za EKSRP = **652.525€**

Finančni okvir za ESRR = **718.200€**

Skupni finančni okvir je **1.654.463,15 €**

Pripravljalna podpora v višini 20.000€ se zagotovi iz obeh skladov in sicer iz EKSRP 47,60% in iz ESRR 52,40%.

Pripravljalna podpora:

EKSRP= $652.525 - 9.520 = 643.005\text{€} + 283.738,15\text{€} + 72.193,00 = 998.936,15\text{€}$

ESRR= $718.200 - 10.480 = 707.720\text{€} + 159.704,33 = 867.424,33\text{€}$

Finančni okvir: 1.634.463,15 + 159.704,33 + 72.193,00 = 1.866.360,48€

Na podlagi izračunanega finančnega okvirja se za glavni sklad določi Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), ki zagotavlja večino finančnih sredstev.

Na podlagi Uredbe o izvajanju CLLD se iz glavnega sklada, torej ESRR pokriva podpora za tekoče stroške in animacijo v višini 20 % določenega finančnega okvirja.

Podpora za tekoče stroške in animacijo iz ESRR = $1350.725 \times 0,2 = 270.145\text{€}$

Podpora za tekoče stroške in stroške animacije iz EKSRP (leta 2023 – 2025) = **39.706,00€**

Sredstva za financiranje operacij v okviru SLR

EKSRP= $643.005\text{€} + 283.738,15\text{€} + 32.487,00 = 959.230,15\text{€}$

ESRR= $437.575\text{€} + 159.704,33\text{€} = 597.279,33\text{€}$

Preglednica 22: Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	9.520,00	0,50
	ESPR	/	
	ESRR	10.480,00	0,56
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	959.230,15	50,85
	ESPR		
	ESRR	577.304,14	30,60
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP	/	
	ESPR	/	
	ESRR	19.975,19	1,06
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	39.706,00	2,10
	ESPR	/	
	ESRR	270.145,00	14,32
Skupaj		1.886.360,48	100 %

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	1.008.456,15	877.904,33	0	1.886.360,48
Lastna soudeležba	210.000,00	180.000,00	0	390.000,00
Skupaj (v EUR)	1.218.456,15	1.057904,33	0	2.276.360,48

Preglednica 23: Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Podukrep	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	0	0,00	314.373,13	202.333,12	23.503,35	154.857,93	182.708,14	46.461,61	20.000,00	14.992,87
	ESRR	0	0,00	180.465,52	0,00	110.342,90	61.867,82	187.390,50	37.237,40	/	/
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
	ESRR	0	0,00	19.975,19	0	0	0	0	0	/	/
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	0	0	0	0	0	0	0	6.617,68	19.853,04	13.235,28
	ESRR	0,00	43.875,38	40.608,61	37.832,63	41.319,89	40.584,60	42.185,66	23.738,23	/	/
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0		
Skupaj		0,00	43.875,38	555.422,45	240.165,75	175.166,14	257.310,35	412.284,30	114.054,92	39.853,04	28.228,15

Preglednica 24: Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP	0	0,00	114.796,43	80.200,00	14.512,05	15.394,60	0,00	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0	0,00	56.349,59	0,00	69.402,47	28.398,01	0,00	0,00	/	/
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP	0	0,00	199.576,70	122.133,12	8.991,30	139.463,33	171.553,88	46.461,61	20.000,00	14.992,87
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
Varstvo okolja in ohranjanje narave	EKSRP	0	0	0,00	0	0		11.154,26	0,00	0,00	0,00
	ESRR	0	0,00	95.000,00	0,00	23.524,28	10.948,82	107.738,70	0,00	/	/
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
	ESRR	0	0,00	49.091,12	0,00	17.416,15	22.520,99	79.651,80	37.237,40	/	/
	ESPR	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/
Skupaj		0	0,00	514.813,84	202.333,12	133.864,25	216.725,75	370.098,64	83.699,01	20.000,00	14.992,87

Preglednica 25: Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	85%	80%	0
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	0	80%	0
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	0	100%	0

17 **Priloge**

1. Seznam članov Lokalne akcijske skupine Mežiške doline
2. Pogodba o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Mežiške doline
3. Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«
4. Pogodba z vodilnim partnerjem LAS
5. Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR
6. Elektronska verzija SLR